

Adopted son of Hindoo law

దత్తకవిమామంస-

దత్తక గ్రంథిక

అనేకదర్శనాన్తరములయందుండగదత్తపుత్రపరి
గ్రహణసద్ధినిగురించి సూర్యుని సిద్ధాంతములనేపాటించి
దత్తకవిమామంసాన దసంజెనులను విశ్రులవారుండు,
దత్తక వంధికాను బేరమిత్తును వారుండు రచించినారు,
ఈ గ్రంథము లందు ఒక్కొక్క పదని? ఎను సంఖ్యగానూఱు
మివాక్యములు ప్రత్యేకంగాను సెనంబులుగానూ యేర్ప
చి యెడాప్టెడ్ సన్ ఆఫ్ హిందూ లా అని పేరుబె. ఇది
మౌఖికమైనదిగానున్నది. ఇది కారమేనాగరంబో
నున్నది. దత్తకవిమామంసంపుటయందు పూర్వంబు వేయించబడి
నది. ఇది విశ్రుల ముఖ్యమైనది. తోనమానుష్యునింగ
లువగయిరానిలో సంఖ్య పునవారింబి కెంటు: ప్లి. లుగా
మొదలయిన వారు న్యాయాధిపతులకు విశదపచాడమం
దునులభముగా పుండముకు గాను తేనుగునిపిత్తోనున్న
సంస్కృత భాషతోనున్నయి. గ్రంథములు గ్రహింపబడిల్లా
కోటుక లేటు గొనరు మెంటు ఎకేటు గారగు బలిజుల్లీ తా
రామకాపులు గారు. వ్రా యించినారు
సదర హౌలు కోటుక లేటు పండితుల వారగు బల్కెంటుల్లీ
బ్రహ్మశాస్త్రుల వారి గ్రంథములందుండు లేఖక ప్రమాద
జనిత దోషములను దిద్దు ఖాటు జేర్చియుండు నయి. విశ్రు
నుదహరించిన ఆశీను లోలము వేయించబడ్డది.
మద్రాసు కారక జనిత దోషని వారణాశ్రమింతుతో జేర, నాము
వ్యాపారదపణము (డాక్టర్ శాన్) యెడెబర్
1872 సం॥ జనవరి ॥ సెల 30 రోజు ॥ చేల్లా సుబ్బయ్య,

శ్రీపరాచార్యై నమః
దత్తకమిమాంసా
మొదటిసెన్స-

- ౧ || అభివద్య జగద్వంద్యపాదద్వంద్వం వి నాయకః | పుత్రీ కరణమీమాంసాంకురు లేనందపండితః ||
- ౨ || కెనకదృక్ గాక స్వైకస్థానః శ్రీయతాం సతః | ఏషిచ్య సోక్తంయ త్సూరై వై సద శేషమిహానాద్యతే ||
- ౩ || త్రయోమయః || అపు త్రైజైవక ర్షవ్యః పుత్రప్రవిశిష్టదా | పింహ దక శ్రీయా హేతూర్భవ్యత్తస్మా త్ప్రయత్నగిభి ||
- ౪ || అపు త్రో జాతపుత్రో మృతపుత్రో వా | అపు త్రో మృతపుత్రో వా పుత్రార్థం సంముఖాద్యతే | శౌన కీయాత్ | వంధ్యోఽపృత ప్రజో వాపతీచారాంతరం ||
- ౫ || అపుత్రైజైత్యపుత్రతాయా నిమిత్తతా శ్రవణాత్పుత్రాకరణైవత్వ వాయోపిగవ్యతే | పుత్రోత్పాదనవిధేర్నిత్యతయాతల్లోపస్యప్ర త్యజాయనిమిత్తతార్పణ్యావసానాత్ | నాపుత్రస్య లోకోస్తీతిపుత్రసామాన్యాభావపవానకతా శ్రవణాత్ జాయమానోవై బ్రాహ్మణస్త్రిభియుయుణ వా జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ షణ్భ్యోయ జ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయాపితృభ్యః పషవా అన్యహియః పుత్రీయజ్ఞా బ్రహ్మచారీత్యత్రాపిపుత్రసామాన్యస్యాన్యజ్ఞ హేతుతా శ్రవణాచ్ఛ
- ౬ || అపుత్రైజైవేత్యేవకారేణపుత్రవతోనాధికారోబోధితః |
- ౭ || అసేన || మాతాపితౄ వాదిద్యాతాంయమద్భిః పుత్రమాపదీత్యాద్యా పత్నదమపిమానవీయం వ్యాఖ్యాతః | వ్యాఖ్యాతంచాప రాక్షేణా పితౄ ఆపదిప్రతిగ్రహేతురపుత్రత్వగిభి ||
- ౮ || యద్యా | ఆపదిమభిక్షోదావాపద్ద్రవణాదనాపది | నదేయోదా తురయం ప్రతీషేధగిభిమితాక్షురౌ | తథాచ | కాత్యాయనః || ఆపత్తా లే తుక్తర్షవ్యం దానం విక్రయపవవా | అన్యథానప్రకర్షవ్యమితశాస్త్రనిశ్చయగిభి ||
- ౯ || మనురప || అపుత్రేణమతః కార్యోయాదృక్పాశ్చక్రయత్నతః | పిండ దానిక్రియా హేతోనామ సంకతానస్యచ | అపుత్రోనేనవిధినా సుతాంకుర్నితపుత్రీ కామితి ||

౧౦॥ యన్మునిర్వామి త్రాదీనాంపుత్రనతాహపిదేవరాతాదిపుత్రపరి
ప్రహంకరశానంతవపుత్రేహైవేత్వాదిస్మృతివిరోధాత్స్వహ
ర్వస్మదవశాదీవన్నశృణ్వసునూపకమితిధ్యయిం॥

౧౧॥ నచ॥స్తాశాస్త్రాః॥ శ్రౌతస్యలగ్నస్యనబాధితేతివాచ్యంనాపుత్ర
స్యలోకోస్తిగ్యాదిస్తత్యక్షశ్చక్యవక్షంభేనతస్యేవనబలంత్వాత్

౧౨॥ అనాపిస్తాశాస్త్రాః॥ శ్రౌత లింగ బలవత్స్వ ఏనగ్రీనుతామా
గ్రహణీయత్వైతద్విధిస్త్రాన్జనూపుత్రవత్స్వ ఏనాంత
రపరిగ్రహణీకారః॥ యన్మునిగ్రాహజానీతేతద్విధిస్తామహేన
యంపురస్తత్యర్హేనుత్తహేత్వామగ్నంనావయంస్తథాశ్రౌతలింగా
త్॥ నచదంజ్యేష్ఠీకరణలింగంనపుత్రీరణభూతివాచ్యం॥ తస్యతప
భావేనైవాపిద్వైత్యలంఛనితేన॥

౧౩॥ అపుత్రేణైపుత్రపదం॥ పౌత్రప్రపౌత్రయోరభ్యవలక్షణం
భృత్రాణాంకాన్జయి॥ పౌత్రేణానంత్యమన్నతే॥ అపపుత్రస్య
పౌత్రేణమిన్నస్యాస్తోతివిష్టవమితిపౌత్రాదీనాంవిశిష్టలోకప్ర
తిపాదనేననాపుత్రస్యలోకోస్తీత్యావ్యలోకలాపరిహారాత్॥

౧౪॥ నచపిందోదకదానాధానంతరణమితివాచ్యం॥ పుత్రాపౌత్రా
ప్రపౌత్రృత్యుత్పత్త్యాభాత్యసంతతిత్యనెనతయోరేవతదధి
కాగావగమాత్॥

౧౫॥ అపత్రేణతిపుంస్త్యత్రనణాన్నస్త్యేఅధికారభూతిగవ్యలేఅతప
వగశిష్టః॥ నస్త్రీపుత్రంతద్యప్రవిగృహ్నియాద్వాఅన్యత్రాను
జ్ఞానాన్నగూరితే॥

౧౬॥ అపేనవిధవాయాభర్తనుజ్ఞానానంభవాధనధికారోగవ్యతే॥

౧౭॥ నచ॥సవవాయాస్త్యభర్తానుజ్ఞానాతోపారతంత్ర్యాన్నపద
వాయాభూతివాచ్యంస్త్రీసామాన్యోపాగానేనపారతంత్ర్య
స్యాప్రయోజకత్వాత్॥ ఆభావేజ్ఞాతయస్త్రీసామిలిజ్ఞానపారతం
త్ర్యస్యనద్భవాచ్చ॥

౧౮॥ తహిజ్ఞాత్యనుజ్ఞయేనతస్యాపుత్రీకరణమస్తీతివత్సాశత్యే

పదస్యోపలక్షణతాప త్రేః | ప్రయోజనాసిద్ధేశ్చ | ప్రయోజనంతు |
భర్తానుజ్ఞానస్య స్త్రీ కృతపరిగ్రహణాదపిభర్తృపుత్రత్వసిద్ధిః ||
౧౧ || అతపవ | అధోధృత్యైర్బ్రాహ్మణ్యపుత్రి కాపుత్ర స్త్రీద్వారజాభూ
నురామ్యాదిజగతిణాజానాంపిత్రా శ్చేతిసత్త్వా మాథనూత్రే స్త్రీ
ద్వారజస్య గౌత్రస్వయ సంబంధావహితోమాత రుత్తరంపత్యః ప్ర
గవమితిసూత్రేణాపి | పితృగౌత్ర సంబంధశ్చపత్యఃపుత్ర త్వమే
వ | పుత్రత్వంపత్యనుజ్ఞానేనైవనపరిగ్రహేణతస్య తత్ర స్త్రీక
ర్పూత్యాత్ ||

౧౨ || ఉభయ పోడ స్త్రీ ద్వారజ స్త్రీ యాయాచిత్యై స్త్రీగతాకః
యజ్ఞేనకక్షిణాల్వేనప్రాప్తాయాంక వ్యాయాంజాతఃదక్షిణాంబ
అన్యే ప్రసిద్ధాంతిః | బరస్వామినః ||

౧౩ || అత్రచ స్త్రీయాద్వారతాభిధానేనద్వారీపురుషో లభ్యతే అన్య
థాస్త్రీపరిగృహీతస్యతన్మాత్రపుత్రత్వేనతద్భర్తృగౌత్ర సంబం
ధాబావాదిద్భర్తృక్రీయాయామనధికారపాతాత్ | తద్వివాహః
దోషపిప్రభావేనప్రిత్యుగౌత్రాన్యనుల్లెకి ప్రసంగాచ్చ ||

౧౪ || యద్యవతహిభతుకరిపి స్త్ర్యనుజ్ఞాపేత్తాస్యాత్ప్రయోజ
నకౌల్యాదితిచెన్న | భర్తృప్రాధాన్యాత్తత్పరిగ్రహేణైవ స్త్రీ
యాఅపితస్త్రిస్వత్రత్వసిద్ధిః | భర్తృపరిగృహీతవత్స్వంతరస్వత్వ
వత్ ||

౧౫ || కించ || వ్యాప్యతిభిహూత్యా | అరూరబంధవంబంధుసన్ని కృష్ట
మేవప్రతిగృహీయాది సమానత్వకతాబోధక త్వప్రత్యయ
శ్రవణాత్ | హూమకతురేవప్రతిగ్రహసిద్ధిః స్త్రీణాం హూ
మానధికారాత్ప్రతిగ్రహానధికారభీవాచస్పృశః ||

౧౬ || నచ || శౌనకీయో | ఆచార్యవరణామ్మనాత్తద్వారా హూమసిద్ధిరి
తివాచ్యం | హూమసిద్ధావపిప్రతిగ్రహమంత్రానధికారేణప్రతి
గ్రహసిద్ధిః ||

౨౫ || తదాహ శౌంకః || దేవస్య త్వేతిహం త్రేణహస్తాభ్యాం పరిగృహ్య
చ | అంగాదం గెత్తు చంజప్తా ఆ ధూ యశీశుమూధానీతి ||

౨౬ || వ యే వం || శూ ద్రాణామ నధి కార ప్ర సంగః | శూ ద్ర జాతిష్విత్వన
స్థాపకలింగనతదధి కారికల్పనాత్ | ఏ తేన శూ ద్రాణాం హూనప్ర
తిగ్రహమం త్రా నధి కారేణపు త్ర ప్రతిగ్రహానధి కారభివదన్ || వా
చస్పతిః పరా నః ||

౨౭ || విధవానాం స్త్రీణాంతుయథావినియోగవధి కారసమర్థనాన్న
పు త్ర పరిగ్రహాధి కారభివదన్ || న యే వం సధవా నామప్య నధి కా
రాపత్నిః | హూమమం త్రా ద్యనధి కారాదితివాచ్యం అన్యత్రా
ప్యనుజ్ఞానాద్భుతాదితి ప్రతిప్రసవేన ప్రధానాధి కారసిద్ధావధిక్య
తాధి కారాద్ధోమమం త్రాది | ప్రాప్తా స్త్రీ శూ ద్రాణామమం త్రా
మితి | మం త్ర పర్యుదాససిద్ధరమం త్రక ప్రతిగ్రహసిద్ధిః | వస్త్యంతర
పరిగ్రహవత్ ||

౨౮ || కిం చ | న స్త్రీపుత్రం వద్యా త్ప్రతిగృహ్ణీయ్యా ద్వేత్యాత్సగికని
షేనస్య అన్యత్రా నుజ్ఞానాద్భుతాదిత్య పవాదకః ప్రతిప్రసవః
అత్ర చనిమిత్తంభర్తృనుజ్ఞానంతతశ్చవిధవాయాభర్తృభావేనా
నుజ్ఞానాసంభవాన్ని నిమిత్తకప్రతిప్రసవాప్రవృత్త్యా ప్రాప్త
కాంతరాభావాద్వానధి కారభివదన్ వాదిసంప్రతిపన్నమేవ ||

౨౯ || న యే వమలోక తాపనిహలోన్యానన్యాదితివాచ్యం | మృతేభి తా
రిసాధీష్త్రీ బ్రహ్మచర్యప్రలేఖితాస్వగంగాచ్చుత్యపు త్రాపియ
థాతే బ్రహ్మచారిణభి || మనునా బ్రహ్మచర్యే జైవ || తత్పరి రా
ధానాదితిసకలమకలంకం ||

౩౦ || అపు త్రేణేత్యేకత్వ శ్రవణాచ్చనద్వాభ్యాం త్రిభిర్వాపకః పు
త్రఃకతః వ్యభిగవ్యతే ||

౩౧ || న స్వే గంగ త్త కాదీనామప్య మ్హా యణత్వస్థరణం విరుద్ధే
తి | తథాచ ప్రయోగపరిజాతేస్త్వత్యంతరం ద్వయముమ్హాయ

కాకార్యేష్యుదత్తకక్రీతకాదయః । గోత్రద్వయేష్యనుద్వాహఃశృం
గ్నైశీరయోర్యథేతిచ॥

౩౨॥ వైవంగ్వ్యముష్యయణ్యస్యజనకపరిగ్రహీతృస్వయాభిప్రాయ
త్యాత్నిపెధశ్చపరిగ్రహీతృస్వయనభిప్రేక్ష్యేతి నవిరోధః॥

౩౩॥ ప్రతినిధిత్వేన ప్రసాదిత కాదశ విధః । యే త్ర జాతీంతృతానతా
నెకాదశ యథోచితాన్ । పుత్రప్రతినిధీనామఃక్రియాలోపాన్దనీషీ
ణ్యుమాన వాత్ ॥

౩౪॥ తత్త్ర స । యేషు సంసత్సో రన్యతరావయవ సంబంధ సైమాన్వ్యా
యాదెవ ప్రతినిధిత్వం । వచనంతునియమాధకం । యేషు పునరవయ
వసంబంధాభావ సైమాన్వాచనికం ప్రతినిధిత్వం॥

౩౫॥ యథా యే త్ర జపాత్రితయపుత్రికాకానీన పానభావ సహాభజ
గూఢజానాంక్వచిత్తాత్మమాత్రసంబంధాత్ క్వచిచ్ఛవికలోభయ
సంబంధాద్వికలావయవత్వేన ముఖ్యం ప్రతినిధిత్వం । దత్తకక్రీతకృ
త్రిచుదత్తాత్తావవిద్రానాన్వాచనికం ప్రతినిధిత్వమిహి ప్రతినిధిశబ్ద
శోభయత్రాపిభూమ్నాస్పష్టిగుపదభాతీతివత్ ॥

౩౬॥ యత్తు మేదతిథినాన హ్యేషాం ప్రతినిధితానంభవని తారభ్యన్యకర్త
ణోంగాపచారైస్ప్రతినిధినచపుత్రకర్తాంగ మపత్యోత్పాదనకర్త
ణోగుణకర్తత్వాత్తేన సత్యేవ యే త్ర జాతీనాంపుత్రశబ్దేన ప్రతినిధి
త్వవచనమారస ప్రశంసార్థకం । ఆపగాపచయాభిప్రాయత్వా
త్ప్రతినిధివ్యవహారస్య । యథ రసోభూయాంసముపకారంకతుకం
శక్నోతినతథేతరభిత్వక్తం॥

౩౭॥ తచ్చింత్యం । కత్తకాతీనాం ప్రతినిధిత్వాభావేనాద్యేపుత్రోత్పాదన
కర్తణోసంగస్వస్య హేతోరపక్షధర్తత్వాత్ । తేషాం సిద్ధత్వేనో
త్పాదనాయోగ్యత్వాత్ ॥

౩౮॥ అథపుత్రోత్పాదనవిధాపుత్రస్యభావ్యత్వేనా సంగత్వం సస్య
మనంగత్వంకించూత్పాదనవిధావేదాచతువిధ్యంతరేషీషవా అన్య
జ్ఞోయపుత్రత్యాదివాక్యేషుపుత్రేణాన్యజ్ఞభావయేదితివిధిరన్య

వసాననపుత్రస్యాన్యన్వకారణతయాంగతాసద్ధేః । అక్తంచసా
క్షాదేవమనునా । పుత్రస్యకరణత్వంపుత్రేణలాకాన్జయతీత్యాది ॥

౩౯ ॥ యద్యేవంతహిపాత్రప్రపాత్రయోరపి । అనంత్యబ్రథ్నవిష్ట
వస్త్రాప్త్యధాంపుత్రప్రతినిధిస్యతీతస్తాన్నానుకింన్నశ్చన్నం
౪౦ ॥ నవాభయైకవాక్యతమైకవిధిత్వసంభవః । ఋతుగమవపుత్రయోః
కరణయోః పుత్రాన్యన్వయోభావ్యయోతైచ్చకః ధానస్వ
యాత్ । అన్వయేచవిరుద్ధత్రికద్వయాపత్యైః ॥

౪౧ ॥ తస్మాదన్యన్వభావికాయాంభావనాయాంపుత్రస్యకరణతయా
తదవచారేదత్తకాదీనాంప్రతినిధిత్వమవిరుద్ధంసోమాపచారేప్రాతి
కానామివ ॥

౪౨ ॥ ఏతదేవస్పష్టికృతంమనునా । క్రియాలోపాన్దనీషిణ్యతి । క్రియా
పిండోదకాదిక్రియా । ద్వైరసాభావేప్రతినిధ్యకరణతల్లోపావత్యైః
తథాప్రాపిపిండోదకక్రియాహేతోరితిసర్వమనవద్యం ॥

౪౩ ॥ యదపినస్వామిత్వస్యభార్యయాః పుత్రస్యదేశస్యకాలస్యాగ్నే
దేవతాయాఃకర్తృణః శబ్దస్యచప్రతినిధిత్వసత్యావాధవచినేనపు
త్రప్రతినిధిరాకరణాత్తత్సంభవేజ్యోతిష్ప్రతినిధిమాశిషమాశా
సశిత్యాదావపుత్రస్యపుత్రప్రతినిధింకృత్వాశీరాశంసనానివృ
త్యధాం ॥

౪౪ ॥ అతపవశ్రుతిః । యస్యపుత్రోజాతస్యాదితి । తథాపితాపుత్రీయసా
మైతిముకస్యపితాయుజతిశ్చత్యాదావపుత్రస్యపుత్రప్రతినిధింకృ
త్వాతత్ప్రవచననిరాకరణాధాంసపునస్సర్వధైవపుత్రప్రతినిధిని
రాకరణాధాంశ్చిపుత్రప్రతినిధిః । తథావ్యుత్రప్రతినిధినాహురి
త్యాదిస్తృతివిరోధాత్ ॥

౪౫ ॥ అధిదేవంబింత్యతే । యోయత్ప్రతినిధివిధీయతే । సకింపుత్రోత్పా
దనవిధాపుత్రపిండోదకాదివిచారిత్యభయధాశ్రవణాత్ । యథా
అపుత్రేజైవకతఃపృథగ్భవనేనపుత్రోత్పాదనవిధౌ । పిండోదకక్రి
యాహేతోరిత్యనేనచపిండోదకాదివిధావతి ॥

౪౬ || తత్ర నాద్యః | పుత్రా త్పాదనవిధౌ | పుత్రస్యభావ్య త్వే నానంగత
యాప్రతినిధ్యయోగ్వత్వాత్ ||

౪౭ || నద్వితీయః విరోధాత్ | అపుత్రం ప్రతిపుత్ర ప్రతినిధి | శ్మయతే
నతత్రా తాపిండోదక క్రియాపుత్రకశ్యుకాచ పిండోదకాది
క్రియానతాం ప్రతినిధి విధితి ||

౪౮ || కించపిండోదకాదివిధిః పుత్రకత్యుకాచనచకతుః ప్రతినిధిః అత్రా
పి క్రియాకత్యుత్వాం శేప్రతినిధినకథలభోగాం శేయధాన
సప్తగతానామస్యతమస్యపుత్రస్య క్రియాకత్యుత్వాం శేప్రతి
నిధిస్తథా త్రా పీ తివాచ్యం ||

౪౯ || తదపినవైషమ్యాత్ | స త్రైహ్యరభి క్రియస్యప్రతినిధిః ప్రకృ
తేత్వత్వంతాసతిః క్రియారంభవైవాసంభవతరథం ప్రతినిధి
సంభవః ||

౫౦ || సచప్రతినిధినా క్రియారంభోన్యాయవిత్సంఘాతః | అథాపుత్ర
స్యజిమ్భాధేన్వకత్యుకపవపిందాదివిధితి త్రైవప్రతినిధి
తివాచ్యం | తదపినపుత్రప్రతినిధిసంభవేజిమ్భాధవిధేరేవాప్ర
వృత్తేః | కందిజీవ భాధస్యస్వకత్యుత్వేన స్వస్యైవప్రతినిధి
తస్యైవపుత్రస్యపుత్రకత్యుత్వాభావాత్ ||

౫౧ || అస్మాన్మోక్షకవిధిద్వయేషపుత్రప్రతినిధిసంభవః | కించపిండోద
క క్రియా హేతోరితి హేతువచనమప్య క్తమేవఅపక్షధర్మత్వాత్
నప్యాపుత్రస్యపిండోదక క్రియా ప్రాప్తిరస్తీత్యుక్తమేవతి ||

౫౨ || అత్రోచ్యతే నాపుత్రస్యలోకోస్తీత్యాద్యధికవాదాన్నగృహీ
తేనపుత్రేణలోకాన్జయతీత్యాది విధేషుత్రావచారేషుత్ర
జాడ్యకాదశవిధ ప్రతినిధివిధియతేతత్రచ | లోకపుత్రయో
స్సాధ్యసాధనభావనిర్వాహకాంతరవ్యాపారభూత క్రియాప
క్షాయాపిండోదక క్రియా హేతోరిత్యుచ్యతే ||

౫౩ || సదే! వషాన్మమేధ్యేతవ్యేల్వాదివత్ | అత్రావధిప్రతి
భావంబోధయతి ||

౪౪ || పిండః శ్రాద్ధం అదకమంజలిదానాదిక్రియాబోధ్యజహికండా
హాది తపవహేతుః ||

౪౫ || పుత్రీకరణే హేతునిమిత్తం హేతు రిత్యేకత్వనిజాశాన్తిభిరానా
మేషానిమిత్తత్వంనప్రత్యేకమితిగమయితి | లేనచైకైకానాన
పునఃపుత్రీకరణంకింతునర్వాధామేకమేవపుత్రీకరణమిత్య
ధాః | పుత్రాభావేపింగాదిలోపప్రసంగాత్ ||

౪౬ || అత ఏవమనుః | పుత్రప్రకీర్తనామక్రియాలోపాన్తనీషణి
తిక్రియాలోపాదితివ్యతిరేకహేతుః | పుత్రప్రతీనిధ్యభావేక్రియా
లోపాదిత్యధాః ||

౪౭ || యథా | అలోపాదితిపదభేదః | అలోపాదితిబృహ్మపేషంచమి | అ
లోపాదామిత్యధాః ||

౪౮ || యద్యపి పుత్రాభావేమపత్యేస్యాదిత్యాదినాపుత్రాభావేప
త్యేది నామపక్రియాధికారశ్చూయతేతథాపి | నాపుత్రస్య
లోకొస్తీత్యాదిప్రవణాత్ | పుత్రకృతక్రియాజన్యలోకానస్త్యా
దికృతక్రియయాజన్యంతభి అవశ్యంవాచ్యం | అన్యథాపుత్రప
త్యాదీనాంతుల్యఫలకక్రియాధికారేతుల్యతయావికల్పాపత్యా
అభావేవిదానానుపపత్తేః ||

౪౯ || తస్మాత్పుత్రకృతక్రియాజన్యలోకవిశేషసిద్ధ్యేపుత్రప్రతీని
ధితావశ్యకభి || ఉక్తంచ || మేధాతిథినా | తత్రచయధారసస్యప్ర
ధమకల్పితత్వవచనంతన్నవ్యవహారోపయోగికింతూషకారాణిశ
యాయ | యధారసాభూయారసంశక్నోతుప్యకారంకతుంనతే
దేతరభి | ఉపకారావచయాభిప్రాయశ్చప్రతీనిధివ్యవహారభి ||

౫౦ || యత్తుతేనైవక్రియాలోపాదిత్యతక్రియతభిక్రియాఅత్య
ముత్పాదయితవ్యమితివిధిస్తస్యలోపామాభూదితినిత్యోహ్యయంవి
ధిః | సయధాకథంచ్యుహాస్థేనసంపాద్యస్తత్రముఖ్యకల్పబోధస్త
దేసంపత్రవేతకల్పా ఆశ్రయితవ్యా ఇతివ్యాఖ్యాతం ||

౫౧ || తద్వింత్యంకింపుత్రీత్పాదనవిధేదత్తకాదివిధిః | ప్రతీనిధి రిత్తు

దత్తకవిధి:

- ౧ || తయోర్న ద్వేద త్తక విధిరభిధీయతే | సచకః కీన్యశః కథంచరా
హ్మః క్షిప్రత్రయం నిగూఢణీ యమ్ ||
- ౨ || ఆశ్రక ఇత్యత్రాహశోనకః | బ్రాహ్మణానాం సపిండేషు త-
వ్యః పుత్రస్సంగ్రహః | తదభావే సపిండోవా అన్యత్ర చనికా
రయేదితి ||
- ౩ || సపిండేషు సప్తకుపురుషావధి కేషు సపిండేష్యితి సామాన్యశ్రవ-
ణాచ్చ | సమానాసమానగోత్రేష్వితిగమ్యతే ||
- ౪ || అత్ర సమానగోత్రజానాంస్వశౌత్రేషుకృతాయేష్యునా తత్రీ-
తాదయిష్యురాః | విధినాగోత్రతాం యాంతిన సాపిండ్యువిధీయ-
త ఇతి | వృద్ధకౌతమీయవచనం ప్రమాణమ్ | శౌశ్రతాంసంత-
తిష్యమ్ ||
- ౫ || సత్తాగ్యా అక్షతరయానిఒగోత్రేణసంసృతాః | ఆయాంతిపు-
త్రరాంసవ్యగన్యబీజసమాద్భవా ఇతికాలికాపురాణాన్ | సంతతిగో-
త్రజననకులాన్యభిజనాన్వయావిశిష్టా కాండీందరణాచ్చ ||
- ౬ || నతుశౌత్రశాపదేనగోత్రసంబంధోవిధీయతే | స్వగోత్రే-
ష్వేనపుత్రీకరణేతస్యసహజితయావిధానాయోగాత్ ||
- ౭ || నసాపిండ్యువిధీయత ఇత్యనపిండస్యపుత్రీకరణేసాపిండ్యంచప్ర-
తిగ్రహీతుఃపాంచపూరుషంనాప్రపూరుషంచనిషిధ్యతే |
- ౮ || అసమానశౌత్రజస్యపుత్రీకరణే | గోత్రరిక్లేబనయిశునభ-
జేన్ద్రీమస్యత ఇతిమానవమ్ | దత్తక్రీతాదిపుత్రాణాంబిజవపు-
స్సపిండతా | పంచమీరప్తమితద్వద్ధాశ్రంతత్పాలకస్యచేబృహ-
ర్షారదంవచః ప్రమాణమ్ ||
- ౯ || సాయంముఖ్యః కిల్బః స్తదసంభవేనుకల్పమాహాశ్రవభావేనసపిం-
డోవేతి లెఖాంసపిండానామభావే అసపిండోపిపుత్రీకార్యః ||

౧౦ || అసపిండాస్య ప్రపురుషబహిర్భూతాః | అసంబంధినశ్చ | తేషిన్వి
విభాఃసమానగోత్రాః సమానగోత్రాశ్చేతితత్రాపిపూర్వోదా
హ్యతమేవవచనంప్రమాణమ్ ||

౧౧ || తదయంనిగ్దళితోధః | సమానగోత్రస్సపిండోముఖ్యస్తదభా
వే సమానగోత్రస్సపిండః ||

౧౨ || యద్యప్యసమానగోత్రస్సపిండస్సమానగోత్రోసపిండశ్చేత్స
భావపీతుల్యకయో | ఏదైకివిశేషణరాహిత్యాదుభియోస్తథాపిగో
త్రప్రవర్తకపుగుణాత్సాపిండ్యప్రవర్తకవిరుదన్యసన్నిహిత
త్వేనాభ్యహితత్వంలేనచాసమానగోత్రోపిసపిండ ఏవగ్రా
హ్యః | మాతామహులీనః ||

౧౩ || సర్వదాసపండాభావే సపిండస్త్రాపిసోదకః | ఆచతుర్దశా
త్ సమానగోత్రః ప్రత్యాసన్నస్తస్యాభావే | అసమానోదక
స్సగోత్రః పితృశాత్ | తస్మాప్యభావే | అసమానగోత్రోసపిండ
శ్చేతి ||

౧౪ || తదాహశాకలః | సపిండావత్యకంపైవసగోత్రజనుభాపివా | అ
భ్యుక్తకోద్విజౌయస్తాత్పుత్రత్వేపరికల్పయేత్ | సమానగోత్ర
జాభావేపాలయేదన్యగోత్రజమితి | సగోత్ర ఇత్యేవేనసోదకస
గోత్రాగృహ్యేతే | అత్రచపూర్వపూర్వస్యప్రత్యాసత్యతిశ
యేననిదేశశబ్దః ||

౧౫ || తదేవాహవస్థిస్తోపి అమారవాంధవంబంధుసన్నికృష్టమేవప్రతి
గృహ్ణీయాదితి ||

౧౬ || అన్యధః | అమారశ్చాసౌపాంధవశ్చేత్యమారవాంధవస్సపిం
డస్సన్నిహితఇత్యధః | సాన్నిధ్యంచద్విదా | సగోత్రతయాస్వల్ప
పురుషాంతరేణచభవతి | తత్రసగోత్రస్సల్పపురుషాంతరస్స
పిండోముఖ్యస్తదభావేబహుపురుషాంతరోపిసగోత్రస్సపిండస్తదభా
వే | అసమానగోత్రస్సపిండస్తస్యాప్యభావేబంధుసంన్వికృష్టః |
బంధూనాంసపిండానాంసన్నికృష్టస్సపిండస్సన్నికృష్టస్సపిండస్సాదకఇ

త్యధఃపర్యవశ్యః॥

౧౭ | త త్రా ససన్నకపోద్వి విధః | సగోత్ర తయాస్వల్పపురుషాంత
రణచస్వస్యాసపండాపిస్వసమానగౌత్రస్స వల్పపురుషాంతరపు
పిండానాంసపిండాంముఖ్య స్తదభావేబహు పురుషాంతరోపినగౌ
త్రస్సపిండుస్సోరకఇత్యధః॥

౧౮ | సపిండుసోదకాసంభవేన సమానగోత్రపకవిశాక్షాహ్యః | తద
భావేసమానగౌత్రాసపిండు పి గ్రాహ్యః తదభావేసపిండాపీతశౌన
కీయాత్ | సంబహూచోత్పన్నే దూరే బాంధవలూగ్రమివస్థాప
యేదితివసిన్మలింగాచ్చ॥

౧౯ || దూరే బాంధవాయస్యా సాదూర బాంధవః | గోత్ర సాపిండా
భ్యామసన్నిహితమిత్యధః॥ సంబహూత్ర కలశేలాదివిషయః |
సచాసపిండునగోత్రే చభవతీలిసాప్యనుజ్ఞాయతే | అన్యత్ర తు
నకారయేదితి॥

౨౦ | మద్యపిసపండాసపిండుభ్యోన్యోనసంభవతి | తథాపిసర్వే సాం
జైవవణా - నాంజాతప్స్వవనచాన్యత ఇతివాక్య శ్చేషేణసపిండా
సపిండానాంసజాతీయత్వే నవిశేషణాదసమాన జాతీయాస్సపిం
డాఅసపిండాశ్చ వ్యాపత్యంతే | అప్రతీషిద్ధమనుమతంభవతీతి
న్యామేరాసుకల్పతయూత త్ప్రప్త్యసంభవాత్॥

౨౧ || అతపవవృద్ధగౌతమః | యదిస్యాదన్యజాతయోగృహీతోవాసు
తః క్వచిత్ | అంశభాజనతంమర్యాఞ్ఞానకస్యమతం హితదిత్యశ
మానజాతీయస్యాంశభాక్త్యంనిపేధతి॥

౨౨ || తస్మాదసమానజాతీయోనపుత్రీ కార్యిణిసద్ధమ్॥

౨౩ || అతపవమనుః | సదృశంప్రీతినంయుక్తం | సజ్జేయోగ త్రిమస్సుత
ఇతిసృశంసజాతీయంసజాతీయేష్వయంత్రోక్తస్తనయేషు మయా
విధిరితియోగిశ్చరస్తరణాత్॥

౨౪ || యత్తుమనునైవ || శ్రీణయాన్యస్తస్వపత్యాభేమాతాపిత్రౌ
ర్యమంతికాత్ | సశ్రీతకస్సుతస్తస్వసదృశో సదృశోపివేత్యుక్తం॥

తత్తగుణైరసర్వకృతివ్యాఖ్యేయంనజాల్లేతి॥

౨౫॥ ముక్తుసమృశంన జాతితః॥ కింతహిణాకులాను దూపైగుణజ్ఞేస్తేసత్తః
త్రియాదిరపి బ్రాహ్మణశ్చపుత్రోయజ్ఞతత్తతి మేధాతేధినా వ్యా
ఖ్యాతంయచ్చశాస్త్రోపికలపుత్రోభవతీత్యభిప్రాయభితికల్ప
తసువ్యాఖ్యానం॥ ఇదుభయమపిసజాతయోన్వయంప్రొక్తిస్తన్మయో
ముసుయావిధిర్యుగాహ్యకయోగీశ్వరవచనవిరోధాజ్ఞాతిస్సేవ
నచార్యతత్కృతేనకవచనవిరోధాచ్యోదేత్యుక్తుమ్॥

౨౬॥ యత్తమనునాస్వయందత్తిచ్చ శౌర్యశ్చషడదాయాదబంధ
వాభివృద్ధతశౌచ్యశ్చపుత్రప్రతినిధిత్వేనసరిగణనంకృతంత
ఘాదైణదాస్యముద్పాదితస్య అనూభోత్వన్నస్యముక్తిపుత్ర
త్వాభానాత్పుత్రప్రతినిధిత్వమవిప్రత్యేతివ్యాఖ్యాయం॥ జాతా
పిరాస్యాంసూదైణకామతోశహరోభవేత్॥ మృతేపితరికున్య
స్తంభ్రాతరస్తస్వధాభాగిక్తుమ్॥ అభ్రాతృహరేత్సర్వదుహి
త్యాణాంయతాదృశభితియోగీశ్వరస్తరణాత్॥

౨౭॥ తస్మాత్సర్వకందాతునిప్రతిగ్రహితుశ్చ సవణ్ణామిత్యవరాకణ
వ్యాఖ్యైవవాత్ర సాధీయసీయాజ్ఞలూక్యపిసజాతియేష్వయం
ప్రొక్తస్తనయేషుమయావిధిరితి॥

౨౮॥ సన్నిహితసగోత్రసపిండేషుచభ్రాతృపుత్రపవపుత్రీకార్య
భిః॥ అభ్యుపగతంచైతద్విజ్ఞానైశ్చగాహరైర్వరపి॥

౨౯॥ భ్రాతృపుత్రపవపుత్రీకార్యభిత్వాహనుమః॥ భ్రాతృణామే
కజాతానామేకశ్చేక్షుత్రవాన్భవేత్॥ సర్వేతేతేనపుత్రేణపు
త్రీణోనురుద్రపీదితి॥

౩౦॥ అత్రభ్రాతృణాంప్రతిప్రహీతృత్వాప్రతిపాదనాద్రాహ్య
త్వాభావోఽవగమ్యతే॥

౩౧॥ ఏకజాతానామిన్యనేనైకేనపిత్రా ఏకస్యాంమాతరి జాతానామే
వగ్రహీతృత్వంనభిన్నోదరాణాంభిన్నపితృకాణాంచేతిగమ్యతే॥

౩౨॥ భ్రాతృణామితిపుస్తస్విదేశాత్పదద్వయోపాదానసాను
ధ్యాయచ్ఛోదరాణాంభ్రాతృభిగినీనామపిచరస్పరంపుత్రగ్రహ

శృత్వా భావోపగమ్య తే తదాహవృద్ధగౌతమః | బ్రాహ్మణాదిశ్ర
యేనాస్తి భాగి నేయపుత్రకృష్టిదిగ్ |

౩౩ || భాగి నేయో బ్రా తృపుత్ర స్యాపుత్ర సలక్షణమ్ | లేనభిగిన్యా భా
తృపుత్రో న గ్రాహ్య ఇత్యర్థః స్మృతి బ్రా తృణామేవ గ్రహీ
తృశ్చ ప్రతిపదనాత్ ||

౩౪ || యద్యపి బ్రా శృపుత్రా స్వస్థదు హి శృభ్యామిత్యనేనైక శేషోప
గమ్య తే తత్తర్హి బ్రా తృభగినీపుత్ర యో బ్రా తృభగినీభ్యాంప
రస్పరంపుత్రీకరణనవగమ్యతే | తదాప్యేక జాతానామితి బ్రా
తృవిశేషణేన ఏకంజాతం జాతి ద్వేషాంతే ఏకజాతాః | జాతి జా
తంచ సామాన్యమితికోశాత్ | తేషాం సమానజాతీయత్వప్రతిపా
దనాత్ | బ్రా తృణాం పుంసాం బ్రా తృపుత్రస్య భగినీనాంచ
స్త్రీణాం భగినీపుత్రస్యపుత్రీకరణం సిద్ధ్యతి | బ్రా తృపుత్రస్య భగి
న్యాభగినీపుత్రస్య బ్రాతృవాపుత్రీకరణం సంభవతి స్త్రీపుం
స్వజాలభేదాత్ ||

౩౫ || నను సకృదుచ్చరితస్య ఏకజాతానామిత్యేకస్య పదస్య సోదరత్వం న
హానజాతీయత్వంచేత్యర్థః ద్వయంచ సంభవతీనకృదుచ్చరితశ్శబ్ద
స్సకృదేవాధ్యక్షాదుమయతీనామయవిరోధాదితీచెన్న | అసంస్కప్త్య
పిచాగద్యాత్సంస్కప్తోఽన్యమాత్మజ ఇత్యత్ర సంస్కప్తపదస్య సోదర
పరత్వేన సంస్కప్త పరత్వేనచ విజ్ఞానేశ్వరాచార్యవ్యాఖ్యాత
త్వాదివహితిచైవేదేనదోషభ్యుక్తమ్ ||

౩౬ || బహువచనం ద్విత్వస్యాపుత్ర సలక్షణం బహుషు ద్వయో స్సంభ
వాత్ | మిదిహి ద్విపృథ్వీతాస్యానేత్రైకస్మిన్విందేవ్వా ద్వాపుత్రలక్ష
ణే ద్విపిత్వకశ్చదశానాచ్ఛ ||

౩౭ || ఏక ఏకోపి చేనిత్యనేనఽన్యయో బహునాం వాపుత్ర పత్వేన త
రాం ఏకరంపుత్ర గ్రహణమనేషామపుగ్రాణాంగమయతి | నై
శ్చేత్తైకపుత్ర గ్రహణం వ్యావర్తకయతి | ఏకపదోపాదానసామ
ధ్యాతృనేత్యేకత్వనిదేశాచ్ఛాపుత్రగతృపుత్రావావిద్యం

తేయస్యేతిమతుష్||

౩౧ || తేనచైకన్యాపిపుత్రస్యశానాభ్యనుజ్ఞానేనత్వేవైకంపుత్రంద
ద్వాదితినిషేధస్యాత్త్రానవతాశః | సహిసంతానాయపూర్వేషా
మితిహేతువచనప్రబహుతపిప్రదిపూర్వం సంతానస్యభ్రాతృ
ద్వయసాధారణేనాపిపుత్రేణనిర్వాహత్|ఉత్తనిషేధస్యభ్రాత్ర
తిరిక్తవిషయతయాసిద్ధేః||

౩౨ || కించదానస్యస్వస్వత్పనిపుత్రిపూర్వకపరస్వత్వాపాదనరూప
త్వాత్|తస్యచానేననిషేధాత్|ప్రకృతేచాపికస్యాభయసాధా
రణీకరణేనస్వత్పనిపుత్రభావాత్|కన్యాదాన ఇవదానపథాధా
న్యకౌణత్వాత్||

౩౩ || పుత్రపదస్మారసేముఖ్యత్వాత్|ఔరసత్వమేవలపూత్రాణాంసి
ధ్యతితేనచ|భ్రాతృభృతపుత్రప్రతినిధీనాంపరిగ్రహణాభావో
వగమ్యతే||

౩౪ || భవేదిన్యనేనపుత్రవత్తాయాస్సత్తాప్రతిపాదనాత్|భూతపుత్ర
త్వంభవిష్యత్పుత్రత్వంచన్యావతఃయతి|దేనచాతీతేనభ్రాతృ
పుత్రేణాన్యస్యభ్రాతునాపి తాపుత్రస్యజాతస్యవశ్యేచ్ఛజ్జీవ
తోముఖమిత్యాదిఫలసంబంధః|నచానాగతపుత్రప్రతిభాయాంపు
త్రాంతరపరిగ్రహాదతి||

౩౫ || తద్భజ్యేనాపుత్రాణామేవభ్రాతృకాణాంపరామశఃత్|
జనకస్యస్వపుత్రసంబంధభావన్యావతఃనాయసర్వభి||

౩౬ || తత్తత్పుత్రసదతాచతేవ ఇత్యేకశ్చేషాదేకస్యద్వయోబాహు
నాంవాపుత్రేచ్ఛయాతత్పుత్రీకరణంభవతి||

౩౭ || తేనేతియేనజనకస్యపుత్రవత్త్వమ్|తేనైవసర్వేషామపీతిపుత్రే
ణేత్యేకత్వనిదేశాదేకస్యాన్యనేకపుత్రత్వాభిధానేన|నత్వేవై
కంపుత్రంచద్వాత్పుత్రిగృహీయాద్వేత్యేతన్నిషేధస్యాత్త్రాన
వతాశఇత్యుక్తమేవ||

౩౮ || తథావకాలికాపురాణే|భేతాశ్చభైరవయోశ్శంకరాశ్చజయో
రేకేనపుత్రేణాభయోపుత్రవత్త్వంలింగస్మృత్యే|ముషయ

ఉచ్యతే: అపుత్రస్యగతినాన్ స్తి శ్రూయతేలోకవేదయోః | భేరా
 శ్చభైరవాయాతాపురావైతవసేగిరిమ్ | పూర్వంత్యకృతదారాత్తు
 తయోఃపుత్రానచశ్రుతాః | తేషాంతుసమ్యగిచ్ఛామశ్రోతం
 సంస్థానముల్లమమ్ | మాకం డేయిడవాచ | అపుత్రస్యగతినాన్
 స్తి ప్రేత్యచహవనత్తమ | స్పృశ్యతైశ్చాత్మపుత్రైశ్చపుత్ర
 వంతోహిస్వగ్గః | సమ్యక్స్థిగ్ధగువాప్యేహమిదాభేరాశ్చభైర
 వాహారస్యమిదిరం యాత్రాకైలాసం ప్రతిహామి తా | తదాహంస్య
 వచనాన్నందీతారహసిద్ధిజాః | ప్రాప్తావం వచనం తథ్యంసాంత్వ
 యంన్ని వబోధకృత్ | నంద్యువాచ | అపుత్రపుత్రజనసేభవం
 రాశకరాత్తజౌ | యతేతాంజాతపుత్రస్యసర్వత్రులభాగలిః |
 మాకం డేయిడవాచ | తస్యేదంవచనంశృత్వానందినః | తమా
 విస్తా | ఏకమేవకరిష్యామౌనందినంశత్యభాషలామ్ | తతఃకదాచి
 దూర్వశ్యాంబైరవోమైధునంగితః | తస్మాంసజనయామానసువేశం
 నామపుత్రకమ్ | తమేవచక్రైతనయం భేరాళోపిస్వకంతుతమ్ | త
 తస్తా తేనపుత్రేణస్వగ్గ్యాంగతిమవాపతురితి ||

౪౬ || నన్విదమేకస్యానేకపుత్రత్వంకింయుగపయత్పద్యలెచవాక్రమే
 ణనాన్యః | యుగపత్నీతృప్తీయరితిపిధ్యభావాత్ | నాషరః | పూ
 ర్వంసంసారావరుద్ధతత్సజాతీయసంసారాంతరానుత్పత్తే
 రితిచెన్న ||

౪౭ || సదశావరాశ్చతుర్వింశతిపరమాస్థిత్రమాపాశీరన్నితవత్తస్య
 ర్వశబ్దయోః స్వంత్యైకశేషేణప్రతిగృహీత్యుక్తాత్మసాహిత్య
 స్యావివక్షితత్వాత్ | తేనదానవపసహితేభ్యోపసేధ్యః | యథా
 తులాపురుషే సహితావామేవ ఋత్విజాంసంప్రదానత్వంప్రతి
 గ్రహితృత్వంచే ||

౪౮ || తదాహ | తిత్వావాహ్యసురాన్ దద్యాదృగ్విశ్వాభ్యాం హేమభూ
 షణిమిత్యుక్తఋగ్విగ్ధ్యైతిబహువచనాద్ధిరితానావేదసంప్ర
 ద్యానత్వంతేనచ | సర్వేషాముపరిగృహస్తంకృత్వా తదధ్యక్రమే

ఋయుగే దాద్యాదీనామృత్విజాంహస్తానాదాయ భూషణానిదే
యారీతి వాచస్పతిమిత్రాః॥

౪౯ || నచయుగ పదనేకపు త్రత్వానుసవత్తేరితి యుగపత్న తిగ్రహే
ణ దౌ పతీభాగ్యాత్పవనస్యవిలక్షణస్యైవానేకపు త్రత్వస్యత్ర
సిద్ధిర్వాప్యముమ్యాయాత్వచత్స్వికారాత్॥

౫౦ || పుత్రిణిత్యత్ర పుత్రపమాన స్తీభవనాథాకేనాస్తిపుత్ర భ
వనప్రతిపాదనాదభావితస్యచ భవనాయోగాత్ | ప్రతిగ్రహీ
తృవ్యాపారఽఽప్యతే॥

౫౧ || తథాచాత్రిః | అపుత్రేణైవకతఃవ్యతిరేకత ప్రతినిధిస్సదేహి
వసిష్టోపిపుత్రం ప్రతిగ్రహిష్యన్పుత్రానాపాదాయ రాజనిచావే
ద్యనివేశనస్యనుభ్యేవ్యాహృతిభిహుత్యా అకూర బాంధవంబం
ధుసన్నికృతమేవ ప్రతిగృహీయాదితి | శౌనకోపి | దాతుస్సమక్షం
గత్వాతుపుత్రం దేహీతియాచయేత్॥

౫౨ || యాచయేదితి | ప్రయోజకేణిచ్ | తేనయాచనాథావృత బ్రా
హ్మణద్వారాయాచయేదితి॥

౫౩ || ఏతేనాకృతస్యైవ భ్రాతృపుత్రస్యపితృవ్యపుత్రత్వం | అపుత్ర
స్యపితృస్యస్యతత్పుత్రా భ్రాతృజౌ భవేత్ | స ఏవతస్యకర్మిత
శ్రాద్ధపిండోదకక్రీయాదిత్యబృహత్పరాశరస్మరణాదిచోద్యంబిర
స్తం ప్రతిగృహీతృవ్యాపారం వినా తత్పుత్రత్వానుసవత్తే॥

౫౪ || నచగూఢోత్పన్నదత్తాత్మసౌగంధకత్యవ్యాపారాభావః | గృహేప్ర
భృన్నడృష్టౌ గూఢజస్త్రుతస్త్రుత ఇతి | దత్తాత్మాతుస్వయంద
త్త ఇతి | కత్యవ్యాపారాశ్రవణాదితి వాచ్యం | తత్తాపిఫలస్యక్రి
యాసామానాధికరణ్యాన్యథానుపపత్త్యాతతరల్పనాత్॥

౫౫ || తస్మాద్భ్రాతృణామేకజాలానామిత్యపుత్రస్యపితృవ్యకేతి
చ నయథాశ్రుతమేవాథావత్ప్రయోదశపుత్రా పత్తే॥

౫౬ || నచేషాపత్తిః | పుత్రాన్ ద్వాదశయానాహస్యణాంస్వాయంభు
స్సౌమనుః | తేషాంషర్షంధునాయాదాష్టకదాయాద బాంధవా
ఇతిద్వాదశసంఖ్యావిరోధాత్॥

౫౭ || నన్వస్తేవసంఖ్యావిరోధః | ఔరసఃపుత్రి కావీఁ యేత్ర జౌపు
 త్రి కావతః | పానభావశ్చ కానీనస్స హేథా గూఢసంభవః | దత్తః
 శ్రీశస్వయందత్తకృత్రి మశ్చాపవిధకః | యత్ర క్ష చోత్పాది
 తశ్చస్వ పుత్రా దశపంచ చేతిస్త్యత్యంతరస్తరణాత్ | పుత్రా
 స్త్రయోదశ ప్రోక్తామనునా యేసు పూర్వశః | సంలాన కారణం
 తేషామూరసఃపుత్రి కాతథేతి బృహస్ప తిస్తరణాత్ | యేత్రజా
 దీత్సుతానేతా నే కాదశ యథోదిలాన్ | పుత్రప్రతినిధీనాహున్
 శ్రీయాలోపాన్తనీషణ్యైస్తరణాత్ | ఔరసయేత్రజౌపుత్రా
 పిర్నిర్భస్యభాగినా | దశాప రేతుక్ర మశోగౌత్రరిక్థాంశ భాగిన
 ఇతిమనుస్తరణాచ్చేతిచ॥

౫౮ || తస్యత్యంకేషాంచిత్య చివంత భావాతర్వాచిద్భూతిభావా
 చ్చత్యత్యంఖ్యోపపత్తేనాద్వాదశ సంఖ్యావిరోధః ఉత్థితమ్॥

౫౯ || కంచాపుత్ర దాయాశికారే పత్నిదుహితర శ్చైవపితరౌబ్రాత
 రస్తథా | తస్మింతితిపంచమస్థానస్థితివిరోధస్య॥

౬౦ || అయమభినంగః || భ్రాతృవ్యస్యాకృతస్యాపిపుత్ర త్వేపుత్ర
 త్వదపుత్రధనాధికారే పంచమస్థానే భ్రాతృవ్యపరిగణనంవిరు
 ధ్ధమేవమ్ | పుత్రృపాత్రగప్రపాత్రశ్చతద్వద్వాభ్రాతృసంత
 తిః | సపిండ సంతతివాపిశ్రీయాభాజ్జ్వలపజాయతి ఇత్యాదిపిం
 డాధికారేజ్ఞేయమ్॥

౬౧ || సన్విదమప్రయోజకమ్ | యత్పిండరిక్థాభావాదపుత్ర త్వమితి | అ
 ప్రశస్తాస్త్రకానీనగూఢోత్పన్న సమూఢజా | పానభావశ్చనైవే
 తేపిండరిక్థాంశ భాగినతితి | విష్ణునా | కానీనాదీనాంపుత్ర త్వేపిం
 డరిక్థాభావదశానాత్ | తథాపిండరిక్థాభావేవ్యకృతస్య భ్రాతృ
 వ్యస్యాస్త్రపుత్ర త్వంకాక్షతితితిచే॥

౬౨ || నైవంపిండదొంశహర శ్చేషామిత్యనేనపిండరిక్థ భాగిత్వంహిపు
 త్ర త్వస్య గూపసత్తామాత్రస్యతిప్రయోజకత్వాత్ | అపుత్రేజ్ఞే
 వకతావ్యగపుత్ర ప్రతినిధిస్స దేతి | విధిప్రత్యయిశ్చవణేనాశ్చ
 తస్యపుత్ర త్వాయోగాచ్చ॥

౬౩ || నచ భ్రాతృవ్యేతర విషయోయం విధిరితివాచ్యం | సంకౌశేప్ర
మాణాభావాత్ప్రత్యుత్పాదకమేవకరిష్యావత్ప్రత్యుత్పాదకమేవ
చక్రేతనయం భేతాలోపిస్వకంసుతమితి భేతాభీయభైరవపుత్ర
పుత్రీకరణలింగవిరోధాచ్యు ||

౬౪॥ కంచ! యత్ర దశానాం సోదరాణాం మధ్యేపంచప్రత్యేకం
ద్వారశశపుత్రాగ్రసంచచాత్యోతమపుత్రాస్త్రపంచానామపు
త్రాణాం ప్రత్యేకంపంచాశిశ్నుత్రత్వాపత్తిః। పంచాశతాంద
పుత్రాణాం ప్రత్యేకందశపత్యకలాపత్తిరిత్యాద్యనైకొపప్లవః॥

౬౫ || సచేయపత్రిపుత్ర ప్రణిధిగృహ్యభివృద్ధిపాదేయగతైకత్వవిష
జ్ఞానాత్, ఏకశ్చైత్సుత్రవాన్భవేత్ | సర్వేతేతనపుత్రైశ్చ
త్రపుత్రపుత్రపతౌరభయోరపిప్రత్యేకశ్చైకత్వవి
ధాన్ ||

౬౬ || నచస్వపుత్రై భాతృపుత్రైశ్చపుత్రవంతోహినర్హ
తాభ్యత్ర భాతృపుత్రాణాంబహుత్వశ్రవణాత్ | బహుప్రాపి
భాతృపుత్రా అకృతాపవైకస్యపుత్రా భావేయూరితిహచ్చంత
స్యలోకసిద్ధబహుత్వా నువాదకాధావాదగతత్వే నావివక్షిత
త్వాత్ | అస్తత్ప్రక్షేపా ఏకేనైవప్రకృతనిత్యవిధిసిద్ధావనేకౌపా
దానస్యవైయధ్యాకదశాస్త్రియత్వాచ్చ ||

౬౭॥ తస్మాత్సన్నిహితసగోత్రసపిండేషుభ్రాతృపుత్రపవపుత్రీ
కార్యకల్పిష్టతమ్తతశ్చరతత్వేనప్రథమంధనపిండభాగిత్యవశ్య
తత్వేనచన్యసానకలి॥

౬౮॥ విష్ణువచనంతుపూర్వసూర్వపరిగణితపుత్రసహృదవబీషయమి
తినకొప్పవిరోధః॥

౬౯ || నన్నేవంసర్వాసామేకపత్నీనామేకాచేత్పుత్రిణీభవేత్ |
సర్వాస్తాస్తేనపుత్రేణపుత్రిణ్యోమనురబ్రవీదిత్యత్రాప్యకృత
స్యపుత్రత్వంనస్యాత్ | నచేష్టాపత్తిః | ఆచారవిరోధాత్ | పితృపత్నయీ
స్సర్వామాతర ఇతిపితృపత్నీత్వమాత్రనిమిత్తకమాతృత్వవ్యపదే
శవిరోధాచ్ఛేతిచెన్నే ||

20 || వంసవత్సీ పుత్రస్య సాక్షాత్స్వ త్రవయ వారబ్ధతయా కృతస్యా
పిపుత్ర త్వసంభవాత్ | వచనతునియ మార్థమిత్య క్తమేవ భా
తృప్యేతుదంపత్యోరన్యతరస్యాప్యవయవసంబంధా భావాన్నాకృత
స్యపుత్ర త్వమితి ||

21 || యత్తుబృహస్పతినా | యదేకజాతా బహుో భ్రాతృరస్తు స హు
దరాః | ఏకస్యాపయతేజాలెనర్వే తేపుత్రిణస్తన్మతా | బహీస్వి
నామేకవత్సీనామేవపవవిగిస్తన్మతః | ఏకాచత్పుత్రిణీతాసాం
సర్వాసాంపిండదస్తుసః | ఇతి భ్రాతృవ్యధర్మాదేవః | సావత్సో
భిహితసోపిప్రతినిధిత్యాభిప్రా యేణనపుత్రీ కఠణాభిప్రా
ణభత్రవయవారబ్ధత్వేనపుత్రత్వస్యసిద్ధతాత్ | వికలావ
యవారబ్ధత్వేనప్రతినిధిత్యేనసిద్ధేవచనం నియమార్థమిత్య
క్తమేవ ||

22 || తదేతన్నప్రీక్తకృతందెవస్వామినా || ఉభయత్రాపినాన్యగ్ ప్రతి
నిధినికార్యఇత్యనేనగ్రంధేనవివృతంచైతచ్ఛుద్రికాయామ్ | ఉభ
యత్రాపియద్యేకజాతాభిత్వేతద్వచనద్వయేపి | భ్రాతృసుతేచ
వత్సీయతేచపుత్రప్రతినిధితయాకథం చిత్సంభవత్యస్యోప్యప్రతి
నిధినికార్యఇతి ||

23 || విజ్ఞానేశ్వరోపిమానవంవచోవ్యాచక్షే | భ్రాతృపుత్రస్యపుత్రి
కరణసంభవే | అన్యేషాంపుత్రీకరణవిపేధాధాన్యపునఃపుత్ర
త్వప్రతిపాదనాయ తత్పుత్రోగౌత్రజౌబంధురిత్యపేనపరో
ధాదితి ||

24 || భ్రాతృవ్యాభావేస్యోపుత్రీకరీత్యాప్రత్యాసంన్నః | తదాచశౌ
నకః | క్షత్రియాణాంస్వజాతోవైగురుగోత్రసమోపివావైశ్యా
నాంవైశ్యజాతేషుశూద్రాణాంశూద్రజాతిషు | సర్వేషాంచస
వణాణాంజాతిష్వేవనచాన్యతః | దౌహిత్రోభాగినేయశ్చశూ
ద్రైస్తుక్రియతేసుతః | బ్రహ్మణాదిత్రయేనాస్తిభాగినేయ
స్సతఃక్వచిదితి ||

25 || స్వజాతాక్షత్రియజాతౌజాతిసామాన్యోపాదానేపిప్రత్యాస్తః

సూర్యవదత్రాపినియామికాఅదూరబాంధవమిత్యాదివసిస్త
రణాత్ ।

౧౬ ॥ సపిండాభావేగురుగౌత్రసమేపివాక్షత్రియాణాం ప్రాతిస్వీ
కగోత్రాభావాచ్చరునిదేశః॥

౧౭ ॥ అతపవ్యవధానాత్స్పిండాభావేసగౌత్రవిధానంతత్రాపిన్వ
జాతావిత్యేవసర్వేషామైవవణానాంజాత్యస్వవచాన్యైక్యం
వాక్యశేషాత్ । తేనచక్షేపజాత్యుపపింజగౌత్రవ్యాప్తిః॥

౧౮ ॥ వైశ్యజాతేషువైశ్యజాత్యస్విత్యధః । జాతిజాతలతుసామాన్య
మితిహి కాండిన్సరణాత్॥

౧౯ ॥ అత్రాపిసామాన్యోపాదానేపిత్రత్యాసర్వసూర్యవన్నియామి
కాగురుగోత్రసమేపవేత్యత్రాప్రవతతే । పారోహిత్యా
ద్రాజన్యవిశేషమితీన్సరణాత్ । స్వగోత్రేషుకృతామేష్వరిత్య
స్యత్రైవణికసాధారణ్యాచ్చ । సపిండాభావేగురుగౌత్రసమ
త్యత్రాపితుల్యమ్ । సత్యాసత్తేనియామికత్యాత్॥

౨౦ ॥ శూద్రజాతిష్వపిత్రాపిత్రత్యాసత్తిః । సూర్యవదేస్వగు
రుగోత్రాప్రవణాచ్చగురుగౌత్రసమేపవేత్యస్తాత్రాప్ర
తిః । తేనశూద్రజాతిమాత్రగృహిసన్యః॥

౨౧ ॥ తదాహ । బ్రహ్మపురాణంశూద్రాణాంధాసవృత్తీనాంపరపిం
డోపజీవినాం । పరాయత్తః । రీరాణాంసర్వవిత్పుత్రగృత్యపి । తస్మాద్దా
సశ్చగాస్యాశ్చజాయతేదాన్యపవహీతి॥

౨౨ ॥ త్రైవణికానాం త్రైవణికానులోమజానాంచోతకృష్ణత్యా
త్ప్రేలోమజానాంచాపకృష్ణత్వాన్నకృద్విత్పుత్రః । కర్తుంశక్యత
తీశూద్రపవపుత్రీకార్యోవాసదాన్యత్పన్నత్వాదిని॥

౨౩ ॥ క్షత్రియాదివాక్యత్రయంనారంభణీయం న్యా యసాప్యేవ
సూర్యవాక్యాదేవతదధఃసిద్ధేః । ఆరంభేవాపిసర్వేషామైవవణ్ణా
నామిత్యనేనపానరుక్త్యాప్యేచెన్న ।

౨౪ ॥ ఏవంక్షత్రియాదిపదైఃక్షత్రియాదిసమావధర్మకముద్భావ

సిక్తానామపి ప్రాప్త్యర్థతాత్పర్యే బ్రహ్మణేనకు త్రియాయా
ముత్పాదితః | క్షుత్రయపవభవతి క్షుత్రయేణవై శ్యాయాముత్పాది
తఃవైశ్య ఏవవై శ్యేనతూ ద్రాయాంశూద్ర పవభవ తీతిశంఖస్తర
ణాత్ ||

౧౫ || స్వజాతావతి | క్షుత్రయాదిసమానదర్శ త్వేపిమూఢావసిక్తాదీ
నాంక్షుత్రయాదిపుత్ర త్వాభావభోధనాయేతి | సోఽణానుపూ
ర్వేణేత్యానుపూర్యలింగాత్ ||

౧౬ || నచసర్వేషామిశ్య నైసపానదుక్త్యంతస్యవణానామనులోమా
నాంచస్వజాతీనియమానువాదేన ప్రతిలోమా నాంతదభావభోధ
కాధాత్నాత్ ||

౧౭ || తదేవాహ | సర్వేషామివణావదో పాదానసామ ధ్యాద్య
ణానామేవస్వజాతీనియమస్సృన్నానులోమజానామితితస్మా
త్ప్రకాశంసర్వపదోపాదానత్వంప్రాప్తిశ్చ వర్తసమానధర్మాత్వా
త్ | నచపణావిశేషణంత | చకారానుపవత్తే ||

౧౮ || తతశ్చవణావాహ సలోమజానాంచ | జాతిష్వేవేతినియమో
నాన్యతోనాన్యేషుప్రతిలామెష్విశ్యధాః ||

౧౯ || సన్నిదంసూర్వాక్య ప్రాప్తిప్రత్యాపవాదకతయైవకు తోనేవ్య
ప్ర | అగూరబాంధవమితవసేష్టవాక్యవిరోధాదితచెన్న | తస్య బ్ర
హ్మణవాక్యైకవాక్యతయోపసంహారాదితచెనైవ ||

౨౦ || అవవాతౌక్తికవైదిక ప్రత్యాసత్తినియామకవృద్ధి వ్యవహార యా
పన్యాయవిరోధాత్ | ప్రయోజనా భావాదతిప్రసంగాదనైనైవ
ప్రత్యాసత్తిసామాన్యాసవాదేదోహిత్రాభాగినేయశ్చేతిప్రత్యా
సత్తివిశేషాసవాదాసంగతేశ్చతస్మాత్తయిధోక్తవ్యాఖ్యాతైవప్ర
యోజనంతే ||

౨౧ || ప్రత్యాసత్తిసామాన్యాత్ప్రయోదోహిత్రాభాగినేయయో
సేవణికెష్టపవాదమాహ ||

౯౨|| దౌహిత్ర ఇతి తుళ్యస్య చావధారణార్థతయా శూద్రై రవేతిని
యమా త్రై వణిక వ్యావృత్తిః||

౯౩|| తత్ర హేతుమాహ| బ్రాహ్మణాదిత్రయ ఇతి | క్వచిదపిశాస్త్రే భా
గినైస్య త్రై వణిక సుతల్పాదశే నాఘృద్రి విషయత్వమే
వేతి సముదాయార్థః||

౯౪|| భాగినైయ ఇత్యవివక్షితం హేతువ్యథా విశేషణతావ తైః | వివత్సా
యాం భాగాసిద్ధత్వే ||

౯౫|| దౌహిత్ర భాగినైయా శూద్రవిషయా శాస్త్రాంతరై త్రై వణిక
విషయత్వా భావాత్ | యథా | సురాపానాదా వితి ప్రయోగా తై
సోభయోస్తై వణిక విషయత్వా సిద్ధిః ||

౯౬|| అథేదం వాక్యస్వయం | శబ్దిభిర్మై వస్వస్వవిషయో నానుమానం
శ్రుమాణ విధయా తేన భాగినైయ మాత్రస్యై వ త్రై వణిక విష
యత్వా భావనా దౌహిత్ర స్యేతి వాచ్యం ||

౯౭|| తనపిన | వాక్య భేదావతైః | దౌహిత్ర స్య త్రై వణిక కేషు వికల్పా
పత్రైశ్చ అదూర బాంధవత్వేన ప్రాప్తత్వా మ్భద్రాణామేవేతి
నియమేన సిద్ధత్వాత్ ||

౯౮|| యద్వా శూద్రాణామేవేతి నియమేన దౌహిత్ర స్య త్రై వణిక కే
షుని పెథస్సిద్ధ్యతి త్రై వణికానాం భాగినైయ ఏవనభవతీతి | నియ
మేన దౌహిత్ర స్య ప్రాప్తీశ్చ సిద్ధ్యతీతి వికల్పః ||

౯౯|| కిం చ | శబ్దవిషయా ప్రామాణ్యపూర్వ పాశ్చ్యకినియమః పరిసంఖ్యా
వాస్యోతరథంగీయమః | కథంచ పరిసంఖ్యా | దౌహిత్ర భాగినైయా
వైవశూద్రాణామితి నియమః | పతేదే హిత్రా దేః పతేచ
భాత్యవ్యాదే | ప్రాప్తత్వాత్ | శూద్రాణాం మేన దౌహిత్ర భా
గినైయా వితి చ పరిసంఖ్యా | దౌహిత్రా దేశ్యత్వవ్యవహారే యు
గవత్ప్రాప్తత్వాత్ |

౧౦౦|| తత్రా ద్యేభాతృవ్యాదిపితౄణాం సామాన్యశాస్త్రస్య బాధః సర్వే
మేవ మేవ తావత్సాంజాతీయేషాం నాన్యతా ఇత్యత్ర జాతిషదస్య దౌ
హిత్రాదిపరతయా సంకరాదః| దౌహిత్రభాగినయయోరభావే
పుత్రీకరణాభావప్రసంగశ్చేతి||

౧౦౧|| పరిసఖ్యావత్తేతుశ్చాద్రాణామేవ త్వనైనైవ త్రైవణికేషు| త
స్మిన్పేథ ప్రసిద్ధౌ బ్రాహ్మణాదిత్రయేనాస్తీత్యాదిపునస్తస్మిన్పేథవా
క్యవైయధ్యాపవత్తితి||

౧౦౨|| తస్మాత్ సుమానవిధయై వ వాక్యద్వయవ్యాఖ్యాసాధ్యాయీతి కిం
చ వ్యాయమాలికాయా అనుమానవిధయా శ్చ లిమూలికాయా
శ్చ బ్రవిధాయా గురుత్వాచ్చాత్ర తీకల్పనైశ్చ తద్వయకల్పనాచ్చ
న్యాయమూలకం వచనం| నాస్తీతీవతః మానావదేశి లింగం||

౧౦౩|| యదాతు దౌహిత్రభాగినయో వాశ్చాద్రాణాం విహితస్స త ఇతి
పాతస్తతః పాతీశ్చాద్రాణామేవ తాద్రాణామపీతీవేద్యన్వయ సం
శయవ్యుదాసాయనియమపరతామేవ స్పష్టికతుకా బ్రాహ్మణాదిత్ర
యభివ్యస్య ప్రస్తుతైరేకవాక్యత్వేన నియమపరతావత్సంగం||

౧౦౪|| దౌహిత్రభాగినయోర్ద్వకపుత్రీకరణభావనాయా మనియమే
న చతుశ్చామపివ తావత్సాంజాతీయేషాం ప్రాప్తౌ శ్చాగ్రనియమే
న శ్చాద్రాణామేవ త్వన్వయస్పీద్యతీ||

౧౦౫|| తథాచ భాగినేయవదౌహిత్రస్యాప్యపలక్షణమేవ అన్యథా
దౌహిత్రభాగినయోః| శూద్రవిషయత్వనియమాసిద్ధ్యా సిద్ధౌ
వాదౌహిత్రస్య త్రైవణికవిషయవికల్పానభిరిత్యుక్తమేవ||

౧౦౬|| యద్యేవంత హి భాగినేయస్య త్రైవణిక విషయత్వాభావే
వదౌహిత్రభాగినయోశ్చాగ్రవిషయత్వేన సాధ్యతామితి
న్న| శూద్రవిషయత్వాదిన్యనైనైసిద్ధౌ దౌహిత్రభాగినయో
మపాదానైవ యధ్యాత్| అవివక్షితాయాముఖయా వివక్షితో భా
గినేయమాత్రా వివక్షితాయా లక్షణత్వాత్| తస్మాద్భగోక్తమేవ సా
ధ్య ఇతి||

౧౦౭ || కదెతత్సృష్టిమాచప్త శాకలః | సపిండాపత్యకంచైవ సగోత్రజ
మథాపివా | అపుత్ర కౌన్దిజౌయస్తాత్పుత్ర త్వేపరికల్పయేత్
సమానగోత్ర జాభావేపాలయేదన్యగోత్రజం | దౌహిత్రంబా
గినేయంచభ్రాతృస్వస్వపతంవి నేతి ||

౧౦౮ || ఏతే భాగినేయపదం | దౌహిత్రమాశృప్స్వనేయయోరవలతు
ణమిలిస్పష్టమేవసింధం | యుక్తంచైతత్ | విరుద్ధసంబంధమన్యైవ
త్రివ్వపినమానత్వాదిశ్శలంబహునా ||

దత్తకమీమాంసా-మూర్తీ నేర్పక

౧ || నాన్యజాతీయఃపుత్రీ కాగృత్త్యుక్తిం తదతిక్రమేధమిత్యత ఆహ
శౌనకః | యదిస్యాదన్యజాతియోగ్యహీతోవిపితగ్నవీర | అంశ
భాజనతంకుర్యాద్భౌతకస్యమతంహితతి ||

౨ || అన్యగృహీత్ర శేతుయాజత్యుక్తా అపకృష్టావాజాతిర్యస్యా
సోగృహీతోవిసి నాపీత్యధా ||

౩ || అంశోధుస్య అంశపదసామధ్యాయేతత్పుత్రధనవ్యుదాసోధా
సిద్ధపవ అసవర్ణాప్రసాదాద్ధాననా ఇతికాత్యాయనిస్తరణాత్ |
పింశదాంశ హరశ్చైవమమిత్యుపక్రమ్య సజాతీయేష్వయంప్రా
క్తస్తనయేషు మయా విధిరితియోగీశ్వరస్తరణాచ్చ ||

దత్తకమీమాంసా-నాలుగో సెక్సన్

౧ || ఇదానీంకీర్త్యుగపుత్రీ కార్యిశ్చార్యాహశౌనకః | నైకపుత్రే ణకతా
వ్యంపుత్రదానంకదాచన | బహుపుత్రే ణకతావ్యంపుత్రదానం
ప్రయితృతేతి ||

౨ || ఏక ఏవపుత్రోయస్యేతి వీకపుత్రస్తేనతత్పుత్రదానంకౌ
ర్యం | నత్వేవైకంపుత్రందద్యాత్పుతిగృహ్ణీయాద్యే తివసిష్ట
స్తరణాత్ ||

౩ || అత్ర స్వస్వత్వనివృత్తిపూర్వకపరస్వత్వాపాదనస్య దానపక్షాద్ధ
ర్వాత్ | పరస్వత్వాపాదనస్య పరపరిత్ర హంవినానుపపత్తేస్తమ
ప్ర్యాపిషతి | తేనప్రతిగ్రహణి షేధోప్య నేనైవసిద్ధ్యతి అత ఏవవసి
ష్టః | నత్వేవైకంపుత్రందద్యాత్పుతిగృహ్ణీయాద్యేతి ||

- ౪ || తత్ర హేతుమాహ | సహిసంతానాయ సూర్వే షామితి | సంతా
నాధాత్వా భిదానేనైకస్యదానే సంతాన విచ్ఛిన్న ప్రత్యవాయో
బోధితః | సచదాత్మప్రతిగ్రహీత్ర రుభయోరపుభయశేష
త్వాత్ ||
- ౫ || యత్తుస్త్వత్వంతరం | సుతస్యసుతదారాణాం విశిత్వమనుశ సనే
విక్రయేచైవదానేచవశీత్వంననులే పితరీతి | యచ్ఛయోగిశ్వర
స్తరణందేయందారసుతాదృతకతి | తదేకపుత్ర విషయం ||
- ౬ || కదాచనాపది | తథాచనారణః | నిత్యేషాపుత్రదారాశ్చ సర్వ
స్పంచాన్వయేనః | ఆపత్స్వపిహికష్టాను వతఃమానెనదేహినా |
అదేయాన్యాహుగాచార్యాన్వ్యత్సాధారణంధనమితి | ఇనమ
న్యైకపుత్ర విషయమేవ | వసిస్థశౌనకైకవాక్యత్వాత్ ||
- ౭ || తహింకేనపుత్రో దేయభక్త్యతపః | బహుపుత్రేణైత | బహుః
పుత్రాన్యస్యేతబహుపుత్ర ||
- ౮ || నైకపుత్రేణైతనిషేధాత్ | ద్విపుత్రస్యైవదానప్రాప్తాయ
ద్బహుపుత్రేణైత్యచ్యతే | తద్విపుత్రస్యాపితేత్వతనిషేధాయ |
ఏకపుత్రోహ్యపుత్రో మేమతగ్గకారవనందన | ఏకంబతుర్య
థాచతుర్నాశేతస్యాంధవపహీత్యాదిభీష్టంప్రతిశతమోకైః
- ౯ || బహుపుత్రేణైత | పుంస్తవశ్చాత్ స్త్రీయోగ | పుత్రదాన
ప్రతిషేధః | అతపవవసిష్ఠః | నస్త్రీపుత్రందద్యాదితినైరకేత్య
శ్రవణాచ్చేతిభావః ||
- ౧౦ || భక్తానుజ్ఞానేతస్యాఅధికారః | తథాచవసిష్ఠాన్యత్రానుజ్ఞా
నాధ్యక్షేణితి ||
- ౧౧ || యత్తునద్యాన్తాతాపితాయంచేతి | యచ్ఛమాతాపితావాదద్యా
తామితిమాత్సుగపత్నసమకక్షతయాభిధానంతదపిత్రానుజ్ఞాన
విషయమేవ ||
- ౧౨ || ననైసంవిధవాయాతపద్యపిపుత్రదానంసస్యాత్ భక్తానుజ్ఞా
నాసంభవాన్పరిగ్రహవదితివాచ్యంమానవీయలింగదశానైన | త
థాకల్పనాత్ నిరసేత్తైకత్వశ్రవణాచ్ఛ ||

౧౩ || స్త్రీనిరపేక్షస్యైకస్యాపిపుత్రస్య భర్తాదా నాధికారఃసద్యా
న్మాతాపితాయం నామాతాపితావాసద్యా తామితమాత్మ నిరపే
క్షైకపిశ్యునిదే-శాద్వి జన్యస్తా ధాన్యానయోనిజా అపిపుత్రా
దృశ్యంతఇతిబోధాయనీ యహౌరుకశానాద్ధ | భారతేపిమాతా
భర్తాపితూపుత్రే యనజాత్స్సపవనఇతి | బ్రుతరపి ఆత్మావైజా
యతేపుత్ర ఇతి ||

౧౪ || మానవేషద్యాణామిత్యుభయకత్తుకతయా శ్రవణాచ్ఛోభయా
ధికారోముఖ్యః | అతపవనస్థం | శుక్ల శోణితసంభవస్సపుత్ర మా
తాపితృనిమిత్తకస్తస్యప్రదానవిక్రయపరిత్యాగేషు మాతాపిత
రాస్తభవత ఇతిబోధాయనోప | మాతాపిత్రే రేవసంగణసా
మ్యాదితి ||

౧౫ || అతపవమాతాపితావాసద్యా తామితమనునామాతాభర్తాను
జ్ఞానసాపేక్షత్వాజ్ఞానుస్యత్వంస్త్రీనుజ్ఞానవైరపేక్ష్యాత్పితర్న
ధ్యమత్వం | జనకతాసామ్యామభయోముఖ్యత్వమభిప్రేత్యపూ
ర్వపూర్వస్వరసాదుత్తరోత్తరమభిహితం ||

౧౬ || నచేవమేకమేవవాక్యం | ద్వివచనాంకైకక్రియాశ్రవణాది
తివాచ్యం | మధ్యేవికల్పానంగతే | తస్మాదేతద్వాక్యత్రయమేవ ||

౧౭ || అతపవయోగీశ్వరః | దద్యాన్మాతాపితాయంవేతిప్రత్యేకమేకవ
చనాంతమేవక్రియాపదముదాజహర ||

౧౮ || తత్రాపినిమిత్తమాహప్రయత్నత ఇతి | ప్రకృష్టోయతోయశ్చే
నాకలేఅసాప్రయత్నః అపత్కాలస్తే ||

౧౯ || నచాపతాళం పవపుత్రచాననాన్యదేత్యర్థః | యథాహాత
త్యాయనః | అపతాళలేతుకతవ్యందానంవిక్రయపవనా | అన్యథా
నప్రవతేత ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయ ఇతిప్రక్రమాత్పుత్రదా
రాణాం మురురపి | మాతాపితౄ వాదద్యాతాయమద్భిగపుత్ర
మాపదితి ||

౨౦ || అపదిమభిక్షాదాపనాపదిదానేదాతుదోషః | అన్యథానప్రవ
తేతేతినిషేధాత్ ||

౧౦॥ యచ్ఛాస్త్రయత్నత ఇతిస్త్ర తిగ్మహీతఃప్ర యత్నా దాపదపుత్ర
త్వత్సగి | ఆపుత్రే శైవకతకవ్యగలత్ర ప్రతినిధిస్స కేత్యత్రిస్తర
ణాత్ | వ్యాఖ్యాతంచై వ మేవఅపరాకాచంద్రి కాఖ్యాంఆపదిగ్
హీతురపుత్ర త్విత్సగి॥

౧౧॥ విశేషాంతరముపికాచికాపురాణే | దత్తాద్యాఅపితనయానిజగో
త్రేణసంసర్మాతాః | ఆయాంతిపుత్ర తాంసమ్యగన్యవీజసముద్భ
వాః | పితృగోత్రేయగ | పుత్రస్సంసర్మాతఃపునీవీవలే | ఆచూ
డాంతంపుత్ర స్సపుత్ర తాంయాతిచాన్యత ఇతిచూడాద్యాదుది
సంసారరానిజగోత్రేణవైకృతాః॥ దత్తాద్యాస్తనయాస్తేన్యర
న్యథాదానడచ్యతే | ఊర్ధ్వంతుసంచమాన్వషాన్మగత్తాద్యాస్స
తారృష | గృహీత్వాసంచవషియంపుత్రేష్టింప్రధమంచరేత్ |
పానభావంతుతనయంజాతమాత్రంసమానయేత్ | కృత్వాపాన
భావస్థోవంజాతమాత్రస్యతస్యవై | సర్వాంస్తుసుర్యాత్సంసార
రాన్జాతకర్తాదికాన్మరః | కృతేపానభావస్థోమేసుతిగపానభా
వస్తత ఇతి॥

౧౨॥ దత్తేతి అర్యవీజసముద్భవా అపితదత్తాద్యాస్తనయానిజగోత్రే
ణప్రతిగ్మహీత్రాన్వగోత్రేణసమ్యక్స్వసూత్రాక్తవిధినా
జాతకర్తాదిసంసర్మాతాశ్చేత్యదైవప్రతిగ్మహీత్యపుత్రతాం
ప్రాపువంతినాన్యథేత్యధాః॥

౧౩॥ తదాహవసిష్ఠః | అన్యశాఖోద్భవోదత్తపుత్రశ్చైవపాపనాయి
తః | స్వగోత్రేణస్వశాఖోక్తవిధినాసన్వశాఖభాగితి॥

౧౪॥ దత్తాద్యాఇత్యాదిపదేనకృత్రిమాదీనాంగ్రహణం | ఔంసఃతే
త్రజశ్చైచవదత్తగక్రత్రిమవచః | గూఢోత్పన్నోపవిధిశ్చభాగా
హోస్తనయాభిమే | కానీనశ్చసహేథశ్చక్రీతగపానభావస్తథా
స్వయందత్తశ్చదానశ్చవడిమేపుత్రపాంసవః | అభావేపూర్వ
పూర్వేషాంపరాంత్సమభిషేచయేత్ | పానభావంస్వయందత్తం
దాసంరాజ్యేనయోగిశేదితి॥

౧౫॥ సూర్యోపక్రమాత్ | యోయంపానభావాదీనాంరాజ్యనియో
జనాభావః | సదౌరసవ్యతిరిక్తాభావపవ | అభావేపూర్వపూర్వేషా

మిత్యస్యైవానేనాపవాదాత్ | సత్త్వరసేతురాజ్యాభావస్యనై
శ్ర జాదీం స్రవయాన్త్రా జారా జ్యేభిషేచయేత్ | పితృణాంసాధ
యేర్మిత్యనూర సేతనయేఽతీత్య నేన ప్రాగేవాభిధానాత్ ||

౨౭ || సత్త్వరసేత్తేత్రజాదీనాజ్యేనైవాభిషేచయేత్ | పితృణాం
నిత్యం శాద్ధాచనసాధయన్నకారయేదిత్యర్థః ||

౨౮ || గౌత్రేణేతియద్యపి జాతకర్తాదిషుసామ్రాద్యోఽప్రకారం
తాన్త్రసూయతే | తథాపి తదంగ భూతేచ్ఛదైశాన్ధేతత్సంబంధావ
శ్యంభావాత్ | ప్రధానేపితృసంబంధాగ్ని | చూడాదిషుసామ్రాదేన
తత్సంబంధః | శిఖా అపచకతకవ్యాకృమూరస్యాక్షసంఖ్య యేతి
స్మరణాత్ ||

౨౯ || సంస్కారైశ్చక్రత్యమిత్యుక్తం | తానేవాన్వయవృత్తిరేకాభ్యా
మాహుపికుగౌత్రేణే ||

౩౦ || యశ్చక్రతమాదాంతం చూడాంతే స్సంసారైర్గపితుజానకస్య
గౌత్రేణసంసారృకం | సోన్యతోన్యస్యశ్చక్రతాంనయాత్ ||

౩౧ || అయషత్రాభిసంధిః | అత్రకృతచూడస్యన్దిగ్రహీతృశ్చక్రత్వా
భాన్తప్రతిపాదావమసాధారణశ్చక్రతాంవిషయూకరోపిత్యవశ్యం
వాచ్యంఅన్యధాగృహీత్వాపంచనక్షయమిత్యసంకృతచూడస్య
పిపర్దిగ్రహీతృశ్చక్రతప్రతిపాదనవిరోధాన్తప్రహిత్యైత్యన్వచకం
తచూడావిషయత్వావశ్యంభావఃసప్తమిష్యతే ||

౩౨ || తతశ్చచూడాంతసంసారారసంసృతస్యపర్దిగ్రహేద్వాన్వయము
ప్రాయణతాభవతిగౌత్రస్యయేవసంసారృతత్వాత్ | తస్యచఫలం
గౌత్రద్వయసంబంధాత్ప్రకృత్యేవ ||

౩౩ || అనేవజాతకర్తాదీనాంచూడాంతానాంసంసారరాణాంపుత్రతా
హేతుత్వముక్తం ||

౩౪ || ఆచూడమితినక్తవ్యేయదంతగ్రహణంతదకృతాక్షసమసంఖ్య
శిఖ్యశ్చక్రీకరణాభ్యనుజ్ఞానాధాన్తం | ప్రధానాదిష్వత్వాఫగ్రరా
క్షాత్వాత్ | చూడాద్యాగ్నివక్ష్యమాణత్వాచ్చ ||

216 || అకృతజాతకర్మాన్యసంభవేక ధమిత్యత ఆహమాదాద్యాదుదితి ||

217 || యదిమాదాద్యాన్యసంస్కారానిజగోత్రేప్రసక్తిగ్రహీత్యగోత్రేణ కృతావై శబ్దావధారణేతదైవదత్తాద్యాస్తనయాన్య రన్య ధాతే దాసాడచ్యుతఇతి ||

218 || చూడాకాద్యాయేషాంతేత ధేతినతుచూడాయా ఆగ్యాఇతిపాదు క్త్యాసాతాత్ ||

219 || అనేనజాతకర్మాన్యన్న ప్రాశానాంజనకగోత్రేణానుష్ఠానేపినవి రోధః | తథాచాకృతజాతకర్మాదిముఖ్యోకృతమాడానుకల్పితి తసిధ్యతి ||

220 || దత్తాద్యా ఇలావదిపదేనకృతినూది గ్రహణమిత్యుక్తమేవ లేమా మపిసంసారై రైవపుత్రస్త్వంనపరిగ్రహమాత్రేణ అన్యథాదాసడ చ్యుతఇతివిషయభాద కాత్ ||

221 || అన్యథాచూడాద్యకరణేక్యచూడాదిపరిగ్రహేవాగాసతాభవతి నతుపుత్రత్వమిత్యధా ||

222 || అన్యపుత్రత్వస్యన్యూపత్వాదివత్సంసారజన్యత్వాత్ | అసం సర్పతగపుత్రీకార్యఇతిసిం ||

223 || తత్రావధ్య కేత్రాయామాహ | ఊర్ధ్వమితి ||

224 || అసంసర్పణోపిపంచమాదూర్ధ్వం గ్రాహ్యః | కాలాభావేన పుత్రత్వానుపపత్తేః | అనేనపంచైవవమాణిపుత్రపరిగ్రహకాలా ఇత్యుక్తంభవతితదన్యథై రేకేణాభిధానంతు పంచమాంతరంకా ణోపి కాలో నాస్తే | పతిపాదనాయఅన్యథా | స్వకాలాదు త్తరగకా లోగౌణస్సర్పగ్రహకేతీత ఇతిన్యాయేనపంచమానంతరన్యగౌణకా లతస్యపత్తేః ||

225 || తత్త్వజననమారభ్యాత్పతీయ వషాంతత్రాపిశృతీయ వషాన్య మఖ్య కాలగయా ఊర్ధ్వంతుపంచమాద్యపాదిత్యు పసంహారే వషాత్రైవణాన్పుత్రాపిచూడాశబ్దన్య తృతీయవషాపరితైవాభి ప్రసేతేతిగమ్యతే | అన్యథోపనీతినహభావపక్షే అష్టశువషావక్య

తమాదస్యపరిగ్రహేపత్రేనచెష్టాపత్రిః | ఊర్ధ్వఃకుంతుపంచమాఽన్వ
యాదిత్యనేనవిరోధాత్ |

౪౧ || తస్మాదాచూడాంతమిత్యగ్రచూడాశబ్దస్తృతీయనవవర ఏవ
యుక్తః | తృతీయూనంతరమాంచమంగౌణః | ఊర్ధ్వఃకుంతుగౌణో
పి నేనిష్ఠితం ||

౪౨ || సుతా ఇత్యనేనపుగ్రాన్వానుపపత్తానపిచూడాదిసంస్కారాడ
త్పద్యంతపచశత్రుకాలసద్భావాదిత్యకంతథాపిదాసత్తైవపుత్ర
త్వాభావాత్ | ఇదంచత్వతీయందాసతానిమిత్రం ||

౪౩ || యత్తుకాత్యాయనస్తరణం | విక్రయంచైవదానంచననేయాన్వ
రనిచ్ఛుః | దాదాగపుత్రాశ్చసర్వస్వమాత్తస్యేవతుయోజయేది
తి | దాదాగపుత్రాశ్చైశ్యనిచ్ఛానాందానాదినిషేధః | సోపిపం
చవాషికస్యైవనాగికస్యేతివాక్యభేదయం యశ్చనన్యశ్చక్షుప్రకు
ర్యాద్యమితివాక్యేగుణదోషవిచక్షుణమితిపారమర్శిక్రేయపితృ
ణునతుబాలమితిస్వజ్ఞేనవ్యాఖ్యాతం | తదపిపంచవాషికమే
వవిచక్షుణం | ఛాతుర్యవిశేషేణనశుబాలంబాలఆషోడశాన్వయా
దితిలక్షణవిశిష్టంకుర్యాదిత్యధాఇతివాక్యభేదం ||

౪౪ || తస్యాఃసంస్కృతాభావేకథమిత్యతలహః | గృహీత్వేతి | పంచవ
షీకయంచూడాంతసంస్కారసంస్కృతమిత్యధాః ||

౪౫ || ననుకథంతస్యగ్రహణందాసతాభిధానాదిత్వతలహఃపుత్రేష్టిమితి
అయమత్రాభిపంధిః ||

౪౬ || అగ్నియైపుత్రవతేపురోడాశమష్టాకపాలనిర్వశేదింద్రాయ
పుత్రేణేపురోశమేకాదశకపాలం ప్రజాకామోగ్నిరేవాస్తేప్ర
జాప్రజవయతివృథామింద్రంప్రయచ్ఛతీతివాక్యే ప్రజాఫలకత్వ
మిషేక్రూయతే ||

౪౭ || తద్యత్రానుత్పన్నాప్రజాతత్రతదుత్పత్తిరేవభావ్యాత్తత్రతూ
త్పన్నాపరిగృహ్యతేతత్రోత్పత్తేరభావాత్తస్యాప్రజాన్వయేవభా
వ్యమితికల్పితేప్రకృతవిధ్యవ్యధానుతపత్రేః | తచ్చదాసత్వాప

సోదమ్యతేనసంభవతీతితదవసోదోష్యవశ్యమభ్యుపేయః । అ
న్యథాప్రజాత్వమాత్రంసంపాదకత్యేలుత్రపరిగ్రహమాత్రే
స్యాత్ । యదిచసంసారైరేవతతప్రత్యక్షైర్నతేనతదేత్యే
తి తహిహక్రమేపితుల్యం । ప్రధనుపదేనాత్రతస్మాదనాత్స
ర్వాంస్తుకుర్యాత్సంసారాన్ జాతకర్మాదికాంశుర్యత్యం తేభి
ధానాచ్చ ॥

౫౨ ॥ తస్మాత్పుత్రేష్ట్యాపూర్వసంసారప్రత్యక్షదాసత్వాపసో
దపూర్వకప్రజాత్వసంపాదనాత్సంసృతాపిపరిగ్రహ్య
తిస్థితమ్ ॥

౫౩ ॥ యద్యేకంతహింసంస్కృతమిత్యేనవాచ్యం । కింపంచవర్షీయ
పదోపాదానే నేన్దిచేన్దైవం । పంచవర్షీయస్యేవేతినియమాధా
త్వాత్ । నియమశ్చక్షురగ్రహణపూర్వకబ్రహ్మచర్యసఫలకోప
నయనప్రాప్త్యధికాః ॥

౫౪ ॥ నచాయంనియమః । పూర్వవాక్యేనైవసిద్ధిభివాచ్యం । శసా
క్యతసంసారగావధిసమపకత్యేకప్రవృత్తాధాత్వాభావేప్రతి
గృహీతృత్వాత్ ॥

౫౫ ॥ ప్రధమమితీసంసారైభ్యంగప్రాగిత్యధికాః ॥

౫౬ ॥ ననోపరిగ్రహణమాదేవప్రాగితికతోనేష్యతేగృహీత్యేతి
సాంగాయాగ్రహణభావనాయాగక్త్యప్రత్యయేనపూర్వకాలతా
వగమాల । పుత్రేష్ట్యాపూర్వసంసారాపసోదేనసంస్థారాంత
రావశ్యాశేషాణాచ్చేతి ॥

౫౭ ॥ యదుక్తంధౌర్వ్యంతుపంచమాన్వయేన్నదత్తావ్యాప్తితాభి
తస్యేవవాదమాహ । పానభింసంస్థాతి ॥

౫౮ ॥ అక్షతాయాంక్షతాయాంవాజాతః । పానభింసంస్థాతి
సప్తవిధాయామసపునభ్యాం జాతస్సంగృహీతః ॥

౫౯ ॥ జాతమాత్రముత్పన్నమాత్రంతే సోత్పన్నకాలపవనకాలాంత
ర్యత్యధికాః ॥

౬౦ | సమానయేత్ పగ్రహ విధి నాపరిగృహ్ణీయాత్ |

౬౧ | ననుజాతమాత్రస్య జాతశ్చర్యో చిత్తం కుమారంజాతంపుగ్నాస్య
రాలంబనాదితీసుత్రా త్తతరథముచ్యతే జాతమాత్రంసమానయే
దిగి సత్యం అపరిగృహీతస్యస్వపుతత్యాభావే సంస్తారానుపపత్తే |
సంస్తుర్యాత్వస్య సుతాపి తేతిస్తరణాత్ |

౬౨ | నచవీచసంబధాదేవస్యతవ్యం | వీజాద్యోనిబలీ యసీత్యగవా
దాత్ | సమయాగస్య స్యేతిగౌతమస్తరణాచ్చ అస్యస్యజనయతుగ
పుత్రస్యమయాదేవత్యధః ||

౬౩ | తస్మాద్రజాతకర్తృణస్సాకృర్గ్రహభిః ||

౬౪ | పరిగ్రహాంతరంసంసార | పాప్తాపపవాదమాహ | కృత్యైతిజాత
మాత్రస్య పరిగ్రహాంతరంపానభావప్రోమంవిధాయపశ్చజ్జాత
కర్తృ దిసంసారానుగర్యాదిత్యధః |

౬౫ | నస్యకమనుపపన్నంజాతేష్టిన్యామివిరోధాత్ | తథాహియథా
జాతేష్టిన్యామి తేతథాత్రపానభావప్రోమోవిహితః | నచజాతక
ర్తృణస్సాకృత్యమాణ్యధానంవిరుణధ్యేత్ | పంచాహసాన్య
త్వాత్తస్యేతిచేత్ |

౬౬ | అచ్యుతే నాత్రపానభావప్రోమోజాతేష్టివదప్రూర్వోభిధియ్య
తే | కింత్యస్య పుత్రోత్పన్నస్యతస్య జాతకర్తృ దీనాంచక్రమమా
త్రం | యథాదశానుజాతమాసాభ్యా మిష్ట్యాసోమనయజేతేతి
వన్నకోపివిరోధః ||

౬౭ | వైకభృతవధారణే | జాతమాత్రస్యేవనకాలాంతరభిత్త్యధః |
తేనాస్యజాతేష్టివదప్రూర్వకాలతాదినియమోపనిసద్భిత్తి |

౬౮ | సర్వవదేనైవసిద్ధౌ జాతకర్తృద్వపాదానంతరౌర్వభావినాంగ
భావసంస్తారాణాంనివృత్త్యధః జాతకర్తృద్వపాదానెపియత్స
ర్వవదోపాదానంతర్యస్యయావంతస్సంసారాస్తస్యతావత్త్వా
త్వ్యధః తతశ్చశూదాదీనా ముపనయ నాన్యభావేపి మోదాది
భిరేవపుత్రత్యంభనతేతికల్ప్యం |

౬౯ || నరభితిసామాన్యోపాదానౌపానభవవస్త్రోమైత్రైవణికవస్త్రై
వాధికారాదన్యోపాంతసంసారరమాప్రత్యేన పుత్రత్వహేతుతా
ముపసంహ్వరతికృతభితి ||

౭౦ || పానభవవస్త్రోమై సంసారయోర్నిభీతయోగపుత్రత్వహేతుతా
ముపసంహ్వరతి | కృతభితి ||

౭౧ || పానభవవస్త్రోమైకృతస్నేహసంసారైర్లపానభవవస్త్రోమోత్తోభ
వతీత్యధికః ||

౭౨ || ప్రాసంగికపానభవవధర్మమాహ | ఏకోద్దిష్టంపితుక్కుర్యాన్నత్రో
ద్ధేపార్యణాదికం ||

౭౩ || పానభవవధర్మప్రసంగపితుక్కుర్యాద్దేక్షయాహే ఏకోద్దిష్టం మేవకుర్యా
న్నపార్యణాదికం అదివద్వాత్పాద్యవికృతీనావపివిషేధః ||

౭౪ || ప్రత్యబ్ధంపార్యణేనైవవిధినామైత్రజౌరసాకుర్యాత్తామితరైకుర్య
రైకోద్దిష్టంపుతాదత్యై | జాతుక్కురిస్తరణాత్ | పితుగతస్య దేవత్వ
మాత్మనస్యప్రిపారుషం సర్వత్రా నైకగౌరవాణామేకోద్దిష్టం క్షయ
హనీతి | పరాశరస్తరణాచ్చ ||

౭౫ || పుత్రోద్దేశస్వయందత్తశ్చదానశ్చేత్యక్తంతత్రదానలక్షణమా
హత్రీతాయారమితామూల్యైస్సాదాసీతవిగద్యతైతస్యాంహ
తాయతేపుత్రోదానపుత్రస్తుసప్తతః ||

౭౬ || యానవణాపిమూల్యైః క్రీతా సతిరమితోపభుక్తా సాదాసీత
చ్యతే | పూర్వైర్లక్రయః క్రీతాతుయానారీన సాపత్న్యభిధీయ
నసాదైతేనసామైత్యేదాసీతాంకపయోపిదురితీస్తరణాత్ | తస్మా
జాతోదానపుత్రోదాన్యోపుత్రోదానపుత్రః ఛాందసః పుంసద్భావ

౭౭ || యద్వాదానశ్చాసాపుత్రశ్చేతి | యద్వాదాసాభిధిపుత్రభితి

౭౮ || తద్గన్తానాహ | సరాజ్ఞోరాజ్యభాససన్విద్విప్రప్రాణాశ్రాధ
న్నచాలధమస్తర్వపుత్రైభ్యస్తంతస్మాత్పరివజయేత్ |

౭౯ || సరాజ్ఞోరాజ్యభాక | ప్రపాణాశ్రాధకృచ్చనస్యత్ | యస్తా
ర్వపుత్రైభ్యోధమాభిత్వధికః ||

- ౧ | కీర్త్యశతీనిరూపితంబ్రదానీకధమితనిరూప్యతే |
- ౨ | తత్రశౌనకః | శౌనకోహంప్రసయ్యోమిపుత్రసంగహముత్రమమ్ |
అపుత్రోమృతపుత్రోవాపుత్రాధకాంసముపోష్యచ |
- ౩ | సంగ్రహంసంగ్రహణవిధిం ఉపోష్యసంగ్రహణినపూర్వైశ్చ | వం
ధ్యోన్యశప్రజౌవాపీతవృక్షౌతమః |
- ౪ | నాససేమండలేదత్వాఉష్ణీషంశాంగుళీయకం | ఆచార్యంధర్మసంయు
క్తంవైష్ణవంవేదపారంగం | మధుపకేణసంపూజ్యరాజానంచద్వి
జాంఘవీన్ |
- ౫ | రాజతగ్రామస్వామీ | బంధూనాపహాయసర్వాంస్తుగ్రామస్యా
మినమేషచేతివృక్షౌతమస్తరణత్ |
- ౬ | యదపి తత్రైవాగై | మధుపకం తతోదద్యాత్పృథివీశాయ
శాలినగ్ని | పృథివీపదంతదపిగ్రామస్వామివరమేవ | తస్యోపక్ర
మస్థలేనబలవత్త్వాత్ ||
- ౭ | ద్విజాశ్రీకంఠాచనాధా తయామధుపకాదినాసంపూర్వై
త్యధికం ||
- ౮ | బహిర్గమశమయంచైవసాలాశంచేత్త మేవచ | ఏతానాహృత్య
బంధూంశ్చజ్ఞాతీనాపహాయయత్నతః ||
- ౯ | బంధూన్స్వపితృమాతృబంధూన్జ్ఞాతీన్సపిండాన్బాంధవాన్యా
హ్వనందృష్టాధికం | రాజాహ్వనవత్ | బద్ధంతిజానంత్యాత్మిన్య
తయా | పరిగృహీతంనరమిత్యథేశబద్ధియసామధ్యైత్ |
- ౧౦ | బంధూనన్నేనసంభోజ్యబ్రాహ్మణాంశ్చవిశేషతః | బంధూనాపహ
తాన్బ్రాహ్మణాన్పూర్వవృతాన్ | చకారాదాపహతాన్జ్ఞాతీం
శ్చసంభోజ్యేత్యధికం ||
- ౧౧ | అగ్న్యధానాదికంతత్రకృత్వాశ్చ్యోత్తవనాంతకం | చతుస్స
మకుంగత్వాతుపుత్రంజేహీతియాచయేత్ |
- ౧౨ | యాచనంకారయేత్సూర్యవృత్తే బ్రాహ్మణైరిత్యధికం ||

గన్తంభవతి | తాదృశఃకార్యఇతియావత్ |

౨౦ || నృత్యగీతైశ్చవాదైశ్చస్వస్తి బైశ్చసంయుగం | గృహమద్యే
తమాదాయచరుంహుత్వా విధానతః | యిప్యాహృదత్యైచేన్ద్రై
తుభ్యనుగ్ను యుచైకయా | సోమోదది దిత్యే తాభిః స్రవ్యచం
పంచభీతసథా ||

౨౧ || ఏవంసప్తభిముఖం త్రైస్సప్తవర్షాహుతీర్హత్వేత్యధః ||

౨౨ || వృద్ధగౌతమ మ్నవిశేషమాహ | సాయుసంతత్రసాజ్యంచశతసం
ఖ్యంతుహీవయేత్ | స్రజాపతేనత్వదేతానీతుద్విశ్యప్రజాపతిమితి ||

౨౩ || ఏతదనంతరం బ్రాహ్మణానాంసపిండేష్విత్యానయిగలత్రదానం
ప్రయత్నత ఇత్యేతదంతాల్లోకాంఘ్నావమేవవ్యాఖ్యాతాః |

౨౪ || తదనంతరందక్షిణాంగుగవేదద్యార్యధాశక్తిర్దివిజోత్తమః ||

౨౫ || ద్విజౌత్తమోబ్రాహ్మణః ||

౨౬ || నృపోరాజ్యాధఃమేవాధవైశ్యోవిత్తశతత్రయం ||

౨౭ || రాజ్యాధః అథరాజ్యోత్పన్నమేవపియంద్రవ్యప్రద
ద్యాదధః రాజ్యోధమేకవషాహృతంధనమితీవృద్ధగౌతమస్తర
ణాత్ | ఇదంచమహారాజాభిపాయేణ | విత్తానాంనానాకానాంశ
తత్రయంతశ్చసావణరాజతతాంమూణాముత్తమమధ్యమాధ
మకల్పనయాజ్ఞేయంశతత్రయంనానాకానాంసౌవణమధరాజ
తంప్రదద్యాత్తాంప్రమథవా ఉత్తమాదివ్యవస్థయేతివృద్ధగౌతమ
స్తరణాత్ ||

౨౮ || శూద్రస్సర్వస్యమేవాపిఅశక్తశ్చేద్యధాబలం ||

౨౯ || సర్వస్యమేకవషియభృతిలభద్రవ్యం | ఏకవషాహృతమితీన్ద్ర
రణస్యావిశేషాత్ | సర్వస్వంచాన్యయేనతీతినిషేధాచ్ఛ ||

౩౦ || వసిష్ఠస్తుప్రకారాంతరమాహ | శుక్లశోణిత సంభవంపురుషోమా
తాపిత్యనిమిత్తకస్తస్యప్రధానవిక్రయపరిత్యాగేషుమాతాపితరా
ప్రభవతఃనల్లేక్షైకంపుత్రందద్యాత్ప్రతిగృహ్నేయాద్యాన్యత్రా
నుజ్ఞానాన్యభూగపుత్రంపరిగృహీమ్యన్బంధూనాపహయరాజని

చాక్షుః పరేనాన్య మధ్యే వ్యాకృత విభిషణత్యా అహరబాం
దశం సుప గ్ని శ్చిప్తవేవ ప్రత్యక్షియాన్మందే హవోష్మ స్మే
మారనా గా శూ గ్రమివ స్థాపయేత్ | శిష్టాయ తే హ్యే కేనఽ
మూలస్త్రి యత ఇ తస్మిం శ్చేత్ప్రతిగృహీతే బేరనడత్ప్రయేత్
చూడక దాగి శాగి న్యకర్తకర్తలి||

౩౨ || ఉత్తరగ్లః శోణిత స భవ ఇత్తారభ్యా న్యత్రానుక్షానాన్ భతు-
రిన్యం,ం వ్యావ్యాత మే ప్రాన్ ||

౩౩ || బంధూన్ స్వపితృ మాతృబంధూన్ రాజని గ్రామాధీశే | బవే-
నం బ్రహ్మ ||

౩౪ || వ్యాహృతిః | వృస్తాభిష్ఠమస్తాభిః | ఆజ్య భాగేన ఆహుతివత్స
యం హుత్యేత్యధికః ||

౩౫ || అదుం హంభం మితి వ్యాఖ్యాతం ||

౩౬ || సుదేహీచోత్పన్న ఇ , మారేచాంధ వాయుస్యా సామూ బాంధ
మౌశ్య-త దే / భాషా ప్రకృష్టస్తాన్మృశస్వపరిగ్రహేన లశీలాదిపిష
యేన దేహభావ త్యైవ | తస్మిం తృప్తితంతూ గ్రమివ స్థాపయేత్ |
యాన్ని ణకాయ-నవ్యవహారేదిత్యధికః ||

౩౭ || త శ్రహేతుతయా బ్రుతమాహ | విజ్ఞాయతమితి ఏకేన పుత్రేణ,
హవంఽత్రాదయస్తా త వ్యాధి త్యైవ త్యధికం పుత్ర వగ్గ్రహేన
న ద్వేకే బహుగ పాతలి యాన్మందేహేన పత్యే | పాతనస్యా,
సంభవాత్ | తస్మాత్తన్నవ్యవహారేత్ | పాతీక స్పృహికోషస్వపరి
హేత్యధికః ||

౩౮ || ఉత్తరగ్లః స్త్యసన్నికృష్టమేవ ప్రగ్నిగృహీయాదితి పారమభి ప్రే-
త్యాహ | అసన్నికృష్టం వ | అవిజ్ఞా-గుణ దోషమపి అవ్యధికవ
కారం మందేహ ఇతి బాంధవా నామసన్ని భానాత్తుజానం మందేహ
శూ బ్రత్యేవాన్యసన్యం సామారహేన స్థాపయేత్ | శిష్టా
పిహింసా ప్రాభవత్యభి ప్రాయ ఇతి ||

౩౯ || శిష్టాభి ప్రాయ నివ , ణమ సుగతం విజాతీయపరిగ్రహాని పె-

ధాత్తస్సాశ్చ గాత్రం త మేష సాధు॥

40 || దత్తపరివ్రాజకం తరహారిసాత్త్వతావిభాగవిశేషమాహ | తస్మి
న్నిలితస్త్వత్తకే సరిగ్భూతం సామ్యం ఉత్పద్యేతదాదత్త
కః | చతుర్థాంశం బల తేనమాంశోనభవతీత్యధికః॥

41 || అయ మేవవిధిః | శ్రీతకాదిష్టశ్శును సంధేయః | తస్య ప్రదాన
విక్రయపరిత్యాగైష్ట శ్శుక క్రమభేదేన వాక్య వర్ణభేద్యం
42 || తైత్తిరీయ్యాణాంతువిధిమిషమాహ బోధాయనగతుప్రపరిగ్రహ
విదింవ్యాఖ్యాస్యామః శోణితశుక్రైత్యాశ్చన్యత్రానుష్ఠానాన్పర్వ
రిత్యేతదంతం వసిష్ఠేన సమాంత్రతీగృహివ్యర్షశకల్యయతే |
దేవసం దేవకం చ | అంగుళీయక ఆచార్యంచ వేదపాఠం కుశ
మయం బహిః గమకమయివిగ్ధ నిత్యధుంధూనాశులాయతే
నమశ్చై గాజనిచావ్యేరరిషదివాగారమశ్చైవృహ్మణవాగా
లంబే సోపవిశ్చపుణ్యాహంస్వసి ఋద్ధిమితవాచయిత్వా యక్రేవ
యస సోల్లేగినప్రభృత్వాప్రణతాభ్యుక్త తస్య దాతుస్సంబంధ
త్వాప్రసంగేనాశిశియేత్ | కదానీతీతర ఆహతం పరిగృహ్యేతి
దత్తయత్వా పరిగృహ్యేమిదంత్యేత్యావ్య గృహ్యేనాత్మభేదం
స్త్రీకుల లాగ్యామనంతే సుకేవ లక్ష్మితాపరిధానప్రభృత్యై
మిళింకృత్వా పక్షాజుహూతి | యస్త్వహుదాకిరిణామన్యమాన
శ్చితిరస్మిన్ వక్తృ మనుష్యయస్త్వేష్టం సుప్రతే బాలవేగ క్షణయా
జ్యయా జుహూత్యధవ్యా హుత హుక తావ్యేష్టకృత్ప్రకల్ప
మాదేత వరప్రదానార్హతానాదాత్యేతేన వాసం | ఏతేనంబ
వీతచ్ఛాంబునియకం ఏవ లక్ష్మీసంపుత్ర ఉద్బద్య తేన రియభగే
సంభవతీత్యాహస్త బోధాయనం॥

|| యశ్చివ్యుగ్ధాతమియం | కతపుత్రేయగజాచేకదా చల్లొర
సోభవేత్ | పశ్యంతిస్తస్య సర్వస్య భవేతానయ భాగవాత్ | అద
స్య గుణ లక్ష్మీ దేవకస్య వాగ్దాత లక్ష్మీ వేదితవ్యం | యథా భాగ్యని
విశేష శాస్త్రధాగుణానాం జాతం సమూహాయాన్తిస్త్రి | యథా

జాతోగుణసమూహవానిత్యధః | యథాశబ్దస్యగుణయోగేనా
దృశ్యేశక్తత్వాత్ ||

౪౪ || అతఏవమనుః | ఉపపన్నోగుణైస్సచైస్త్వైస్సపుత్రోయస్యతుదత్తిమః |
సహరైతైవతద్రిక్తంసంప్రాప్తోస్యస్యగౌత్రత ఇతి || ఔరసా
భావేసర్వరిక్తగ్రహణముక్తివాన్ | తద్యుక్తమారసేసత్యధాన్
శహరత్వమ్ ||

౪౫ || పరిగ్రహవిధ్యభావేవిశేషమాహసేవ | అవిభావవిభావసంయగ్గపరి
గృహ్యోత్తపుత్రక | విభావవిధిభాజితంకుర్యాన్నధనభాజసమితి ||

౪౬ || పరిగ్రహవిధివిభావపరిగృహీతస్య వివాహమాత్రంకార్యంన
ధనదానమిత్యధః | కంతతత్రపత్న్యానయఏవధనభాజఃపిధిం
వినాతస్యపుత్రత్వానుత్పాదాత్ ||

౪౭ || అతఏవపృథగ్గౌతమః | స్వగోత్రేషుకృతామృత్యుదత్తక్రీతాదయ
స్సతాః | విధినాగౌత్రతాంయాంతినసాపి-ద్యంవిధీయత ఇతివి
ధినైవగౌత్రతాంయాంతీనియమః | దానానిపిగీనాందత్తకాదిల
క్షణాంతగతత్వైరస్వరూపనిర్వాహకత్వాత్ | యథోక్తంయమ
ద్భింపుత్రమాపదే | అబ్రహ్మణంసకలదానః | ధేరుషలక్షణంతేనవ
ప్రతిగ్రహవిధిరహ్యక్షిప్తోభవతి | సంప్రాప్తోస్యస్యగౌత్రత ఇ
మానవాత్సమ్యగ్విధినాప్రాప్తఇత్యధః ||

౪౮ || క్రీతాదయ ఇత్యాదిశబ్దైస్సక్తుః | తిమాపవిధస్సయంనత్రానాంగు
ణంయేత్రజాతీంత్యతానెతానేకాదశయథోదితాన్ | పుత్రప్ర
నిధీనాహుగ్గక్రీయాలోపాస్తనీషిణఇతిమనునాయథోదితానిత్యసే
న | తల్లక్షణసూచితవిధివిశిష్టానామేవపుత్రప్రతినిధిత్యాభిధానా
త్ | అతఏవకృతిమలక్షణసృశంతుప్రయాద్యమితిప్ర
భేనాపవిధ్ధలక్షణేయంపుత్రంపరిగృహీయాదితిపరిశబ్దేనస్వయం
త్రలక్షణేచాత్తానంస్పృశయేద్యఇతిచానాపరపర్యాయ | స్పృశ
శబ్దేనవిధిపరిగ్రహఏవకృతః ||

౪౯ || తదభిప్రేత్యైవపసిద్ధేనాపితస్యప్రదానవిక్రయపరిత్యాగే

మూలాపితరా ప్రభవతే ఇత్యునక్రవ్యహగ్రహవిధిగభిహితగ్రహ
పరిగ్రహేష్యన్నితపరిగ్రహవచనేకకృత్రిగస్యయంతత్తరగ్రహే
ష్యే షవిధిరసంధేయః । న నునాత ల్లిహసగేణామూచనాత్ ॥

౫౦ ॥ కస్తా దేహంపంచానాం ఫలరాణాంశౌనక వసిష్ఠాగ్ర్యన్యతవ విధిపరి
గ్రహేణైవపుత్ర త్యాన్వాన్యభాః॥

౫౧ ॥ యథా యే త్ర జడంసాదితోమనుయాన్జ్యోతిశ్చాన్యాయుక్తానాం
మపుత్రా యాంపుత్రో జాతోవిధానతః । నైవాహాన్మైశ్చం
రిక్తంపతితోత్పాదితోహిసః । నియుక్తాయావిధిమిత్యావతేయా
తాంతుకామతః ॥ తాపుభావతితావిత్యాదివిధ్యన్వయవ్యః రేకాను
స్థరణాత్ ॥

౫౨ ॥ యత్తు మితాతురీ టీకాయాం సభిః కిన్యాంతచ్ఛన్వత్స్వపుత్ర
త్వాదివల్లౌకికంమన్వంతేవృద్ధా ఇత్యధిహితంతత్తమక్తనచనపిరో
ధావధదత్త క్రీతకృత్రిగపుత్రికాపుత్రాగ్రపరపరిగ్రహేనా ర్హే
యేత్ర జాతాస్తేసంతకులీనాద్వాన్ముష్యా యణాబవంతీనైగీ
నసినాపేణయుష్యుక్తైవపరిగ్రహేణపుత్ర త్యాభిధానాచ్చ
విరుద్ధమిత్యుపేక్షణీయం॥

౫౩ నసంగతాగ్రకులీనాజనకమలీనాపమారతేతేవ తేద్వాన్ముష్యా
ణా శ్చేతియేతపేణవిధినాపరిగ్రహేతాస్తేజనకమలీనాసంబంధా
లతపవాద్వాన్ముష్యా యణాభవంతీత్యధః॥

౫౪ ॥ యద్వాజనకపరిగ్రహేత్వాన్వయోరపసంసారకీర్తేద్వాన్
ముష్యా యణత్వమిత్యేగ్రేవత్య మాణత్వాత్ద్వాన్ముష్యా
ణాఇత్యేవహారోస్తు

౫౫ ॥ మేధాతిధిరపిదత్తకాదిమసంస్కారనిమిత్తమేవపుత్ర స్వరూపః ।
సత్యపిప్రయోగే ఇంద్రాదితీబ్రహ్మణః తథాశిశయాచ్చస్త్రై
చోత్పత్తి విధానాత్ । భార్యాదివ్యవహారసత్పుత్రవ్యవహారోవగం
తవ్యభార్యాదిగ్రంథసంధభేణ॥

౫౬ ॥ తస్మాద్దత్తకాదిమసంస్కారనిమిత్తమేవపుత్రత్వమితిసిద్ధం । డా
గ్రపరిగ్రహేహిమామాగ్ర్యన్యతమాభావేతుపుత్ర త్యాభావ ఏవే॥

౧ || ఇహానీహారసకత్తకయోదాత్తకాక్య నవిభ్యో శ్చసమవాయోదక
ప్రహణమాహస ఎవ తస్మిన్ జాతేసు లేద తేనకృతేచవిధానకే త
ల్లవ్యోగవైరవిత్తస్యయస్సాన్విగూపితురంజనే ||

౨ || తస్మిన్నై రసేసతియస్సుతోజాయలేపరిగ్రహణనాతయోర్న ద్యే
తస్యైవైతన్మృత్తిపీతువిత్తస్యాంజసాస్వభావేన యస్సాన్విమిభ
వతివాన్మస్యసత్కారసేవరిగృహీతస్యనధనభాక్త్యమిత్యధః | ఏ
లో తస్మాదేవా సాభావస్యాపివిశేషణత్వాత్ ||

౩ || ధారిత్రేయధావిధిపరిగృహీతేసతియోగకృతవిధానకప్రహణః
తయోగకృత ఎవధనభాక్త నాకృతవిధానక ఇత్యధః | విధాన
సైవసమత్రత్వోత్పాదకత్వాత్ ||

౪ || దత్తారంససమవాయనదత్తోజ్యేష్ఠ్యైశ్చభాగిత్యాహస ఎవ జాతేస్య
క్యేసుపుత్రేషుదత్తపుత్రః పరిగ్రహత్ | పితాచెద్విభజేద్విత్తంనై
వశ్యస్తాంశభాగ్భవేది ||

౫ || దత్తపరిగ్రహంంతరమారసోత్పత్తావపివదత్తోజ్యేష్ఠ్యైశ్చభాగిస్త్వధః ||

౬ || ధన్యతరగుప్యాహమనుః | సూత్రరిక్థేజనయితుసేధ జేన్మత్తమ
స్సుతః | గోత్రరిక్థానుగ్రహింశోవ్యపైత్తిదతస్వరే ||

౭ || దత్తిమస్సుతోజనయితుసూత్రరిక్థేనభజేత్ | తదాపుత్రందపత
స్వదాదత్తపత్రకల్పకంప్రార్థంవ్యపైతయత్ సూత్రరిక్థానగ
పిదత్తతి ||

౮ || పితేనపుత్రత్వాపాకక్రియైవదత్తిమస్యప్రతిగ్రహీతృసూత్రనిశ
త్తిశ్చిధనేస్వత్వేతత్సగోత్రత్వంచభవతి దాతృధనేతు దానాదే
వపుత్రస్వనిపుత్తిద్వారాదత్తిమస్యస్వత్వనిపుత్తిదాతృసూత్ర
నిపుత్తిశ్చిధవతీత్యత్యత్యత్యబంధి కాకారః ||

౯ || ననుమనువచనాజ్ఞనకగోత్రనిపుత్తాపిప్రతిగ్రహీతృగోత్ర
ప్రాప్తాకింమానమిత్యతివాబృహన్తనుః | దత్తక్రీతాదిపుత్రా
ణాంబీజవపుర్యపిడతా | పంచమాసప్రమీతస్వగోత్రంతద్బా
కస్యచే ||

౧౦ || దత్తక్రీరాదిపుత్రాణాంబీజవపుర్యపిడతాప్యేవదా

నాది నాపిసానగవతః తేతస్యా అవయవాన్వయ రూపతయా యావ
చ్యవీరరంజురప సేయత్నాత్ ॥ అనెనావయ వాన్వయి ఎవ సాపింధ్యం
సంపంధ్యాదుభిత్వ క్తంభవతిపింధాన్వయ స్వవృత్తైతీరదతస్సవ్యధే
త్యవగమావగమాత్ ॥ సాచసపింధ తాకియతీత్యపై త్తాయామాహా
పంచమీసప్తమీతిపంఠానాంపూరణీ పంచమి ॥ పంచపురుషవ్యాప్తై
త్యధికః ॥ ఏనంసప్తమి ॥

౧౧ ॥ గౌతమోపాధ్యక్షాంసప్తమాత్మిత్యుబంధుభ్యో వీజనశ్చమాత్మబం
ధుభ్యః ॥ పంచమాది ॥

౧౨ ॥ అత్ర పీజగ్రహణంసత్తకాద్యత్వా దికానాం సర్వేషామపిం
గ్రహాధికంసకేవలంత్వే జ్ఞాత్వాదకన్యైవయ ఏతేభిహితాన్
పుత్రాగ్రుసంగాదస్యవీజజాః ॥ యస్యతేపీజతోజాతాస్తస్యతే
నేతరస్యత్నతిమనుస్త రథాత్ ॥

౧౩ ॥ తస్యతేపుత్రాభిపుత్రక్వప్రతిపాదనం సాపింధ్యప్రతిపాద
నాధికంసతిపుత్రాత్పాదనాధికం ॥ పుత్రాద్యాద్యంసయానా
భాభిత్వాదిప్రతిగ్రహీత్యపుత్రత్వప్రతిపాదన విరోధాత్ ॥ నేత
రస్యప్రతిగ్రహీతురీత్యధికః ॥

౧౪ ॥ సస్వేకం కన్యాదుభయత్రాపిసాపింధ్యమాస్తం ప్రతిగ్రహ
ణగోత్రకత్వా పింధ్యస్యపుత్రత్వేతితత్యైవంస్వగోత్రమపు
తాయేష్యధికత్వే తాదయస్వతః ॥ విధినాగోత్రతాంయం
తినసాపింధ్యంవిధీయత్యిన్పుగోత్రమస్తరంబిరోధాత్ ॥

౧౫ ॥ యదత్తాదయస్వతః ॥ స్వగోత్రేషుస్వగోత్రమధ్యేకృతాస్తే
విధినాగోత్రతాంసంతరిత్వయాంతి పరంతుతస్సహవిధినాసా
పింధ్యంవిధీయతేనోత్పద్యత్యిత్యధికః ॥

౧౬ ॥ స్వగోత్రేషుపిసాపింధ్యా మత్పరైవరగోత్రే నతరాంసాపిం
ధ్యానత్పరీరుక్తా ॥

౧౭ ॥ యక్తంచైతత్ ॥ పిత్రార్భవేషభక్తానహైకశరీరారంభ
కత్వేనవయధోభయత్రాపిసాపింధ్యం సిధ్యతినతథాదత్తకే
పిత్రార్భవేషపిత్రగ్రహీత్రానహైకశరీరారంభకత్వా
భావాత్ ॥

౧౦॥ అకపవదేవలలిధర్మాధాంవధితాస్సత్రాస్త్రత్తన్ద్రోత్రేణపుత్రే
ణపుత్రవత్ | అంశంపిండవిభాగిత్వం తేషు కేవలమిరితమితి కేవ
లశబ్దసాపిండ్యమేవనిరస్తవాన్ | గౌత్రేపిండనాంవిధానాత్
౧౧॥ న స్వేతత్ప్రకృతానాంనుపయోగిధర్మపుత్రవిషయత్వాత్ | త
థాహి | తత్తన్ద్రోత్రేణతస్య తస్యైవ గౌత్రేణయేపుత్రవధర్మా
ధాంవధితా సైషుపుత్రేషు కేవలమంశపిండభాగిన్య మేవన | చ
ధాకసాపిండ్యమిత్యధాత్ | తేనైతత్పుత్రత్వైవవధాకసాపి
ండ్యాభావంభోధయతి॥

౧౨॥ నచత్తకస్యేతిచేన్నైవ | పుత్రాన్ ద్వావశయానాహన్యణాంస్యా
యంభవోమనురితి | పరిసంఖ్యావిరోధేనధర్మపుత్రానభ్యపగమా
త్ | అభ్యపగమేపివాపుత్రాదిప్రగణనెనాంశభాగిత్వసంభవాత్
అప్రసక్త్యాసాపిండ్యనిషేధాసంగలేశమ్ | తస్మాద్దత్తపుత్రవిష
యమేవైతత్ | అంశభాగిత్వప్రసక్తనాత్ ॥

౧౩॥ తత్రచాయమధః | ధర్మాధాంస్వస్యాలోకతాపరిహారకధర్మసం
పత్యధాంతత్తన్ద్రోత్రేణజనకాపేక్షయాభిన్నగౌత్రేణాపి పరి
గ్రహితాపుత్రవత్పుత్రప్రతినిధితయాపరిగృహ్యయేపుత్రావధి
తా సైషు కేవలపరిగ్రహితంశపిండవిభాగిత్వమేవనసాపిండ్యని
తీతస్మాద్దత్తకేవపరిగ్రహిత్యసాపిండ్యంకేతుజనకకుల ఏవసాస్తఫు
పురుషంసాపిండ్యమితిసిద్ధం॥

౧౪॥ ననుతన్మజ్జేనసన్నిధానాన్వీప్సాపేక్షితశ్చతబహుత్వానాం
పుత్రాణామేవపరాక్షణోగమ్యతే | నవధాకానాంపుత్రేణాంవ్య
వహితత్వాత్ | సందిగ్ధబహుత్వానాం వీప్సాన్వయానాయోగ్యత్వా
త్ | అత్తనిపరోక్షవన్నిదేశం చైతత్ | శబ్దాన్వయానుసరంతేరప
రోక్షనిదేశశక్త్యశబ్దస్యైవచిత్వాచ్యేతిచేన్నై॥

౧౫॥ వంవాదీః | సర్వనామ్నంబుద్ధిస్థే శక్తిరిత్యానయేనబుద్ధిస్థతాయా
ప్రధానాన్యాయైతత్సత్త్వాత్ | ప్రధానాన్యన్యచసంసార్యత్వేనఫల
న్వయేనవాసంభవాత్ | పియ్యపుత్రేణకత్తకవ్యాపిండదానోపాది

శక్తియే త్యాగివచనపర్యాలోచనయాశ్చ త్రకర్తృకపిండవానాని
 యయాపతుస్సంసార్యత్వానగమాత్ । ఫత్రేణలోకాన్ జయ
 తీశ్యాదివచనబలాత్ । పితరేవపుత్రం హరికభావనాభావ్యలాక
 రూపఫలకయోగితయాస్మాదాన్యాత్తశ్చభేదపరామర్శీయ్యతే
 ౨౧॥ యథాతప్తైః సదద్యానయశిసావైశ్చ జిహ్వ్యామిత్యేష్యత్రామి
 యాయాస్సంపుష్టాధిపయోగూపత్యేచస్యాన్యవికారత్యేకేతే
 ఘోర్యపక్షిణాసమీనిధిష్టస్యపయసాగృణత్యేద్విలీయాది
 ష్టస్యగర్భం ప్రధానవ్యాత్తవైవతచ్ఛబ్దైః సరావృష్టస్యదేవతా
 సంబంధాత్ । సాయందహవికారత్వమిత్యుక్తేసిద్ధాంతినాగ్రిభూ
 తెనాపిదక్షాపయసావ్యాప్యమానత్వేనదక్షాపయస్సంసార
 గ్యాదితివాక్యాభావ్యపయోవసానత్వేనపయసపరచధానత్వం
 తవ్యైవతచ్ఛబ్దైః సరావృష్టస్యదేవతాసంగభిత్తిప్రాణదో
 హవికారశ్చాసాధితం । సాధితంశక్తిత్వం కృతేపపితృస్సంసార్య
 తేనస్రధానశ్చావృత్తబలశ్చైవపరామర్శకైర్నిర్ణయ్యతే॥

౨౨॥ నవ్యేతత్తస్మాత్త్రాప్తీశ్చకులసాపింద్యాభావేకథంవి
 వాహుంస్యాదితిచెన్నంతగోత్రత్వాదిప్రమాణం॥

౨౩॥ తహితస్యగిన్యాదిసంతతావివాహూహుసశౌత్రశ్చిన్ద్రం
 డశ్వయోరభావాత్ । నల్పహత్యనిపేదకంవచనముపలభాను
 హే । ప్రశ్నతావిశ్రీయస్యయోదన్యాత్తతరన్యాంనవివా
 హయేత్ । తద్గోత్రేతత్కులేవాపివివాహూనైవదోషకృశిల్పా
 ద్యచూలమేవవచనమస్త్రచెష్టాపత్తిః । అవిశ్చిన్నావిగీతసకలదేశీ
 యశిష్టాచారవిరోధాత్ । తత్తాత్వికంశశ్రావివాహేనిమిత్తమి॥

౨౪॥ అత్రకైశ్చిదుచ్యతే । అసపిందాచయామాతురసగోత్రాచ
 యాపియః । సాస్రవస్తాద్విజాతీనాందారకర్తృణిమైనునభిత్తత్ర
 మనువాక్యేస్వస్యాపిండేతివక్తవ్యేయత్పితరపిండోవచనందత్త
 కస్యప్రతిగ్రహీతృసపిందాయావివాహూమాప్రసాంకాంతీ
 దిత్వేవపథం । అన్యథాపిత్తద్వారకేసాపిండ్యేమూలపురుషావ

శ్వమాన్యబంధుభ్యం వంశమాచరితాతమవాక్యేపంచమ్యని శా
యిత్రోపసంవిశ్వగాథానిమి సమానానాంతంవత్త్యం

౩౦ || తదనంతరముః || యేగ్రజాదీతన్వ నేతానేకాపియధోదిగాః |
పుత్రసంతానీ నాహుక్రియాలోపాత్తసీషణ ఇత్యత్ర వాక్యే యే
తజాదీనాం ప్రకృతానితానిధానాల్ | ప్రకృతిస్థగ్నాస్యా
దిత్యా మెనసకతో రగధర్మప్రాప్త్యాప్రత్యగ్రహీత్రాః పృ
సాపంద్యావజానం నెభతే ||

౩౧ || తత్రనసామిన్యవికీర్త ఇత్యనేతాషిద్ధస్యసాపిండ్యస్యాలిడే
శానున వేనా త్రాప్త్యాత్మజానానంభవత్ | ఎతేషుత్రనా
న్మానైరేకాద్యైరేకేనాత్మనా హి త్రాదిపితృసాపింద్యావ
జానాన్విర్భూత్యంతం నైకకారితీవత్సమీధ్యసాపిండ్యస్య
తేనేకానంతరేవవదనానంభవత్ ||

౩౨ || తస్మాదన్యగత్యా వాచ్యకమేంద్రగ్రహీతృకులే సాపిండ్యమ
భ్యుత్పత్త్యామితక్షచ్యతే | తద్విధంనాసామిన్యమవయవాన్వి
యేనమదాన్యమేవమిత్రావయవాన్వయసాపిండ్యస్యదత్తే
ప్రత్యుపేతంభవత్సహమాద్రిగిహితావయవాన్వయమేనోపా
దాయుదత్తకాపిన్యగ్రహీతృకులేత్రపురుషమేవసాపిండ్యం
వ్యవహరతే ||

|| తదాదకాష్టాః జనైః || మావంతగపితృవగాన్తస్యస్తావద్భిదన్తకా
నయం | ప్రేతానాంయోజనంకుర్యున్వికిమ్మి సపతృకీస్సహ | ద్వా
భ్యాంసహాధతత్పుత్రాగపాత్రాన్దైవకేనతత్సమం | తుగ్ధంబు
రుపేచేదంతన్వాదేమాత్రసూరషీతే ||

౪ || అన్యార్థాదితికాదయగ్నత్రాంప్రేతానాం ప్రణిగ్రహీత్రాదీ
నాంపితృణామారసత్వేస్తుత్తత్యేద్వాన్యమేష్యయణత్వే
వాలావంతగపితృవగాన్త్రయషడ్వాత్రాత్యేపితృపితామహ
ప్రపితామహోస్త్రయశ్చితిచీప్రతిగ్రహీతృపితామహప్రపితా
మహోస్త్రయః తృతీయేంద్రగ్రహీత్రాదయస్త్రయః | జనకాద

యశ్చత్రయథితీవత్తాన్ధిస్త్రీస్త్రీభిష్టిప్తివాసహప్రతిగ్రహీ
త్రాదీనాంయోజనంకర్మ్యః।

౩౫ || ప్రతిగ్రహీతుగపితుర్యేనాంతరపితృవగాన్త్రయిష్టద్యాతే
మాంసద్వైమాంసపుత్రకశృంగైకకనపిండికరణేదేవతాత్వ
ధనాయస్సకీమ్యశ్చవిశేషణోపాదానంశతన్త్రప్రతిగ్రహీశృపి
త్యాణాంనుధ్యేత్రయాణాంవారత్తసపిండికరణేదేవతాత్వ
ప్రాప్తౌవిశేషమాహగాన్ధ్యామిత్రీమపితృమద్యాభ్యాంపి
చతుర్భిరేవంగత్తకపాత్రాన్సపిత్వసపిండికరణంస్సపితామహ
ప్రసిగ్రహీతుః। త్రయాణాంపిత్యాణాంనుధ్యేపకేనప్రతి
హితుగపిత్రాద్వ్యముష్యాయణత్వేద్యాభ్యాంపితామహ
ప్రపితామహాభ్యాంచసహకర్మ్యః। అముమేవన్యాయంగత్తకతత్త్వ
త్రయోరస్యతిదిశి॥

౩౬ || తత్సనుమిత్రీతస్సపిండికరణంగత్తతపుత్రయోరపిద్వ్యము
ష్యాయణత్వేనమంపితృవగగన్ధ్యేనకార్యంవా॥

౩౭ || నన్వేవంగత్తకప్రపాత్రేణస్సపితృగగత్తకపాత్రస్యసపిండి
కరణేంగత్తకపుత్రంగత్తకతత్త్వనిగ్రహీశృభిస్త్రీభిఃసహక్రియ
మాణేప్రసిగ్రహీతృపిత్యాణాంత్రయాణాంవన్యతమస్యాప్యః।
ప్రవేశాభావేనసాపండ్యంగస్యాదిత్యత ఆహ। చతుర్భాపురుష
శ్చేకమితి॥

౩౮ || యోయదాస్సపితృస్సపిండికరణంకరోతిసతత్త్విత్రాదిభిస్త్రీకే
రేవకుర్యాన్నచతుర్భేనైత్యధికః। నన్వేవమారసస్థలేపిపిండిక
ణాత్రిభిరెవశస్త్రేసిద్ధం। తేనైవసిద్ధౌవచనానంతరారంభశ్లేష్క
మధామిశ్యతఆహతస్తిదితి। దత్తకానామేమాంపిండాన్వయ
పాశౌచాదివహ్యత్యాదిప్రయోజికాక్రిఫరుష్యేవసపిండికానలే
భాజశ్చతుర్భాద్వాగపిత్తాద్వ్యాపిండభాగినగపిండతస్సప్రమా
మాంసాపిండ్యంవాప్రపూరుషమిమాత్స్యభిహితాసాప్రపూ
తస్యాసామాన్యరూపతయావిశేషేణాపవాదాత్॥

౩౯॥ ఏతదేవాభిప్రేత్యైక్తం సంగ్రహకారేణ । గర్భకానాంతుప్రతా
ణాంసాపింజ్యంస్యాత్రిపారుషం । జనకస్యకులేతస్య గ్రహీతుఃప్రతిభా
రణేతి॥ యదిరమభయత్రపురుషసామన్య్యాభిధానంతద్యామౌ
ష్యాయణాభిప్రాప్యేణాత్మత్రికాన్వయేన సహసపిండికరణాభిధా
నాత్ । శుద్ధవత్తకస్యతుప్రతిగ్రహీతృకులేత్రిపురుషంపంచాన్వ
యరుపంసాపింజ్యం జనకకులేనాస్తపురుషమమయవాన్వయనాప
మేవేత్యలంఘ్యంశనః॥

౪౦॥ తస్యన్త్రమితి తస్యత్వపిండతావద్గోత్రగుప్తిజుపురూరక
స్యనకేవలంజనకస్యాపితుతత్వా లకస్యతస్యచరత్తగాత్ర
పాలకః తస్యచగోత్రందత్తకాదీనాభిషల్ । లినెనగ్గీయగా
వైలక్ష్మిన్యంగోత్రీభిహితం । యధానపిండతాజనకస్యైత
థాగోత్రంకింతుజయోరపి । తదితినశ్చేదవపదత్రికమాప్రేకిం
తస్యైవమన్వయణకలక్తపశేషః॥

౪౧॥ తదాహద్వివిధాదత్తకాదయోనికస్యద్వాన్వయస్యాయణాని
తస్యద్వాన్వయస్యాయణాశ్చైవ । తస్యైతస్యద్వాన్వయస్యాయణా
నావపింజ్యకప్రతిగ్రహీతృభ్యామావయోరయింశత్రకళేనంస్యతి
వన్నాః । అత్యైవద్వాన్వయస్యాయణాస్తయేమాడాంతే జనకేన
సంస్తృతాః । ఉపయూదిభిష్చప్రతిగ్రహీత్రైమాంగైశ్చ
ద్వయేనాపింజ్యతత్వాద్వాన్వయస్యాయణంపరిత్యజ్యం
జతమాత్రస్యైవపరిగ్రహీత్రద్వయేనసంస్తాగాభావాత్
తస్యపరిగ్రహీతృగోత్రమేవ॥

౪౨॥ తదిదంసర్వమగ్నిప్రేత్యాహసత్యాషాఢఃనిత్యానాంద్వాన్వయస్యా
యణానాంద్వయోరితసూత్రేణనిత్యద్వాన్వయస్యాయణానాం
గోత్రద్వయోప్రవరసంబంధముద్వాన్వయమేవానిత్యేద్వయ్యేది
దత్తకాదీనాంతుద్వాన్వయస్యాయణంవిశేషాత్రేణస్యాభ్యాతం
చైత్యేభిరసాన్వమిభిః । ద్వాన్వయస్యాయణప్రసంగేనానిత్యేమా
హదతత్తతావదేవసోత్తరసంతలెన్రథమేనైవసంసారాగమరి
హీత్రాశ్చేదదాడస్తరస్యపూర్వత్వాత్ నైవైతరత్రతథాపిత్వ

వ్యేగగ్రాశ్యవ్యేగచై కాపేణయేజాతా ప్రతిగ్రహీతురే
వే॥

౪౩ ॥ అపృభాప్యస్యాయ పథాం । యోగోత్తమ్యయేవ సంస్కృత
స్తవ్యైః గోత్రాద్యై రుపబంధోనోత్తరసంతతైః । జవకగోత్రస్యచ
సంబంధేకిం కారణమిక్యత ఆహుప్రథమేనేత్రధ మోజకనైసైవ
సంస్కృతత్వానసం స్కాదాశ్చ చాలాంతాగ్నిత్యోప్రేయం
ప్రత్యస్సంస్కృతస్థాపివతే । అచూడాతం నపు త్రిస్సఫాత్ర
తాంయూనివాచ్యత్యతికాచి కాపురాణాత్ । వ్యాఖ్యాతంచైత్రాప్ర
గైవలస్యస్యాసాధారణేపుత్ర తాంనయాచి । కింతు వ్యాఖ్యయమ్య
యణోనవరీ॥

౪౪ ॥ ప్రకమేనా సున్మాతేకధమిన్య-అహపరిగ్రహేనా జేవి' పరి
గ్రహే త్రైకాతకత్వాదిసర్వ సంస్థారకరణేచూడాదిసంస్థారకర
ణేపివా ఉత్తరస్యపరిగ్రహేతు రేవగోత్రంత్రహేయగ్రహార్య
త్వాత్ । సంస్థారకరణేప్రకమత్యాత్ ॥

౪౫ ॥ వ్యాఖ్యముష్యయణసంతరాన త్తకసంతరాచాపేషితంగోత్ర మా
హ । లేనై వే ప్రసృష్టసీత్య గ్రాతే నైవోత్తరసంతతేగోత్ర
ముభయ గ్రాహి॥

౪౬ ॥ సగోత్ర పరిగ్రహమాహ । తథేలిజవకపరిగ్రహేతో రేగోత్ర
తేపిపరిగ్రహే త్రైవ్యపదే గవరిగ్రహసంస్థారకారణాది॥

౪౭ ॥ యస్మాగ్గోత్రైకైః పయి కునాభ శ్చైవైవ స్ఫుటః । బ్రహ్మశ్చరిగ్ర
హేత్రై వజా ఆకర్త్యాదిసర్వసంస్థారకరణై వేదిపవ్యం । యథా
నిత్యవ ద్వాఖ్యముష్య యణగత్రకాదయస్తేషాం గోత్రస్వయం
ద్వాఖ్యముష్యయణకాయేన్యదాత్తకత్రీత కాదయః । గోత్ర ద్వ
యేష్యనుత్వా హశ్చ్యంగై శిరియోర్య ధేలివ రిజాతస్తరణాత్
గోత్ర ద్వయేజనకగోత్రై పరిగ్రహేచగోత్రే చ॥

౪౮ ॥ దత్తే కా దేనాంచ ద్వాఖ్యముష్యయణ శ్చైవైవ దంపచన । నిత్యానాం
ద్వాఖ్యముష్యయణానామిదేన ల్యా మాథవచసంప్రమాణం । ॥

దనుంజర్యామప్యన్వేనై వాధిప్రసాదేనోక్తం । దత్తక్రితక్య గమి పు
త్రి శాపుత్రా కీనాంయథాచభవం గోత్ర ద్వయంసప్రసరమస్మే
లేయినావద్యాద్యోక్తాణాంగోత్ర ద్వయం సప్రసరంవివాహే
వ్యాకర్మిణి॥

౯॥ శాఖాపిప్రతిగ్రహీయ రేవేత్వాహ । వసిష్ఠః అన్య శాఖోన్య
పీకన్త్యపుత్ర శ్చైవోపనాయితః । స్వగోత్రేణస్వశాఖోన్య
ధినాసప్త శాఖభాగితీ స్వస్యప్రతిగ్రహీయ శ్యాబాయస్త్రిణాకర్మణి
తత్సప్తకాఖంకర్తవ్యజతిత్స్వ శాఖభాగితీప్రతిగ్రహీత్యశాఖయ
మేవకర్తవ్యమన్యధా॥

౧౦॥ కర్తవ్యాదిసామాన్యతామహాపిప్రతిగ్రహీత్రీయమారాతస్త్విక
రపిపితృన్యాయస్వమాతాహ హేష్వపిసమానత్వాత్॥

౧౧॥ యత్తమాత మహాత్మాన్యవిధేరముఖ్యమాతామహాపిషయత్వమే
వే సామాన్యభిహితం । తన్నన్య పైతిరదతఃస్వధేతి । వచనవి
రోధాత్ । సదమాతామహానాం దాతృత్వా భావః బంధూనామూ
యేష్య సేనదాతృత్వశిరశేన తేషామపిదాతృత్వాత్ । పంచశ్రా
ద్ధగోప్రిక్తానుగ్గమింహోవ్యప్రతీత్యనేనగోత్ర రిక్తయోనిమిత్తతా
ప్రతిపాకనాథత్వకన్యకపితృరిక్త స్తేవ మాలానుహ రిక్తస్యాప్యపే
తత్వాత్ । నపూర్వమాతామహాశ్రాద్ధాధికారభోగ్యుక్తం॥

॥ అతపివస్వర సే ద్దైనిమాత మహానామగోని పితృత్వప్రాచుర్ధ్వం
కతఃస్వమితి హేమాద్రి రేవః త్సారముపన్యస్తవాత్॥

॥ యుక్తంచైత దేవ । దత్తకీస్యారసప్రతీనితయోజ్ఞే సకార్యక
ల్పకత్వేన జ్యేష్ఠసకత్వేన శ్రాద్ధదేవతోజ్యేష్ఠక శ్రాద్ధకత్వత్వ
మేవసిద్ధతిప్రతిగ్రహీత్యగోత్ర శాఖాకుల దేవతాకుల ధర్మాన్వ
యవత్ ప్రతిగ్రహీత గోత్రాద్యన్వయావిశేషాత్ । వాంఛంతి
మిత్రగుణశ్రాద్ధగయాంయాయస్యమియ్యపుత్ర ఇత్యాదౌపుత్రవద
శేషాత్ । కింవప్రతిగ్రహీత్రావ్యమాతురాసురాదివివాహా
భిత్వేపిరాపితామహయోజ్యైసంపూర్ణేవత్వరేచుత్తేః । మా

తామతామహేయోఽవ్య ఇత్యాహ భగవాన్యనుః । ఇత్యాదివిహితసపిండికరణేపాలకమాత్మపితురైవమాతామహత్వేనలన్యత్రాపి త్రాధ్యతదేవతాత్వాదిత్యాత్ ।

౫౩ ॥ తథాదత్త కాదీనాంఘరివేత్తాదిదోషపిన । భిన్నోదరైచవత్తేన పితృన్యతనయేతథా । తారాగ్నిహోత్రసంయోగేనచోష్ణపరితేననభితికౌతమస్తరణాత్ ॥

౨౪ ॥ భిన్నోదరభితినాపన్నైవభ్రాత్రో రన్యతరన్యవివాహాకౌపరివేత్తాదిదోషఇత్యేతదధాం । దత్తేచేతిజనకకులేజ్యేష్ఠభ్రాతృత్వేపనదత్తస్య వీవాహదౌపరివేతతృత్వంనాపికన్యవివాహదౌన్యైస్సన్యపరివిత్రీత్వమిత్యేతదధాం పితృన్యతనయభూదేవైశోల్పాదితన్యభ్రాతుఃకేత్రజపుత్రస్యవివాహాదౌచైవరసస్త్వసరివిత్తపరివేత్తృత్వాదిదోషోదేరిపుత్రపీవాహదౌవామైత్రజస్యేతేతదధాం ॥

౫౪ ॥ నయథాశ్రుతపితృన్యపుత్రాభిప్రాయంపరిగ్రహీతన తస్మదేనైవోపాదానాదపరిగ్రహీతస్యచప్రసక్త్యభావేనకపేథాప్రవృత్త్యాప్రతిప్రసవాసంభవాత్ ॥

౫౫ ॥ నచైత్తస్మాదేవజ్ఞాపకాదపరిగ్రహీతస్యాపిభ్రాతృపుత్రపుత్రన్యమితిశంకనీయందశాన్త్రాభాత్యాణామధ్యేమచామపుత్రత్వేపంచానాప్రత్యేకందశపుత్రత్వేభ్రాతృకాంత్రకంపంచాశత్పుత్రతాపత్రేపంచాశతానాంచభ్రాతృపుత్రకాంత్రత్యేకందశపితృకతాపత్రే శ్వేత్యామృతదూషణకైశ్చాత్తస్మాద్యధావ్యాకృతమేవసాధు ॥ ఏవంప్రతిగ్రహీతృకులశ్రాంత్యవ్యంసత్తకాయప్రేగ్రహీతృజనకకలప్రదీప్యైరన్యచద్వ్యమమ్యాయణాయనదాతవ్యంసపిందాయసగోత్రాయత్రాధీయంనైవదాపయేత్ నభోజయేత్పితృశాఢ్ధేమానప్రవృత్తధేరిహేమాద్రుహారిజాతధృతవచనాత్ ॥ శ్రాద్ధియ్యంత్రాఢ్ధేద్రవ్యం ॥

౧॥ ధౌరసపుత్ర స్యేవౌరసపుత్రా అప్య పచారేషు త్రజాద్వాగ్గుపు

త్యగ్ ప్రతిభయోభవంతి ముఖ్యా పచారేషు లింగిన్యాయాత్ ।
ముఖ్యత్వంచాస్యాదానాదికథా సాధనత్వేన సాధరన్వోచయుతుగ
మనవిధిసాధితయాద్రవ్యాజనపథినాజితస్మప్రీహ్యైః క్రతు
సాధనశ్శవత్ ॥

౨॥ తథాహి॥ రాత్రిసత్రన్యాయేరయుత్విజాత్రప్రజాంవిచిత్రావ హే ।

యుత్విజాత్రప్రజాంవిచిత్ర ఇత్యాంధకవాదోన్మితే యుతానాసే
యాత్సన్ధ్యాసంవిదేదిత్యాదౌనిత్యే యుతుగమనకథా స్త్రీ పుంససా
ధారణ్యాశ్చ తిపిష్టాయాగ్గప్రజాయావపభాన్యత్వమవగమ్యతే
ప్రజనయతీతప్రదేతివ్యుత్పత్త్యాప్రజనశక్తిమతః స్త్రీ పుంసస్యై
వప్రజాశబ్దవాద్యత్వాత్ సనపుంసకన్యతస్య శుక్రజోణితసామ్య
జన్యత్వేన నాంతరీయకత్వాత్ ॥

అతపవనానధిత్వద్విజౌవేదమనుత్పాద్యచనంతతిం । అనిష్ట్యావివిధై
ర్వజ్రైః మోక్షమిచ్ఛన్ పతత్యధగతిః । తాదృశ్యాపవనంతలేతనుత్పా
దే అర్హపాతః స్పర్శతే ॥

సంతమోత్యక్తయమితినంతతిన్ ప్రజాపర్యాయ ఏవ । ప్రజాస్యా
త్సంతతేజః క్రితీకౌశాత్ ॥

ఏవమపత్యాధంస్త్రియస్సృష్టాస్త్రీయేత్రంబీజీమోనరాః
యేత్రంబీజపతేదేయంనాబీజీయేత్రమహాతీత్యతాపత్యశబ్దో
వ్యాఖ్యానః । అపత్యంకస్తాదవతితంభవతీ । నానెనపతీతివేతియా
సకాన్తగతాత్ । అత్తజప్తనయస్సుచుస్సుతగ్గుపుత్రస్త్రియాంశ్వ
మి । అవచురహితరంసర్వేపత్యంతోకంతయోస్సమే ఇతికౌ
శాచ్యుః ॥

యద్యత్త పుమాన్ పురుషునాభవతి పుంసతేర్వేతీయాసోగ్క్త్యాపుం

పరంబహుజ్ఞ పరంతదాపున కేర్పెనీతదు కైర్పెనా ప్రసవకర్తృమి
ధునపరమేన వ్యాఖ్యాయతాం॥

౭॥ అతిపవయాస్మిమిధునాగ్గుత్రావాయాదా ఇతిదదెతాశ్చక్ష్ణో
హాభ్యామపుష్కం । అంగాదంగాత్సంభవసిహృదయాగధిజీవనః ।
ఆత్మావైపుష్క నామాసినజీవశ్చ రిదశ్చతమితి అవి శేషేణపుత్రా
ణాందాయోభవతీర్హతః । మిధునానాంవిసంగాకౌవ సుసాన్వి
యింభువోబ్రవీష్యత్రపుత్రపదంమిధునపరందశికతవాన్॥

౮॥ సచాక్రమిధునపసింపు త్రస్ను మా పరిమితివాచ్యం అంగాదంగా
త్సంభవతీన్యసంగతేః । నదుహితరిత్యైకేపునాన్వాయాదో
గాయాదాస్తే తివిజ్ఞాయతభివక్తీయమతేమహిత్యనిరాకరణసం
గతేచ్ఛ॥

౯॥ యచ్చనాపుత్రస్యల్కోస్తీత్యాదౌపుత్రపరంతరపుభయపరమే
వభ్రాతృపుత్రస్వస్మదుహితృభ్యామితిహాశీనినాపుత్రదుహితృ
పదయోరేకశేషస్తరణాత్ । ఏతేనాపుత్రేజ్ఞేనకతావ్యగ్రపుత్రి
ప్రసాదిస్సదేహ్యాదావప్యపుత్రపదువ్యాఖ్యాత॥

౧౦॥ తల్పాననంచపుత్రికాకరణలింగమగ్రేవక్యత॥

౧౧॥ అతిపవోక్తంతత్సమఃపుత్రికాసుతభి । అంగాదంగాత్సంభవః
త్రవద్దహితాన్యణామితచ । యదిచాస్మక్ష్ణవైకైవ్యసకన్యాను
దస్తదాశ్చస్థప్రలిపశ్చాధాదినాతత్సంపాదనంకార్యంకృష్ట
ధిశ్చాధాదినాపుత్రాశ్చష్టవైవ॥

౧౨॥ యత్తుగిమనకరణికాయామేవంగచ్ఛక్ పుత్రం జనయేదితిపు
ష్టైవభావ్యత్వంప్రతీయతేతత్ప్రజాపవాపాత్తయోస్తీన్స
సయోర్భ్యధ్యేపుత్రస్యతద్వాక్యవిహితగుణఫలతయాఅవధృతా
నువాసగ్గుత్రాధిప్రశ్నత్యధికః॥

౧౩॥ గుణాశ్చయ్యిగ్గునికాశుక్రాధిప్తీత్యామతేందుసౌకర్యపు
నాసూర్వాదయోయోగిమన్వాదిభిరేవ ఏవవిత్వాదినాన్
కృతాః॥

౧౪|| అశ్వలామనైవాపిపాణిగ్రహణేపుత్రపత్యోఽగుణభలర్షిప్ర
కటితం | గృభామితేసౌభగత్వా యహస్తమిత్యంశస్తమేరగృహ
యాత | యదికామయేత్ పుమాంస పవమేరపుగ్రామయేర
త్యంశురేవ స్త్రీకామోరోమాంలేహస్తంసాంశుమభయితా
నాత్మి||

౧౫|| పతేనస్త్రీయాయుగ్ధౌసురాత్రిష్వీత్యపిచ్యాబ్యాతం||

౧౬|| తస్మాత్పుత్రస్త్రీయశాస్త్రంశ్వత్సేనపరలాకసాధనతయాపు
త్రా అపి గాంశ్రాధాదివిధిసాధనత్వేనసిద్ధముఖ్యత్వే తదపచా
రేప్రక్షేదియ్యుత్తప||

౧౭|| దుహితాదురహితాదూరేహితాదోగ్ధవోనిరుక్త్యా దుహితాదుర
హిత్రాద్యరాపిష్యుపకారకత్వందశయతీయాస్కరిమనుగపిపు
త్రదోహిత్రయోల్లాకేవిశేషోనోపపద్యతే| దోహిత్రోఽపిహ్య
ముత్రే నంసంతారయతిపాత్రవది|| మహాభారత | గాంధార్య
క్రిష్ణప్రకాశలాధికాబాలాభవిష్యతిగిరియ్యస్సతేనదోహిత్రజాన్
లోకాన్ప్రపు యామితిమెనుతి. అన్యత్రాపి| దుహితరివిమా
తాపిత్రోగ్ధకిమారసాగపుత్ర్యనిపతకదిహయయాతిదోహిత్రే
రుద్ధతః | పూర్వమితిదోహిత్రే రప్తకాదిభిః | కానీనైర్దాగ్ధ
పుత్రే||

౧౮|| పవంచౌసదుహిత్రభావేదోహిత్రే కృతలోకప్రాప్త్యధికాంతే
త్రజాదిదుహిత్రాణామపిప్రక్షేదిత్యేనోపాదానంసిద్ధమేవ| నశ
ప్రక్షేదిత్యేనచనమస్తీ||

౧౯|| యద్యవంతహిభత్రపచారేదెవరస్యేనభార్యా పచారేస్యా
లికాయాఃప్రతీనిధిత్యంస్యాత్||

౨౦|| రహిశ్వశురశరీరావయవాన్యయేనసౌసాదృశ్యాదితీచేన్నైవంచహి
శ్వశురశరీరావయవాన్యయేనభార్యోపాదానంకింతుతస్యసం

సూత్ర స్త్రీ ద్వైవనవతతస్యలికాయామస్త్రీయత్ర చకన్యకాదౌ
తనస్త్రీతత్ర భవత్వైవతస్యాః జ్యేష్ఠాప్రతీనిధిత్వంయథాహవ్యతే
కముఖనయోగీశ్వరః | తస్యామస్యాంసవణాంయాంధర్మకార్యం
నకారయేత్ | సవణాంసువిధౌధర్మై జ్యేష్ఠయానవినేతరే ||

౧౧|| తస్మాద్దత్తమాసాన్యాయతపవ ప్రతినిధిత్వంతత్రైత్యే శ్రమగూఢజ
కానీరసహూధపౌనభవానాం పంచానాంహధ్యేత్యేత్ర జ్ఞా
త్వాదనంమనురేవాహదచరాద్వ సపిండాద్వస్త్రీయానన్య
జ్ఞీయక్తయాప్రజేష్ఠితాగంతవ్యాసంతానన్యపరిక్షయత్వ్యనే
నసంతానస్యోభయవిధన్యపరిక్షయే ఉభయవిధాయాన్ప్రజాయా
జ్ఞప్త్యన్వయధాయథంప్రతీనిధిత్వమిన్యథః ||

౧౨|| ఇతి రాసుచతస్యమనోత్పాదనవిధ్యపేక్షాలోకస్వభావసిద్ధత్వాత్
౧౩|| తాసాంచనామానిపుత్రవత్తాన్యైవప్రవృత్తినిమిత్తస్యోభయత్రా
పితుల్యత్వాత్ |

౧౪|| తాసాంచారసప్రతీనిధిత్వంకలావయవారభ్య త్వేనవ్యాయతప
వసిద్ధః | ప్రీహ్యపచారేనీవారాణామివఅవయవవైకల్యంచ ప్ర
వయవమాత్రాన్వయేనభక్త్రవయవాన్వయాభావాత్ |

౧౫|| అస్వైవంక్షేత్రజాతీనాందుహిత్యాణామారసమహీతృప్రతినిధి
త్వంన్వాయబలాత్ | దత్తకక్రీతకృత్రిమదత్తాత్మాపవిధానానా
యాభావేకథమస్తుప్రతీనిధిత్వం ||

౧౬|| మైవంక్షేత్రాపిసజాతీయేష్వయంప్రోక్తస్తనయేషుమగూఢధిరి
తి యోగిప్రతిపాదితసజాతీయత్వాదిసాసాదృశ్యసద్భావాదస్వై
వవ్యాయప్రసరః | ఉపపాదితంచైతదథస్తాత్ | పుత్రప్రతీనిధి
కారే ||

౧౭|| ననుక్షేత్రజాతీనాంపంచానాంప్రవయవాన్వయేనదత్తకా
నాంపంచానాంసజాతీయత్వేనాస్తుప్రతీనిధిత్వంపూర్వాభావేష
పరత్వేన మవిధానంతుకథంసాదృశ్యావిశేషాదిత్యేచైవ ||

అర్హాన్య పూర్వశ్రేయ స్త్వనైగ్రహాయః సవాహ నిష్ఠుః పితేనాం
పూర్వపూర్వ శ్రేయా ని శ్రేయోపప్త్యాన్వీకృప్తవిశేషాదృష్టమన
యవప్రత్యాసత్వాదిత్యుత్పత్తిం శుభ్యాదివచనంతునియమాధకం
యదిసామం నవింఽన్యుతికానగ్గేషు నియమాదిత్యాదివత్.

౨౯ విశేషాంతరమన్య శ్రుతాయాంవిష్ణు స్మృతి తీకాయాం శశవ
వై జయంత్యామపథేయం.

౩౦ దుహితృప్రతినిధౌపురాణేషు లింగదశకానాన్యవలభ్యంలే తత్రక
త్తకాయః రామాయణేచాలాకాండ్ల దశ రథప్రతిపదంప్రస్వ
ననత్తుమా రో క్తభవిష్యదను వాచానింగం డ్యత్వైవమాణాం కులే
జాతోభవిష్యతసుధా ద్వికివాన్నాదశర ధోపితశ్రీమాన్మృతరా
క్రమఃపశ్యితస్యాంగరా జేనభవిష్యతమహాత్మనా క న్యచాస్వ
మహాభాగాశాంతానామభవిష్యతి అపు త స్త్వంగ రా జ్ఞానైలో
మపాదభిః శ్రుతః స రాజానందశిరధప్రాక్షయిష్యే ఖూమిషః
అనపత్నోస్త్రిధన్వశ్చ కిన్యేయంమమదీయతాం శాంతాశాంతేనమ
నసాపుత్రాథేవరివణీనీతతో రాజాదశరథో మనసాగ్గేచిచిత్వ
న జాన్యతే తాంతదాకన్యాం శాంతామంగాధిపాయః ప్రతిగృ
హ్యమతాంకన్యాం గాజావిగతజ్వరఃనగరయస్యతిఃకీప్రత్ర
హ్యప్రేవాంతరాత్మ నా కన్యాంశ మ్ముష్నశ్శృంగాయ ప్రదాన్యని
నవీర్యవానిత్యాదిత త్రైనలోమపాదం తిదశిరథ వాక్యం శాంతా
తనసుతాపీరసహభుతావిశాంస తే మదీయంనగరం యాంతురా
ర్యంహిమహదుద్యతమితి తత్రైవ యుష్యశ్శృంగం ప్రతిలోమ పాద
వాక్యం అయంరాజాదశిరథస్సభావేదయతపుహ్యత్ అపత్యా
ధకంమమానెన ద త్రైయంరంజితీనీయాచమానస్య మేబ్రహ్మన్
శాంతాప్రియత రామయా పోయంతే శ్వశురోధీరయ ధైవాహు
త కాన్మపతిత్యాది.

అత్రదీయతాం గాన్యతేప్రతిగృహ్యన ద్వాశ్చ జ్ఞేవానవిధిఃస్వప్తవ
తథాఅపుత్రభత్యఃక్రమ్యుత్రాథాభిభత్యవనంహా దారసపుత్ర

వక్తతపుత్రస్త్వపిపుత్రప్రతినిధిభావతీతిగవ్యైః॥

౩౨ శ్రీతామో హేమాద్రో స్తంభ పురాణైశ్చక్రత్యనువశో నవరశీ
యాంతుకన్యకాంధత్వేణవిధి నాచాతుమసగోత్ర పియజ్యతే వైం
గేపి । కన్యా లక్షణంపంన్నానరవ్యవోషవివజీతాం మాతాపి
శ్రోతృసంవాదాకృత్యాదత్వాననమహత్ । ఆర్షీకృత్యనుసంస్థా
వ్యవస్తంభత్వానుభవనం । భూషణైర్భూషణ్యత్వానుగంధై
మాంలైర్వరభావణయత్ । నిమిత్తాని సమూహ్యైః గోత్రనతత్ర
కాదికం । ఉభయోర్భిత్తమూలోభ్యదౌభాసంసూర్యయత్నతః । నా
తన్వాశ్రోత్రియా యోవప్రాప్త్యా యతపస్వినే, సామౌదధితతే
దాయవిధినాబ్రంప్త్యాచారిణ్యతి॥

౩౩ అప్రసవశోనాత్మీకృత్యదనందత్వేత్యాదిశబ్దైఃక్రయవిధిస్సప్తవిధాః॥

౩౪ కృత్రిమాన్యాహరినంశైశ్చారావత్సగణనాన్యాం మహిష్యా జ
జ్ఞైరేశూరాద్భిజ్యాయాంపురుషాదశవసుదేవోషహాబాహుఃశ్రా
ర్వహావకడుండుభిః । ఇత్యుక్తవ్యదేవభాగస్తతోజ్ఞైరధాదేవ
శ్రవాః । పురుః । అనాన్యప్రికనవకోవత్సవానధగృంజనుః । శ్యామ
శృమికోగంధూషః పంచచాన్యవరాంగనాః । ఇతి మధ్యేభిధోయశ్చ
భుక్తీతిః । పృథావైవశ్రుణదివాస్మింశ్రవాః । రాజాధిదేవీచ
భావంచైతావీరమాతరఇతి । పంచాపి విగణయ్యసప్తధాయహీణర
చక్రేకుంతీం తాంపాంతు రావహత్ । యస్యాంసధర్మవిద్రాజాః
ర్వాజ్ఞశ్చేయధిషిరభిత్వాది॥

౩౫ అత్రవక్రగ్రహితకర్తురేవవ్యాపారశ్రవణాదస్యాఃకృత్రిమత్వమ్॥

౩౬ పద్మేభోవప్రలేవ అనీత్సునందికః పూర్వప్రబాప్త్యానోవైరపాశ
గః । తస్యాసేన్నందికాభార్యావంధ్యాతుబహులోభినీ తస్యాపత్య
నసంజాతంవృద్ధత్వాన్వంద్యభావతః । తేనాన్యన్యసతాయాతుసు
శీలారూపసంయుతాప్రబాప్త్యానన్యకులేజాతాశ్చహిత్యాపా
తాన్వయం । తాంచపుత్రింగప్రహేతస్యప్రబాప్త్యానోపాహ్యపాల
త్ । వివాహోధాంతుః ప్రస్యదత్తానోమేష్వరస్సవ । వేదోక్తవిధి

నాతల్రవివాహానకరోత్తతత్వాది॥

౩౭ అత్రాపిస్వయంభూ హీత్యైశ్రవణం కృత్రిమత్వైలింగం నచస్వయం॥ పోషితత్వస్వయస్సాధుః॥ గ్రహణ పోషణయోః స్తవప్రశస్త్యా యాభిహితసమానకర్తృత్వేనైవస్వయంపోషణప్రసిద్ధత్వాత్ ॥

౩౮ దత్తా త్ప్రకాయాః॥ పురాణా తరేషుచ్యుతపక్షిద్ధాను॥ మహాభారతేతివర్షాశికాకుంతలేదవ్యంతశకుక్షలా సంభాదానువాక కవచ వాక్యంజనియామానసముఖ మేనకాక్షాంశకంతలాం॥ ప్రస్థాహిమవతత్వైవన మాలినీమశీతోనదీం జాతమ త్పుజ్యతంభిణ మేనకామాలినీలమను॥ కృతకార్యాతతప్రాణాహ్లాదుచ్ఛక్రసంపదం॥ తంవ నైజిజ నైగభాంసంహవ్యాసుసమాకులే దృష్ట్యాశయా నంశికునాస్సమృతా॥ త్వర్యవారయన్ నేమూ హింస్సువనైబాలాంక్రవ్యాధామాంసస్పర్శినః॥ పర్యతతంస్తదాత్రైశికుం తామేనకాక్షజాం॥ ఉపస్మృష్టుంభితశ్చహనువశ్యంశయితా మిమాంసా జనైపిననైరమ్యైశికునైఃపరివారితాం॥ ఆయిత్యా తతశ్చైవనాం మహీత్య త్వేనివేశయం॥ శరీరకృత్ప్రాణతాయస్యచాన్నానిభుజ్యతే క్రమోతేత్రయోప్యక్తాఃపితరోధర్మశాసనైః॥ జనైతన నైయస్యోచ్ఛసంగతైః॥ రివాదిత ౪॥ కంత లేతిశామాస్యాఃకృతంచాపితతోమయా॥ ఎంచుహితరంవిధిః॥ మమవిప్రశికు తలాం॥ శకుంత లోవాచ॥ ఏతదాచష్ట పృష్టస్సేమజన్యమహదవయోమతాంకణ్డస్యచామెపంబిద్ధిస్త్వంమనుజాధిప కణ్వంహి పితరంమన్యేపితరస్యకుజానతీతి॥

౯ అతోత్పన్నప్రహణారపవిధాభినిష్పన్నవన తదాశంతత్రన్వియచి నాభూతలింగదశా నైస్తత్త్వైసిద్ధిః॥ నకర్తౌచ్యోలంపల్లవ నెనః॥
యోగోశక్త్యనుముగిశేనది.

యోమిమోశక్త్యను.

అథత్తకాశోచరణాయః॥ తచ్ఛజనకకుతేనరపురం॥ నాన్వైరగోత్రరిక్తేజాయతునభ జెద్దత్తీచున్నతః॥ గోత్రబుద్ధిః॥ ప్రి

దోష్యమైతిగతస్య ధేతిమనుచ నాత్ ||

౧ అగ్రదస్పధాపిండః ష్టాతశౌచానిసకలపత్యకర్తృసలక్షణంపిండదా
నాదేమి ప్రభుతగౌత్రాత్రిక్యోనిస్సత్త్రివణాత్ | ప్రేతపిండ
దానాదేష్యాశౌచపూర్వగులత్పనియమాత్ ||

౨ తతశ్చపిండుపుత్యచాశౌచనిపుత్రుర్దానిద్దేవ అసగోత్రస్సగో
త్రావామిదిస్త్రయిది నాపుమాన్ ద్రమహానియోసద్వాత్సరశా
హంసమాపయిత్ | స్రగ్రహణాతు నైవస్యోత్త తుకస్వస్తతధా
పిచ | యావదాశౌచ ముదకంపిండ మేకం చదుర్నిత్యాది వాక్యప
ర్యాలోచనయాపిండాశౌచ యోగ్యమద్యాక్షిపద్ధేస్తద్వాత్సరశా
తత్త్వనకాదీనాం దశరస్సరంనాశౌచాది ||

౩ యత్తు బైజికాదపిసంబంధాదన్యుధ్యాదఘుత్త్రిహమీతి తదపవ్యమై
తిగతస్సద్వైధేత్యనే నాపాదితగ్రతకాతిక్తస్థైత్యసావకాశ్వా
త్ | కించాశౌచాదకదానాదోగోత్రపటయోగ్నిభితయోనిమి
త్తతావగమాత్ | అన్యతరాపా య | నతస్మిన్నిపుత్రమాశౌచాది ||

౪ తథాచశంఖిఖితే | పిండతాతువిశ్లేషాగోత్రతస్సప్తపారుషీ
పిండశ్చౌదకదానిం దశౌచాశౌచ తదానుగమిత్ |

౫ ప్రతిగ్రహీత్యస్త్రిణాదీనాంతుదత్తకానిమరణేతిరాగ్రమాశౌచం
దాహబృహస్పతిః అన్యాశ్రితేషుదారేషుచరపత్నీసుతేషుచ |
తేషామృత్యుశుశ్యంజిత్రీగాత్రేణద్విజౌతమాః ఇరంశత్రీరాగ్ర
శౌచపథికాంశుత్వతీయోగికంభార్యాత్వంఫ్రత్యంశతస్సై
గ్రీపురుషాంతరౌతి నాః పితృసపిందానాంతు పునగామానురీషి
సూతకమ్పితకైశ్చైత్రరాగ్రంపరపూర్వయోగింకామానుసంహ
నాత్రిరాగ్రాయత్రవైపితుగితి ||

౬ య్యపిదత్తకాదీనాముత్పన్నానామెవోన్వికారాత్ | పరిగ్రహీక్ష
స్తదత్వత్యాశౌచానశుచిత్ తథాపి తదన్యోష్పత్యాశౌచం
సగోత్రస్యన్యగోత్రస్యచాత్వత్యాశౌచంఘటపవేతి సూతకవిదే
శ్చరంపిసమానసాతీయానామేవపుత్రాణాంతథాచబ్రహ్మపురాణం

శ్రోతసంజ్ఞానిత్వాను సర్వవశేషము సర్వదాదోత్రజాదిముపు
త్రేషునాతేషు వష్యతేషుచ ॥ ౬౨ శౌచంత త్రైరాత్రం స్యాన్నమాన
మీనిస్సయత్తి॥

౧౦ సర్వదాసర్వ కాలముపనయనాంతరగః॥

౧౧ అన్యాశ్రితేషుదారేషుపరవర్జీనుతేషుచ॥ గౌత్రిణస్నానశుద్ధా
స్యస్త్రీరాత్రేణైతత్త్వవిది॥

౧౨ యద్యపిప్రగ్రహీత్వమరణేనత్తకస్యగశాహశౌచంనఘటతేసపిం
డసగౌత్రయోర్నితయోంఘానాత్ ఆశౌచపశేషశ్చహత్యో
వలభ్యతే తథాపిగురొఃప్రేతస్త్వశస్త్వస్తిత్వమేగుసమాచాన్,
ప్రేతాహ్మరౌచుతేత్రద, రాత్రేణశుద్ధ్యోక్తిమరీచపచనాసి
వ్యస్య, గురుతేతకార్యకరణమిత్తంనశాహశౌచముక్తంభవతి॥

౧౩ అప్రసవశబ్దచిహ్నాద్విగూఢగురత్వముత్రాప్తిఃపనయనా
దికల్పకాద్వాత్ ॥ ౬౩ తత్ప్రత్యక్షప్రతిగ్రహీత్యక్రియాకరణవిషదశ
రాత్రాశౌచంసీన్యోఅన్యథాప్రైతమేవపూర్వోక్తవచనాత్॥

౧౪ ఏవంనాన్యోన్యసూక్ష్మక్తిప్రగ్రహీత్యస్త్రీపురుషాంతరవతికాస
పిండవరణేవికాహతి, ఏకాభ్యామృతపిండావామితిపూర్వోక్తమర్తి
వివాక్యాత్॥

౧౫ సోదకసగోత్రయోర్నరణేస్నానమాప్రంఅన్యాశ్రితేషుదారేషుప
రవర్జీనుతేషుచేతిపూర్వోక్తప్రజాపతివాక్యాత్ ॥

యోగిమిదోశక్యముముగీశినది-

తొమ్మిదోశక్యము-

౧ అధదత్తపుత్రకర్తృకత్రాదవిర్లయఃశధాచాజాతుకణ్యోప్రత్యబం
పార్వణేనైవవిధినాయేత్రదేరసా, కుర్యాతామితరేషుద్యురేకొద్ది
ప్తంపుతాదశేతి॥

ప్రత్యబ్ధమితిసామాన్యోపాదానెమఖాదిత్రాధప్రసాదానపిక్షయా
హత్యామ్నావివక్షితం, పతుగతస్య దివ్యహారసవ్యక్తిపౌరు
షంసర్వత్రానైకగోత్రాణామేకోద్దిప్తంక్షయోపానీతి, పరాశరవా

శృత్యూహపదోహానాత్ ||

- ౩ స చాత్రావ్య నైక గోత్రపదంఘాతామహావివరంతస్యః త్రోరసపద
సమభిహారణ | భేరిన ప్రతియోగ్య నారక ఫ త్ర వరగ్యస్యైవ
త్యాత అవ్యధాపితః పుత్రేణ కయహః శ్రీపుగవః కతావ్యుత్యై
తానైవ అగ్రాసిద్ధా జేరినపదోహాధానానగ్రావ్యమోతాత్ | నద
మాతామహాదీనామపీతయా హేత్యుద్దిష్ట మేనభవతీతినియ మోస్తీ ||
- ౪ తథాచ మరీచిశత్రుమాః పితరమారభా త్రయోనూతావ హస్త నిల
తాః | తేషాం తుభిత్వ వద్రాధాన్యః కుర్యదుకాపిత్య సూనవభి ||
- ౫ స త్రయోనూతామహానాత్రాన్య విధానా త్పార్వణమవ
గన్యతే | నైవ పితృనధిత్వ నైవ మాతావ హానాపి పాద్మజైకాద్వి
ష్టయోన్వికల్పః | తస్య మాతా ముచ త్రాన్యః త్వకావిధానపరత్యాత్
౬ కించ | కమస మన్వితమత్వా భద్యత్రాన్యభిభవన్ ప్రత్యజ్ఞకం
తు శేషేషు ఫిండాస్సుభవడితిన్ధిరిత్యత్రాన్విప్రకాన్యభిభవన్ ప్రత్యజ్ఞ
ప్రత్యజ్ఞశబ్దవన్తజాదిత్రాన్యపరత్వం కుతోనన్యత్ ||
- ౭ ఇష్టాపత్రితచన్న మఖా దివ్యసికత్రాన్యభిభవన్ ప్రత్యజ్ఞాపత్రితచ
తత్తస్యాపత్రితాన్యభిభవన్ ప్రాన్యమాత్రనగ్రాహితేషు పథాభి
ధేయత్రాన్యాంతరాభావేన పర్యుదాసాంభవాత్ ||
- ౮ తస్మాదేవ సత్యయా హేమాతాః త్రోహార్యణమేవ కార్యం | తత్
రైకాత్తతాదిరే మోద్విష్టమేవ త్యైవగ్యవస్థాసాధియ పీత్యుచంభి
స్తరేణ ||

కౌముదో శ్చనును గిశినది-
పదోశక్తును-

- ౧ అథన దత్తకవిభాగః | త్రోహార్యణ తస్మిన్ శ్రేణిగృహితే భేరిన
త్వయ్యేతవతుకాభాగభాగీస్యాన్త దత్తకభి తవభావేతుగృహార్యణ ||
- ౨ ఇతిప్రధగ్నాధికారి రామ వండితాత్త జ శ్రీనందనంధిత విచిత్రాన
దత్తక మిమాంసాసమాప్త || దత్తక మిమాంసాసమాప్త ||

దత్త క చంద్రిక - మొదటిశకనము.

- ౧ చంద్రికానుక్తసంజాత సంశయధాన్వంతచంద్రికా చంద్రికాలానా
భావేనకృతావత్త చంద్రికా॥
- ౨ మనాస్విదివాక్యం వృతేషు వివాగమాగ్గేవ్యస్తాగనన్వపిను యా
స్త్యుతివంద్రికాయాంకయ్యుక్తగర్భాః ధిశావివేదితోయస్స ర్వస్య
చాత్మకతతోవిప్రతోవిశేషాత్॥
- ౩ తత్రాహమనుభి అపుత్రేణసుతకకార్యో యావత్తా దృక్ప్రయ
త్నతః పిండోదకక్రియా హేతోనామసంకీర్తనా మదాచిత్తశ్చ
అపుత్రేణైవ కర్తవ్యం ప్రసన్నానిధి స్సదా పిండోదకక్రియా హే
తోర్యస్తాతస్తాత్మయత్నతః॥
- ౪ అపుత్రేణ అజాతపుత్రేణ మృతపుత్రేణ వా అపుత్రోమృతపు
త్రో వాపుత్రాధంసముపావ్యతే॥ శౌంకసంవాదాత్॥
- ౫ తేనపుత్రోత్పత్త్యా జ్యేష్ఠైశజాతమాత్రేణపుత్రీభవతిమానవః
పితౄణామనృణశ్చైవ సతస్త్వల్లభిమహాతీతి మనువచనా
వగత॥ ఋణసరిహారేషి తత్త్వత్రమరణే పిండోదకాద్యధం
పునఃపుత్రకరణమావశ్యకం॥
- ౬ అత్రపుత్రవనం పాత్రప్రపాత్రయోరభ్యుసలక్షణంతయోర
పిండదాతృత్వవంశకరత్వావిశేషాత్ అన్యథాసత్వపిపాత్రే మృ
తపుత్రస్యనిమిత్తపుత్రసరిగ్రహంపరైరతః॥ ఇత్ర పాత్రప్రపా
త్రరహితస్త్వేవపుత్రీకరిణావగమ్యతే॥
- ౭ అపుత్రేణైవత్రపుత్రస్త్వేకత్వయోగ్యతేనువిశేషణతయావివక్షి
త్యైవ తేనాన్విత్యాప్రభిరాన్వితైకత్వం గమ్యతే॥ శౌంకదేవ్యం

ద్యావ మమ్యా యణస్య ద్యావ్యాంఽపి హస్యన్యమాన్ ద్యా
 త్ ప్రాప్తి యాః భి తకరనుజ్ఞ యాతః ధికారాన్ యథాహవసిష్టాన్ స

౮ ప్ర తీర్థితి సవత్తేత్ర బాధితే కాదశ విః యథాహవసుః త్రేత్ర
 జాతీంశ్చ లా నేతా నే కాదశ యథోదితాన్ పుత్ర ప్ర తీర్థినా హుః
 క్రి యాహుపాన్తః పీఠాః బృహస్పతిః పుత్రాస్త్ర మోదశ ప్రో
 క్తామను నాయెసు పూర్వః | సంతాన కారణం తేహ నకారః సః పుత్ర
 కాశదా| అస్య వినాయథాతైలం సస్థిః ప్ర తీర్థిన్ పుత్రం తద్దైకాదశ
 పుత్రాస్తుపుత్రి కారసమ్మోక్షినా ||

౯ తత్రాపి కలౌనసర్వే హమభ్య నుజ్ఞానం అనేకధాకృతం | పుత్రా
 ఋషిభిరై వ్యం పురాతనైః సశక్యైః దునాకటాణాం శక్తిహీనతయా
 నరైరితి వచనాత్ | తత్తర సేతరేషాంతు పుత్ర స్తేనపరిగ్ర హాభిర్యా
 ద్యభిధాయ ఇమాన్ ధర్మాన్ కలియుగే వజ్ఞాన్ నాహుర్వ నీషీణ ఇ
 తిద త్తరైతరప్రతినిధినిషేధాత్ ||

౧౦ అతోద త్తక విధివిరచ్యతే తత్ర శౌనకా బ్రాహ్మణానాం సపిం
 డేషు కతకవ్యం పుత్ర సంగ్రహః | తదభావేన పిండోవా అన్య త్ర
 తున కారయేత్ ||

౧౧ సపిం డేష్వితి సామాన్యశ్ర వణాత్సమానా సమానగౌత్రేష్విత్క
 థః | తథాచ సపిండాభావేన పిండ స్తదభావేభిన్నగోత్రోపి గ్రా
 హ్యుక్తత్యాహా శాకలః | సపిండాపత్యకంచైవ సగోత్ర జమధాపి
 వా | అపుత్ర కోద్విజోయస్తా త్పుత్ర త్వే పరికింబయేత్ | సమాన
 గోత్రభాభావేపాలయదన్య గౌత్రజం | దాహిత్రంభాగినేయం
 చమాతృప్వస్వసుతంపినేతి |

౧౨ అన్యత్ర తునకారణాదిబ్రాహ్మణాతిరీకః | క్షత్రియాదిరస
 మానజాతీయోగత్రకోవ్యాపతకతే | యథాహమనుః | మాతాపి
 తావాదద్యా తాంయమద్భిః పుత్ర మాపదిసదృశంప్రసంయుక్తం
 సజ్జయోదజ్జీవస్సుతః |

తి. సూ. త్రై. ఇతస్య పురోహితగోత్ర భాగిత్యోక్తేః॥

౧౯ జాతిస్వేవనచాన్యశ ఇతినియమః స జాతీయసంభవేవిజాతీయనీపే
ధాధః॥ అన్యధాప్రాగుక్తకాత్యాయనవిరోధస్సన్యత్॥

౨౦ త. త్రా. పినన్నిహితసపిండేషు సతిభ్రాతృయతే సపవపుత్ర కార్యశ్చ
త్యాహమనుః॥ సర్వే యామేకజాతానామేకశ్చైష్వపుత్ర వాన్యవే
త్॥ సర్వే తే తేనపుత్రేణాన్యైః సోమసుర బ్రవీత్॥ బృహస్పతిః
యద్యేకజాతాబహుః సౌభ్రాతరశ్చ సహజాదరాః॥ ఏకస్యాపి సు
తే జాతే సర్వే తేపుత్రీణస్తృతా ఇతి॥ అత్ర వచనస్వయంపి భ్రా
తృయతే చపుత్రప్రతినిధితయా కథంచిన్సంభవత్సన్యోనప్రతినిధిః
కార్యశ్చ త్యవగమ్యతే॥

౨౧ నచాసత్యముత్పాదయిత వ్యమితిని త్యోహ్యాయం విధిః॥ సయధాక
థచిత్తాల్పనీయస్తత్రభ్రాతృవైపుత్రా తిదేశేన తత్పలస్యపిండో
దకాదైరలోకతాపరిహారస్య చ సిద్ధత్యేన నపు నస్తత్రప్రవృత్తిరతప
వకృత సైవ్యభ్రాతృపుత్రస్యపుత్రత్వం॥ అపుత్రస్యపితృవ్యస్య
తత్త్వోభ్రాతృజౌభవేత్॥ సపవశస్యకుర్వీత శ్రాద్ధపిండోదక
యామితా బృహత్పరాశిరస్మరణాత్॥ తస్మిన్ సహితృనదత్తకాదు
పాదానమితి వాచ్యం॥

౨౨ భ్రాతృవ్యస్య ల. త్రా. తిదేశేనాలోకతాపరిహారగాది సాధక త్వే
నామసంగీతకం చిత్తం శిరత్యాసంపదత్యాసదధకం తదుపాదా
నస్యావశ్యకత్వాత్॥ కించ॥ ఇదంహి వచనద్వయం సతిభ్రాతృపు
త్రేన తత్తకాన్య పాదాననిషేధకం పరంతు శ్రాద్ధాదికర్తృత్వ
సూపపుత్రధర్మా తిదేశకం॥ అన్యధా సత్యపి భ్రాతృపుత్రకే. గ్రా
జపుత్రోత్పాదనవిధివిరోధాత్॥ అపృతానాకృతానాపియం
దత్తపుత్రాత్పుత్రం॥ పౌత్రీమారామహస్తేన దద్యాత్పిండం హరే
వమితి వచనదోహిత్రే పిపౌరా తిదేశసత్వాక్యోహేత్రసత్వపి
ప్రేగుక్తయక్త్యాగత్యానుపాదానత్యప్రసంగాచ॥

౨౩ ననుసత్యపితృభ్రాతృపుత్రైవత్తాద్యుపాదానస్యశాస్త్రీయత్వేబ
హ్వీనామేకపత్నీనామేషపవవిధిస్తుత్యభిబృహస్పతివచనైసర్వా
సామేకపత్నీనామేకాచేత్పుత్రిణీభవేత్ | సర్వాస్తాస్తేనపుత్ర
ణప్రాహుపుత్రవత్సరురితినువచనైవసపత్నీపుత్రైపుత్రధర్మాతి
దేశసత్యమతస్త్రిదస్తకాద్యుపాదానమస్త్వితచెన్న -

౨౪ యథాతత్తైషయసిదధ్యానయతిసావైశ్వదేవ్యామితౌభవతి | వా
జిభ్యోవాజినమిత్రామితౌఽకంప్రవృత్తస్యైదేశీభూతామితౌ
పచారే ఆమితౌపురుషంప్రవతకాయతనతువాజినమనుద్యైశ్వర్య
నాప్రయోజకత్వాత్ | యథాహిపితుగృతయాహేపిత్రాదిత్రిక
స్యపార్యణౌతే | మాతావహాదిక్రాధాయినపునః | పార్యణారం
భః | తస్యపిత్సృక్రాధానిసంప్రదైః | తథాత్రాపిభితుకరనుజ్ఞాశా
స్త్రైణతత్పుత్రోపాదానాన్ప్రవృత్తయాప్రసక్త్యాత్రాభావఎవత
దుపాదానతత్తత్పుత్రానపచారేన్విత్తాచారైతమపాదా
నంతత్సంప్రదైరప్రయోజకత్వాత్ -

౨౫ తత్రాలోకతాపరిహరోఽస్యారస్యోత్పత్తేత్రాయోగనుబృహ
స్పతివచనస్యయంసపత్నీతిపుత్రైపుత్రాణిదేవాలోకతాపరిహా
రశ్రోద్ధోపవాదకం | భర్తృవంశిమంతరేణచాస్యాంశాంతరానం
భవేనతస్త్రివస్యవంశకరత్వమ్ |

౨౬ సమస్తస్యాపిపుత్రప్రయోజనస్యాపిసంభవేనసతిసపత్నీభ్రాతృవ
దస్తకాద్యుపాదానభ్రాతృపుత్రస్యతువంశకరత్వాభావేనసత్య
పితృస్త్రిన్నపాదీయంతేదస్తకాదయిత్యేతావాన్వరంవిశేషః ||

౨౭ ననుసతిభ్రాతృపుత్రై | తస్యైవపుత్రీకరిణావశ్యంభావేయత్రైకవి
వభ్రాతృపుత్రస్తత్రైవతనసంభవఃకర్తవ్యకంపుత్రందద్యాత్మతి
గృహీయాత్వానహిసంతానాయపూర్వేమామితివసిష్ఠత్వరణాది
తిచెన్న ||

౨౮ ఏతస్యధన్వముష్యాయశేతరవిషయోసావకాశత్వాత్ | దాన్వము
ష్యాయశేవహేతుమన్నిగదదశికతసంతతివిచ్ఛేదాభావాత్ | భే
తాశస్యచభైరవపుత్రకరణేపౌరాణికలింగదశికనాచ్చ | యథాతే

తః కథావిదుర్వశ్యాభై రవోవై దువంగతః తస్యాంసజనయా మా
స సువేగం నానుపుక్రకం । తమేవచ కెతవయంభేతాళోపిస్పకం
సతం తతస్తౌతెనపుత్రేణస్వగ్యాకాంగతిమవాతురి ॥

౧౯ కేనపుత్రోదేయభిత్వాహశౌనకః నైకపుత్రేణకథావ్యంపుత్రదా
నంకదాచన । బహుపుత్రేణకథావ్యంపుత్రవాసంప్రయత్నతథితి ॥

౨౦ ద్విపుత్రస్యాపిసత్రాదానెవరపుత్రనాశేవంశవిచ్ఛేదమాశంక్యా
హ । బహుపుత్రేణేతి ॥

౨౧ స్త్రీయాన్తుజీవితభితకరితదనప్రొషతెగృతేవాతదనుష్ఠాంవినా
పాయథావసన్యంనస్త్రీపుత్రందద్వాప్రతిగృహ్ణీయాద్వాన్యత్రాను
ష్ఠానాద్భయంరీతి ॥

౨౨ అనుమతిశాన్తిప్రొషదేపిభవతి అప్రతిషిద్ధంపరమతమనుమతంభ
వతీతిన్యానాత్ । నిరపేక్షదానమాహయాష్టావల్లభా దద్వాన్తా
తాపితావాయంసపుత్రోదత్తకోభవత్ । తథామాతాపితృభ్యా
ముత్సృజ్యస్తయోరన్యతరేణవేతి ॥ మొదటిశక్త్యనుముగిశీనది-

రెండోశక్తిన్-

౧ అథపుత్రపరిగ్రహవిధిమాహశౌనకః శౌనకోహంప్రవత్స్యామిపు
త్రపత్రహముత్తమం । అపుత్రోమృతపుత్రోవాపుత్రార్థంసముపా
షచ ॥

౨ సంగ్రహం సంగ్రహణవిధిం ఉపోష్యగ్రహణాంస్పర్షది నేకృతోప
వాసః ॥

౩ వృద్ధగృతమః ॥ వాససీకుండలేదత్వా ఊష్ణీపంచాంగుళీయకం । ఆ
చార్యంధర్మసంయుక్తం । వైష్ణవంవేదపాదగం । మధుపకేణణసంపూ
జ్యరాజానించద్విజాన్ శుచీ ॥

౪ రాక్షాశ్రక్తృష్టలేష్టగ్రామస్వామినంబంధూకాహయసగ్వా
స్తుగ్రామస్వామినమెవళేస్తరణాత్ । ద్విజానీతిబహుత్వం । త్రిత్వ
పర్యవసితంకపింజలగన్ధాయాత్ ద్విజానాంపూజనంయావనార్థం
బహిఃకుశమయంచైవపాలాశంచేద్ధమేవచ । ఏకానాన్యృత్యబం
ధూంశ్చక్షాత్ సాహాయయత్నతః బంధూనస్సేవన్సభౌజ్యత్రా

మృత్యాంశువిశేషతః అగ్న్యనాధినాధికశక్తికృత్వాజ్యోత్పన్న
నాంతకం తాతుస్సమక్షం గత్వా వపుత్రం దేహియోజయేత్ దా
నెసమర్థో దాతాస్తైయోయజ్ఞేనైవ-చభిః దిద్యుదితిశేషః॥

౬ బుధునాత్మమాత్మపితృబంధూజ్ఞాన్జ్ఞానపండా తద్వాహం త
దృష్టాథకం బంధూనాహూతా బ్రహ్మణా ఘోరస్వప్నతానోచ
కారాదాహూతాన్జ్ఞాతీంశ్చనంభాప్యేత్యనః॥

౭ తథా దేవస్య త్వేతివక్త్రేణహస్తాభ్యాం పరిగృహ్య చ, అంగారం గౌ
త్ర్యచంజస్తౌ ఆస్రూయశిశుమూర్ధనః ప్రదిభిరలంకృత్య సు
శ్రచ్చాగూఢహంతుతః ।

౮ ఫలప్రభాయాఫత్రసాదృశ్యం । నియోగాదినాన్యయముత్పన్నన
యోగ్యత్యమితీయావత్॥

౯ తథా నృత్యగితైశ్చ వాద్యైశ్చ స్వస్తిశక్తైశ్చ సంయుతంగృహమ
ధ్యేతమాధాయ చరుంకృత్వావిధానతః యస్తే హృదే త్యుచితాస్తై
వతుభ్యనుగైత్యుచైకయాసామోదదతి తేతాభిః ప్రత్యుచంపంచ
భిస్తథా॥

౧౦ వృక్షశాతమః । పానుసంతగ్రసాజ్యచరణసంఖ్యశాపహూమయే
త్ ప్రజాతేరశ్వసేతామిస్సృశ్యప్రజాపతిమితి॥

౧౧ ఎసిన్యః । త్రంత్రాతిహీన్యకబంధూనాహూయరానిచావేద్యని
వేదనిస్యచుధ్యే వ్యాహృతిభిరుతాన్యదూరబంధవం । బంధుసం
న్నికృష్టమేవగృహీనూత్నం దేహచోత్పన్నై । దూరబంధవం శూ
ద్రమివసాపయేత్ । విజ్ఞాయతే హృదేనబహూస్త్రాయతఇతి॥

౧౨ నివేశనంగృహంసం దేహాగ్నిదూరాంలస్థితబంధవస్యోన్యంతదే
శభాషావిక్రమాదివాసులశీలాదిసం దేహయాభవత్యేవ తథా
త్వేతద్విణ్ణాయకర్యంతంనవ్యవహరేన్ద్రహేతురేకేనైతి॥

౧౩ బహూవపిత్రాదీన్ పితృదన్యరవిధిరావశ్యకః॥

౧౪ తతశ్చ శౌనకః । దక్షిణాంగురవేదద్యాద్యధాశక్తిద్విజాత్రమః స్మ
పారాజ్యాథమేవాథవైశ్యేపితృతత్రయః । శూన్యస్వస్తిమే
వాపితృత్వైశ్చ ధాబం॥

౧౫ రాజ్యాధికమధికరాజ్యోత్పన్నమే కషికయద్రవ్యప్రసదాత్
 దకరాజ్యోద్ధమైకవమోకాహృతంధనమిలివృద్ధగౌతమస్తరణాత్ |
 ఉత్తగుహాధ్యనూధనుభేదెనవిల్తానాం | సువణరజితలామూణా
 మిత్రేయం | శిశిప్రయం | నాణకానాంసౌవణికమధికరాజితప్రద
 ద్యాప్రసూదవాడుత్తగుహాధివ్యవస్థయోతి వృద్ధగౌతమస్తరణాత్
 సన్న్విన్న్విమకవిషకభృల్లమితియావత్ ||

౧౬ తైత్తిరీయకాణాంతుఃపివి శిష మాహబోధాయనతిథపుత్రపరిగ్ర
 హపిగివాఖ్యాప్యాయుః | ప్రోగ్రహీప్యన్నకల్పయతేద్యేవాస
 సీద్యేమండలేలంగుళీయకం ఆచార్యం | వేదపారగంకుశమయబ
 హింపణామయమిద్ధమిత్య దబంధూ నాహూయ నివేశనస్యమ
 ధ్యైరాజసీ వేద్యపరిషదివాగారమధ్యేబ్రాహ్మణ వాగాలంబెనఉ
 పవిశ్యథా హంస్వస్థివిధిమితివాచయిత్వామద్దేవయన్లోఖ
 ప్రభృతప్రణీతాభ్యుక్తత్వానాతస్సనుతుంగల్వా పత్రందేహీతి
 శ్శితేత్ | దదానీతితరతహతంసరిగృహ్లాతిధర్మాయత్నాపరిగృహ్లామి
 సత్తై త్వాసగృహ్లామిష్యధేనవస్త్ర కుండలాదిభిరలంకృత్య
 పరిధానప్రకృత్యస్నీముఖంకృత్యత్వైజుశాలాతియస్తాన్సహృ
 దాకీరిణామన్యనూనశ్రితిపురోసుపాక్యమనూద్యయస్త్రైవంసక్త
 తేజాతవేద ఇలియాజ్య యాజుశాలాశ్శదవ్యామహతపరకతా
 స్విపకప్రసృతసిద్ధమాధ్యుసరప్రదానదక్షిణాందదాత్యైతేచవా
 సపతేసుండలెషకచ్చాగుళీయకంపవంత్యైరస ఉత్పద్యతేతురీయ
 భాగేన భవతీ ఆహస్త్యబోధాయ ||

౧౭ ఏవముక్త్యధ్యభావేపరిగ్రహీతస్యతువివాహయాచితధనమాత్ర
 భాగిన్యై నత్వంశబాగిత్యుచితవత్వతే ||

౧౮ దధానుసుతి గౌత్రరికైజనయితునకహరైర్దత్తుస్సతః | గోత్ర
 క్థానుగపి డోన్యపైతిదదతన్వధే ||

౧౯ ఏతేనధాతృధనెదాదేవకప్రతిష్ఠివృద్ధిర్వారాదక్రమస్యస్పృతస్
 నిష్పత్తిదాత్ తృగోత్రస్యైశ్చభవతీత్యవ్యతే ||

౨౦ తథాచ || గోత్రాభివృద్ధిరేవదశకవాత్ | సంస్థార్యాస్సన్వయతా

నివేదిస్తరణాత్ । గ్రహణానంతరసంభావ్యమానాపవదత్తకస్య
సంస్థారాః । ప్ర గ్రహితాకార్యావపునఃకానకేన కృతమూర్త్యా
అపసృజ్యతేనీయాః పావేనశృంగయోజాబిజగభానముచ్చయము
చిత్రగర్భ మధానైకైరిందైరుస్తీల్య తేనై బ్రాహ్మణ్యమువశద్వ
త్సాసంసార్యైఃపూర్వకైరితివచనబోధితస్యతిత్తత్రియతో
విజాదిహోషనాశస్యబ్రాహ్మణ్యాధానస్యవజాతత్వై తదాప్యై
ప్రమాణాభావాచ్ఛు॥

౨౦ అన్యథాఅస్థాసంస్థారకర్మాణిగభానధానవిసర్వయం । పిలాప
ర్యాత్తదన్యోవతిస్యాభావేపితత్త్రమాదిత్వేనెనపుంవనః
తోన్నయనయోరపికరణాపలైశ్చాచ్య క్తం । అం । దామిక
త్వాత్ । కించ గ్రహణానంతరమేవపిసృజ్యతేనసంస్థారాధికాగాత్త
త్సూర్పభావిషుసంస్థారేషు ప్రక్రిహితరసధికా రసవతికాలా
భావాత్ ॥

౨౧ సుదివ తత్సూర్యభావినోపిసంస్థారాజనకేననృత్యాదావీజగ
భాదోషనాశావశ్యకత్వేనక్రమానురోధేనచప్రక్రిహితైవతే
సమాధేయాః॥

౨౨ పవచ । ఉపనయ సమాత్రకరణైఃప్రతిగ్రహీతుదత్తకపుశ్రసిక్తిః
అన్యశాభోష్ఠనోదశఃపుత్రైశ్చపుత్రనాయి ౩ స్వగోత్రేణస్య
శాఖోక్తవిధినాసస్యకాఖభాగితాశ్చైవస్వరణాత్ పరిచాప్తమాబ్జ
రూపతస్యఖ్యకాలాభ్యంతరఃప్రహేబోధ్యం । అన్యథామఖ్య
కాలేధికారయోగ్యాత్వాభాగ్రహణకాలేనధికారానంతరభిదిరితి

౨౩ అత్రజనకప్రక్రిహితోరుభయోరపిపుత్రాభిసంధానసత్తక
స్యద్యవ్యముష్యాయణత్వోభయగోత్రభాగ్యవ్యవహారేషుతే

౨౪ యత్తుపురణనామూచితంపితుగోత్రేణయపుత్రస్సంస్థాతేషు
ధివీపతే । ఆచూడాతనపుత్రస్సప్రతాంయూతీచాస్యతః । చూడా
ద్యాయదిసంస్థారానిజగోత్రేణవై పతాగితాద్యాస్తాంయస్తేషు
రన్యధాదానఉచ్యతేయదిస్యాత్మ్యతపంస్థారోయదివాతీతశ్చేతవః

గ్రహణేషంచమాద్యమాత్వత్రైషింసప్రథమంచరే దిగితనమూలం॥
 తేనమాత్వేపియజ్ఞ కగోత్రేణచూడాంతసంస్థారసంస్థితస్యన
 ద్ద్రవీః ప్రత్యం ప్రహీతైవచూడాదిసంస్థాకరణేతి । య
 దిశ్యంతే హూతేనపంచవషేవా గ్రాహియ భవతినతుదాస్య
 ప్తప్రత్యంసంభవతీతచవిన్యస్యంతి । తన్న అనువాగాపత్యైః పంచవ
 షాభ్యంతరంహీ తన్యాప్య పనయనా త్పూర్వం సకలశిష్టాను
 మో దిక్షప్రత్యవ్యవహారానుపపత్యైః । తదనీ ప్రహీతరిన్యతేత
 గ్రాహిధానధికారాపత్యైః॥

౨౭ కింత్యయంచచనాశః । జనకిగోత్రేణకృతచూడాంతసంస్థారస్య
 పత్రశ్వంసిషిన్య । ప్రతిగ్రహీతా పునశ్చూడాదికరణేతత్రప్ర
 సూతం । తతశ్చ కృతసంస్థారన్యా తీతపంచవషాస్య సగ్రహీతా
 చూడాదిరణాన్పూర్వం దాసత్యా త్సాచ్యూడాదికరణాంత
 రంపుత్రాన్యంబుఅకృతసంస్థారన్యానీతపంచవషాస్యతుపరిగ్ర
 హశా స్తాదేవతత్రాన్యపంతచ్ఛవితరం॥

౨౮ అథవా । జనకేన చూడాంతంసంస్థానోపిఫణోనఫత్రత్రత్యవ
 త్రాతదే శేయతోన్యతశ్చవత్రాన్యాంతితి । హేతురుపదిష్ట్య తథా
 చైకస్యఫలప్రదస్యచకాన్యపత్యైర్ధ్వకూపణచపి రిహ్యత॥
 తేనపంచ చూడాద్యత్రైతమణసంవిజ్ఞాన బహుప్రీహిణాద్విజాతీ
 నాముపనయనలాభః । శూద్రస్యతువివాహాదిలాభః । అన్యశ్చ భో
 ద్భవోదత్తపుత్రశ్చైవోపనయితః । స్వగోత్రేణస్యకాభోక్తవి
 ధినాస్వశ్చ కిభాగి ప్రాగుక్తైః వాకృత్వాత్ ॥

౩౦ పంచమాశ్వాషాదితీ । బ్రహ్మచరకసఫలాధిక విప్రావిప్రాయం ।
 బ్రహ్మచరక సకామస్యకాన్యవిప్రస్యపంచమత్తివచనేచ్ఛామ
 స్యపంచమవషాన్యైవడపనయనము శివకాలయై నతదేవమూల
 తాన్యైః । తదనధికన స్వప్రమాణ్డాదితి॥

౩౧ క్షత్రయాదెరప్య పనయనత త్రన్యశ్చికాలసేద్ధాధికారయోగ్యత్వ
 నైవశాంకాలపి సంస్థారాధికారాదిత్యుక్త ప్రాయం చూడా
 యాంగౌణకాలాపర స్తవచనబలాదేవ॥

దక్షకచంద్రిక-రెండొశక్తులు

౩౨ పుత్రేష్టమితి । వజ్రశ్రయస్యైవ వాచికారా తైరపుత్రేష్ట సూర్య
కమాదాదిభిఃపత్రశ్చింతసంపాద్యంశూద్రేణతతదపిసంస్తారమా
త్రాజేవేతిసర్వం నవద్యం॥

౩౩ ఏకంబసరస్వేమామేవప్రాభాంకాల విశేషమనంతభావైవపుత్ర
పరిగ్రహవిధానముపన్యసే । ఉద్భావస్యైవతస్సత్త్వాత్॥

౩౪ అధైవముక్తవచనపరవ్యాఖ్యానైకృతచూడస్యనత్తకస్య జనకమా
శ్రుత్రస్యోనిషిధ్యాన్యశ్చపుత్రశ్రవ్యంయో త్యత్రచకారేణజన
కప్రతిగ్రహీతృసాధారణ్యంలబ్ధంఉభయోరవసంస్తారకత్వాత్
తచ్చుతదుభయోరావయోరయంపుత్రభిత్వవినంధానెనబోధ్యం
అయమేవదావ్యయముమ్యాయణోనామన్యపితృన్వగోత్రశ్చ॥

౩౫ ననుక్షేత్రకస్యైవద్విపితృకత్వంద్వశ్యతేతథాహరితఃజీవతీయై
శ్రజమాహురస్వాతంత్ర్యాస్త్యైతద్దావ్యయముమ్యాయణమగుప్తవీజ
త్వాత్ । జీవత్యక్రియాభ్యుపగమాద్ద్విపితృకోభవతీత్యా
హమనుః । క్రియాభ్యుపగమాత్తైవనంబీజాధాన్యస్పదీయతే
తస్యేహభాగినాదిస్తావీజీత్యేశ్రకపవచేతిఅపుత్రవీజీత్యేత్రకయో
ర్నమత్యేత్రంతవవీజంయదపత్యంతదావయోరిత్యయంక్రియాభ్యు
పగమాతథా । అపుత్రేణపరత్యేత్రేనియోగోత్పాదితస్సుతః । ఉభ
యోరప్యసావృద్ధిపిండతాతాచధర్మత్యతిదక్షకస్యతుతదదృష్టచ
రంప్రత్యుత్తగోత్రరిక్తజనయితునాహరేద్దత్తిమస్సుతభిప్రాగుక్త
మనువచనంతద్విపరితాధాగ్రాహకమేవాస్తీతిచెన్న॥

౩౬ దత్తకాదివ్యపిసర్వేపామేకధర్మాణామేకస్యాపియదుచ్యతేసర్వే
మామేకతప్తుర్యాదేకగూపాహితేస్తృతాభిబోధాయనదశా
నెనత్యేత్రజధర్మలభాత్ । ద్విత్రాధ్యకుర్యాదేకత్రాధ్యవాపున
గనుద్దిస్యపకపిండేవాదావననుకీతయైత్పతిగృహీతారంచోద్వా
దయతాంమాదృతీయాత్పురుషాత్ ఇతిసాంఖ్యానిప్రవరాధ్యా
యేసామాన్యతోదశానాచ్చదత్తకస్యాపివ్యపితృకత్వసిద్ధిః॥

౩౭ అతఁడెసత్యామృత్యుపినిత్యా నాందవ్యముమృత్యు యనానాం యే
త్రజానాం ప్రసరగో త్రవ్యయంసంబంధము క్త్వావత్తకా దీ నాం
దవ్యముమృత్యుయణవదితూత్రేణతథమ-మతిదిశనీ। వివృతంచై
వద్భాస్యకారైనిత్యందవ్యముమృత్యుయణ ప్రసంగేనానిత్యా నా
హదత్తకాదీనామితి। తావ దెవనోత్తరసతతా ప్రథమేనైవసం
స్కారాపరి గ్రహీత్రాచేత్తదా ఉత్తరపూరత్వా తైనై వో
త్తరత్రేలి॥

౩౮ ఎతద్భామృత్యుధాన్తుః యే త్రజవదుభయోరపిసంభాగ త్తకస్యోభ
యగోత్రభాగిత్యంఅన్యథాజనకేనై వసర్వసంస్కారకరణేతుజన
కగోత్రభాగిత్యంగ్రహీత్రాసంస్కారకరణేతుఉత్తరస్యగ్రహీతుః
పూర్వత్వాత్ప్రధానత్వా తైనైవోత్తరసంతతగోత్రత్రమితి॥

౩౯ తథాపై రీనసిః। అథదత్తకక్రీతకృత్రిమఫత్రికాఫత్రికాపరపరి గ్ర
హేణాపేథయేత్రశాతా సైసంఘతమలీనాద్వాయముమృత్యుయణా
భవంతీతి॥

౪౦ ఆపేథానయుపీయు కైవపరిగ్రహేణజనకగ్రహీత్రాస్త్వికారణ
ద్వాయముమృత్యుయణాభవంతీత్య ధాః। వ్యక్తముక్తం। ద్వాయము
మృత్యుయణకార్యేస్యకరణ క్రీతాదయస్సతాః। గోత్రద్వయేవ్య
నుద్వాయహాస్యంగైశ్చియోర్యథేతి॥

౪౧ నచదత్తకస్యద్వాయముస్యాయణత్వంన ఘటతే। జనకస్య పిజనక
స్సాపిత్రత్రస్య ద్వయపాయురమాతాపితా వాదవ్యాతామితిదాన
విద్యనుపపత్తైరితివాచ్యం॥

౪౨ సామాన్యసర్వసర్వభూతేభ్యో మయోష్టుష్టమీదంజలంతమంతున
ర్వభూతానస్మి నసానానగాహవైరిత్యాదౌస్వమాత్రస్వత్వనా
శకసర్వభూతోద్భేద్యత్యాగాదేవనద్యాదివత్సా ధారణీకృతేజ
లెస్వామివోప్యుద్భేద్యతయాస్వత్వవత్। అత్రాపితాదృశ్యభీసం
ధిపూర్వకాదేవదానాత్తాదృశదత్తకస్య సాధారణ్య సిద్ధిరిత్యా
స్తాంవిస్తరః॥

దత్తచంద్రిక-రెండోశక్కును. ముగిసినది.

- ౧ అదత్తకత్వక శ్రాద్ధనిణాయః తత్రపితృస్స పిండీకరణాంత
 యోషా శ్రాద్ధదత్తకస్య పూర్వగృహీతత్వే పితౄణాం సేవాధికా
 రః ఔరసేభునరుత్పన్నై తేషు జ్యేష్ఠ్యం నవిద్యత ఇతి జేష తేన
 జ్యేష్ఠత్వప్రతిషేధాత్ పిండకోంఠ హరశ్చైషాం పూర్వా భావ
 పరః పర ఇతియాజ్ఞ వల్లవచ నాచృతస్య త్రసర్వీ త్ర రసవత్ ||
- ౨ తుయా హేతువి శేషో యి ధా జాతుః కణః ఔరస తే త్రజాపు
 క్రావిధి నాపూర్వ జేనతు ప్రత్యజ్ఞమితరేకుర్యు రేకౌద్దిష్టం తాదశ
- ౩ ఇతి రేవ త్తకాదయుః ||
- ౪ తథాపరాశర || పితృకతస్య దేవత్య మారసస్య క్రిపారుషం ప
 ర్యత్రానైకగోత్రాణామేకోద్దిష్టం తు యేహనీతి ||
- ౫ అనేకగోత్రాణాం ద్విగోత్రాణాం ||
- ౬ ఔరస తే త్రజయోరపనాగ్నౌ రేవ పాత్య తాధికారః పూర్వ
 జేనవిధా నేన జేయ నగ్ని మతా స దేతి జాబాలమత్యుపురాణైక
 వాక్యత్వాత్ ఔరస తే త్రజన్యతీరితానాంతు సాగ్ని సరిగ్ని ధరా
 తానా మేకోద్దిష్టమితి సిద్ధం ||
- ౭ ద్వాన్యముష్యా యణస్యే తికతావ్య తాయాం విశేష మాహపాం
 భ్యాం నసూత్రం పిండాన్ యథావ నేజనం నిధాయ అథా వెకస్త్రి
 స్పిం డపితృ భేదాభి ||
- ౮ పితృభేదేకస్త్రిస్పిం డే అభాజనకగృహీతా రౌకతక యేదితి శేషః
 ప్రవరాధ్యాయే పితృస్యైవైక కార్యజాతా ప్రేషరి గ్రహీతు రేవభా
 వంతి అథ యద్యేషాం భార్యసలపత్యం నసాత్తదారిధ్యం తా
 యుః పిండం దైభ్యః త్రైపురుషికం దైభ్యః యగ్యపిష్యాదుభా భ్యా
 మేవగమ్యురిత్యాచాత్య ఏచనం శ్వేత్రాద్ధేకుర్యా దేకత్రాద్ధేవా
 పృథగనుగ్నిస్యోకపిం డేవాత్వా నను కీర్తయే త్రుతి గ్రహీతారం
 నోతా దయితా మాశృణో యాశ్శురుషాదితి ||
- ౯ గ్రహీతుః క్రియా నియమాభావేపు త్రాంతరాభా వేవత స్యేన
 క్రియానియ మేత్య సగ్భావేవద్వి పితృకత్వ మిత్యధిః అత్ర
 శ్రాద్ధభేదాభేదయోర్వికల్పః ||

- ౧౦ నచేదం యేత్రజవిషయం సత్యామాదేన సత్తకాదీ నాం ద్వావ్యమూ
మ్యాయణవదితీసూ త్రోదత్తకేపితథ్గ్వాతదేశాత్॥
- ౧౧ తచాహారీతః తేషాముత్పాదయతుః ప్రవచనం ప్రవరోభవతి ద్వా
ద్వాపిండాన్వితే ఎకపిండా ద్వావనకీతకయేద్విపిత్యేష
ప్రస్తృతీయేషాగ్రః తేసిప్రస్తీన్వానత్రో ఆపప్రమాదిత్యేకభి
౧౨ తేషాపిస్ఫూణాంనభ్యేవీజనః ప్రమామహిమయం యేత్రజవిష
యం సత్యామాధేన సత్తకాదీనాం ద్వావ్యమూమ్యాయణవదితీసూ త్రే
ణద్విశిష్యమితి స్విప్రవరతా ఎకపిండా వెత్ర శ్రవీస్సాధ్యా హారః
యద్విషిషితా స్వాదేకైకస్మిన్నైకం ద్వాద్వా వుపలతయేదిత్యాప
ప్రబవచనాత్ ద్వి తీయేపితామహపిండాద్వావ్యమూమ్యాయణస్య
ఫశ్రత్యతీయే ప్రపితామహపిండాద్వావ్యమూమ్యాయణస్య పాశ్రబి॥
- ౧౩ యదితు గ్రహీతా ప్రవచనం న్యూః తచాతస్మై న ద్వాత్ అభయవిజ
నకస్తవజనకాయ యద్భుభాతదాదౌజనకాయ పశ్చాత్త్రహీ
త్రేదద్వాదిత్యాహారీవిః సగోత్రాదన్యగోత్రాద్వామోభవ
ద్విసవానుతః పండ్రాధ్వవిధానం యేత్రజేప్రాక్రమపయత్
వీజనైతుతతః పశ్చాత్త్రేత్రజీనతి శ్చత్త్వవిత్ బిజనదద్వరాదౌ
తుస్మైతేపశ్చాత్ప్రదీయతే ఉభౌదివృతాస్యాతాం వీజిన్యా
దౌతతోవదేత్ యేత్రాణ్యదౌనశస్తం న్యాన్విజనైవతి శ్చతభి॥
- ౧౪ నైకతరోపరతావపిద్విషత్వకస్యపాగ్వాణందశితం॥
- ౧౫ తచాతుల్యన్యాయేనమాతృభేదేపిద్వావ్యమూమ్యాయణదత్తకస్యపి
తరోయత్రపూన్యం తేత్రమాతామహాభృంపిత్యనైవ ప్రాప్రమా
లామహాశాధ్దాననీ పితౄణాం ప్రభవమిదేశః॥
- ౧౬ తతఃత్రైగ్రహీతిన్యూనూతాతస్పితౄణాం శుక్తదత్తకస్యశుప్రతి
గ్రహీత్ర్యా ఎవమాకాపి గ్రాదిపిండవానతస్యశస్తా త్రస్యధాక
రత్వానతి ఎవంససలిసహసంలా నాయ పూర్వేషామి హేతుషు
న్నిగదస్పరసాన్నైకంపు త్రందద్వాదితిని షేఫోద్వావ్యమూమ్యాయ
ణాతీరి క్తవిషయం సంతానవిచ్ఛేదాభావాదిక్యక్తమేవ

౧౦౮ అథాన్యసాపిండ్యంజనకకులెవయవాన్యయేనవత్రిగ్రహీతృకులెవ
పిండాన్యయేనప్రేపారుషం॥

౧౦౯ యథాహ కాష్టాజ్జీః యావం తపిశృవగాన్యస్తావద్భిగ్
త్తకాదయః సైతానాం యోజనం కుర్వీస్వకీయైః పితృభిస్సహా
ద్వాభ్యాంసహధతత్పుత్రాఃపాత్రాచ్చైకేనతత్సమంచతుర్థేపు
రుషేభేదంతస్మాదేమాగ్రప్రేపారుషీతి॥

౧౧౦ అస్యాధాన్యదత్తకాదయః పుత్రాః ప్రేతానాం ప్రతిగ్రహీత్రాదీ
నాంపితృణాం ధౌరసత్వైరత్తకైస్సేనవ్యముష్యా యణత్వేనా
యావంతః పితృవగాన్స్త్రయష్టద్వాతావద్భిస్సహతేషాంయో
జనంసంజడనంకుర్యుః తత్రప్రేగ్రహీత్రాదీనామూరసత్వేతత్పితృ
పితామహప్రపితామహస్త్రయఃదత్తకైస్తత్ప్రేగ్రహీతృపితా
మహప్రపితామహస్త్రయఃద్వావ్యముష్యా యణత్వేనజనకాద్వా
స్త్రయఃప్రేగ్రహీత్రాదయస్త్రయర్థివత్

౧౧౧ ఎవంచదత్తకస్యస్వకర్తృకేపాత్వణయేషాం దేవతాత్వంస్వప్రత్ర
కర్తృకేనపిండికంజేపతేషామేవతథాత్వమిశ్ణాపితందత్తకస్యపు
త్రాస్తాదత్తకసపిండికరణంతత్రప్రేగ్రహీత్రాతత్పితృణాంత్ర
యాణాంనుధ్యేద్వాభ్యాంచసహకుర్యుః ఎవంచదత్తకస్యదాహీ
త్రాదత్తకప్రేగ్రహీతృభ్యాంగ్రహీతుఃపితృణాంత్రయాణాంను
ధ్యేవకేనగ్రహీతుఃప్రేతియావత్రైవచసమంసహతత్త్వపితృసపి
ండనంకుర్యుః॥

౧౧౨ చతుర్థా పురుషే ఛేదమితియోయథాయన్యపిండికరోతినతస్మి
త్రాదిభిస్త్రీభిరెకరోతీణాచతుర్థేవిరామసిద్ధవవేతితచారణః
సిద్ధసత్కారంభోనియమాయేతిన్యాయేనలెషినాంలెవలిరాసేనసా
పిండ్యవ్యవచేదాధాన్యతదేవామానస్తాదేషేతిఎవాసపిండతా॥

౧౧౩ తథాచాలెవభాజశ్చతుర్థాద్వాపిత్రాద్వాఃపిండికభాగినః పిండద
స్సప్రమదేషాంసాపిండ్యంసాస్త్రపౌరుషమితిన్యాయేమత్స్యపురా
ణోస్తాస్త్రపౌరుషంసాపిండ్యస్యసామాన్యస్యానైనవిశేషేణభా

ధవన! అథవవహరీతేన లేపిన | స్త్రీన్వాచతొణః ఆసప్తమాది త్య
కే ఇ పతొంతరముఃసన్యస్తంసంగభతే॥

౨౪ తదవసంగృహ్యనన్యత్రోక్తంగత్తకానాంతుపుత్రాణాంసాపిండ్వై
స్యాత్రిపారుషం జనకస్యకులేతద్వద్యహీతురితిధారిణి॥

౨౫ యదిదముభయత్రప్రపురుషనాపిండ్వాభిధానంతద్వ్యముష్యాయ
ణాభీప్రామెణతస్యత్రికద్వయనసపిండ నాభిధానాత్ | శుగ్ధదత్త
కస్యనుగోశ్రరికృజనయితునాహరేధత్తిమపుత్రః | గోత్రరిక్థాసగ్ధ
పిండాన్యపైతిదదతస్పదేతిప్రాగుక్తమనువచనేపిండ్నివృద్ధశకా
నాస్త్వప్రహీత్యకులవసాపిండ్వమితి॥

౨౬ యస్మిన్పుగ్ధాపమియంస్వగోత్రేషుకృతాయేష్యనాశక్రీతాద
యస్సలీఃవిధివాశౌశ్రతాంయాతి నసాపిండ్వంవిధీయతే | స్వ
గోత్రేషునుభ్యేకృతాఅపిదత్తకాదయోవిధినైవగోత్రంభజంతే |
పరంతుతేషుసాపిండ్వంనోత్ప్యతే సగోత్రేస్వపిసాపిండ్వాను
త్పత్తాపరశౌత్రేషుపతరాంసాపిండ్వానుత్పత్తిరితి | యత్తుపు
త్రాంతరవత్సాప్తపురుషసాపిండ్వప్రసక్తానిషేధకంసాపిండ్వప్ర
యిక్తదశావోశౌచానిప్రతిషేధకంవా | నతుసామాన్యతః | సాపిం
డ్వనిషేధకముక్తవచనజాతం॥

దత్తకచంద్రికమూఢాశక్సనుముగిశినది.

దత్తకచంద్రికనామగోశక్సన్.

౧ అథగత్తకాశౌచానినిణాయః | తశ్రశుగ్ధదత్తకస్యతుజనకకులేపద
స్పరమాశౌచంనాస్త్రేవగోత్రనివృత్త్యాశౌచనివృత్తైరభావసిద్ధ
త్వాత్ | ద్వాన్యముష్యాయుత్యు | ఉభయత్రాశౌచమితి॥

౨ బ్రహ్మపురాణే | దత్తకశ్చస్వయంరక్తకృతమక్రీత ఎవచ | అపరి
ధ్శయోపత్రాభరణీయాత్సదైవతేభిన్నగోత్రాఃపునఃపిడాంపు
ధ్యంతకరాన్యత్రాఃజననేమరణేచైవత్రహోశౌచస్యభాగినః॥

౩ పరాశరః | భిన్నగోత్రస్సగోత్రేవానీతస్సంసర్వాకృతేచ్ఛన్యా | జన
నేమరణేతస్యత్రహోశౌచంవిధీయతే॥

౪ తథా | తౌరసంవజఁయిత్యాచసర్వవణేషుసర్వదా | యే బ్రహ్మ
ముపుత్రేషుజాతేషుచమృతేషుచ | ఆశౌచంతుత్రిరాత్రంసాశ్చ
మానమితినిశ్చయః ||

౫ సర్వదాపువసయనానంతరమపిలత్రసగోత్రస్యాపివిధినాజనకగోత్ర
విచ్ఛిత్తిసూర్యకగ్రహీత గోత్రప్రాప్త్యాసగోత్రదత్తకావిశేషాత్
త్ర్యహశౌచముక్తంయుక్తమేవ ||

౬ తథాచ త్రైకతోద్వాహపశ్చజ్జాతస్యారసస్యవివాహేనపరివేదన
దోషః | నవాదత్తకస్యాగ్రజసోదరాఘ్నిర్వంవివాహకరణే
పితుతః ||

౭ ననుశుద్ధదత్తకస్యజనకకులేసాపిండ్యవిచ్ఛేదస్యదశితత్వాత్తత్రవి
వాహఃప్రసజ్యేత్ | ప్రసజ్యేతచద్వ్యముష్యాయణస్యాపిత్రిపు
రుషానంతరితకన్యాసంతతిపరస్పరయావివాహః ||

౮ మైవం | అసపిండాచయామాతురసగోత్రాచయాపితుః సాప్రశ
స్తాద్విజాతీ నాంచారకర్తృణిమైదునెచకారాత్పితురసపిండాచేతి
మనువచనేగ్రహీతృమాత్రగోత్రస్యాపిదత్తకస్యజనకస్యాపిసపిం
డానసౌత్రవజఁనాయపితురితి | పదోపాదానాత్ ||

౯ నచతథాపిదత్తస్యపితురపిదత్తకత్వేనతత్రపురుషానంతరితకంన్యా
సంతతేర్వివాహః | కేనవార్యతేపితృసాపిండ్యసగోత్రత్వయోర
భావాదితివాక్యం | యతోవివాహేనైతత్సాపిండ్యముపయుజ్య
తే | కింతుసర్వసాధారణపరిభాషితంపితృవయేసాప్రపారుషంమా
తామహవయేసాంచపారుషంచెతినకాప్యనుపపక్షితత్వపంచస్త
తత్రతత్రవక్తవ్యమితి ||

దత్తకచఁద్రకఅయిదోశక్సను.

౧ అథదత్తకవిభాగః | తత్రబృహస్పతిః | ఎకఎవారసఃపుత్రఃపిత్ర్యస్యవ
సునఃప్రభుః | శేషాణామాన్యశంస్యాధాంప్రదద్వాత్తుప్రజీవనం

౨ శేషాణాంయేతత్రాంశభాగిత్యేననిషిద్ధాస్తేషాంఆన్యశంస్యందయా
ప్రజీవనంభరణం |

౩ తథాయమః | పుత్రాస్తుద్వానశ ప్రోత్రామునిభిస్తత్పదశిః | తే

పాంషచ్ఛాధుదాయాదా ఘడ దాయాగ బాంధవాః | స్వయము
త్పాదితస్యోకోద్వితీయః | యేత్రజస్త్వృతః త్వతీయః పుత్రికాపు
త్రోజాతిధర్మవిదోవిదుః పానభావశ్చ తుదాస్తురానీనకపంచమః
స్త్వృతః | గృహవగూఢఉత్పన్నస్థదేతేపిండదాయినః | అపవద్ధిస్స
హూఢచచ్చదత్తకృత్రిమవివచ | క్రీతశ్చ పంచమః పుత్రోయశ్చ
పరయతెన్వయం | ఇత్యేతేనంగమోత్పన్నాః షడదాయాదబాం
ధవాః |

౪ నారకః | ఔరసయేత్రజశ్చైవపుత్రికాపుత్ర ఎవచ కానీనశ్చ స
హూఢశ్చ గూఢోత్పన్నస్తశ్చైవచ | పానభావోపవిధ్ధశ్చదత్తః
క్రీతః కృతస్తథా | స్వయంచపగతః పుత్రాద్వానశైతే ప్రకా
తాః | తేపాంషచ్ఛాధుదాయాదా ఘడదాయాదబాంధవాః | పూ
ర్వః పూర్వః స్త్రుతోజ్యేష్ఠాజనునోయోయఉత్తరః క్రమాదేతేప్ర
వతం తెమృతేపతరితద్ధనే | జ్యాయసోజ్యాయసోభావేజనునో
యోయతీర్షయాత్ ||

౫ పూర్వ పూర్వాభావేఉత్తరోత్తరేపాండ్రవిణాహాత్వమిత్యధాః ||

౬ ఔరసయేత్రజః పుత్రికాపుత్ర | పానభావ | కానీన | గూఢోత్పన్న |
సహూఢ | దత్తక | క్రీత | స్వయముపగతా | పవిధ్ధానీ | యత్ర
క్వచనోత్పాదితానభిధాయవిష్ణు ప్రేమాంపూర్వపూర్వ శ్రేయాం
త్పవేవదాయహారః | సచాన్యాన్ బిభృయాత్ ||

౭ ఔరసపుత్రికాపుత్రయేత్రజగూఢజకానీనపానభావదత్తక్రీతకృత్రి
మస్వయంగతసహూఢోపవిధ్ధానభిధాయయాజ్ఞవల్క్యైః | పిండ
దోశహరశ్చేమాంపూర్వాభావేపరఃపరః ||

౮ మనుః | నభ్రాతరోసపితరః | పుత్రారికహరాపినుః | తథా | శ్రేయ
సశ్రేయసోభావేయమీయాన్ము || క్షమహాతి బహవ శ్చేత్తు
సద్భూస్సర్వైరిక్ష్వభాగినః ||

౯ సద్భూతాః | గుణేన ఔరసశ్చయేత్రజత్వాద్యుపాధినావాశ్రేయసా
ఔరసాదేః | యవీయాన్మూనఃయేత్రజాదిరిత్యధాః |

౧౦ తథా | ఔరసయే త్రయేపుత్రాపిసూరిక్షస్య భాగినా | దశావతేచక్ర
మశఃపిండరిక్థాంశభాగినః | దశదత్తకాదయః | హారీతః | స్వ యము
త్యాదితః | యేత్రజఃపానభావఃకానీనఃపుత్రికాఘాతాగూఢోత్ప
న్నశ్చేతి | బంధుదాయాదాః | దత్తక్రీణోపవిధస్స హూదస్వ య
ముపాగతః | సహసాదృష్టశ్చేత్య బంధుదాయాదాః |

౧౧ మనుః | పుత్రానీద్వాదశయానాహన్యతాంస్వా యంభవోమునుః |
తేహంషద్బంధుదాయాదాష్టక దాయాదబంధవాః | ఔరసయే
త్రజశ్చైవదత్తకృత్రిమవచ | గూఢోత్పన్నోపవిధస్స దాయాదా
బంధవాస్తుషట్ | కానీనశ్చసహూథశ్చక్రీతఃపానభావస్తథా
స్వయందత్తశ్చతేత్రశ్చషడదాయాదబంధవాః ||

౧౨ బోధాయనః | ఔరసంపుత్రికాపుత్రంయేత్రజందత్తకృత్రిమా | గూ
థంపైవాపవిధంచరిక్థభాజఃప్రచక్షతే | కానీనంచసహూథంక్రీ
తంపానభావంతథా | స్వ యందత్తంనిషాదంచగౌత్రభాజఃప్ర
చతేత్ |

౧౩ ఎతచ్చకానీనాదీనాంగోత్రమాత్రభాగిత్యకథనమాతసాదీనాంమ
ధ్యేకస్యాపిపంభవేంశహరస్త్వితీమేధాధణం |

౧౪ సహూథదత్తకక్రీతస్వ యముపాగితమపిష్కతే గ్రానభిధాయతా
రసాదీన్పరామృశ్య పునర్వ శిష్టియస్యతుసర్వేవాంవతానాం
నకింవిద్యాయాదస్యాదేతేతప్యభాగంహరేయః |

౧౫ జౌరసపుత్రికాపుత్రయేత్రజకానీనగూఢోత్పన్నా పవిధసహూథా
పానభావదత్తకస్వయముపాగతమృతకత్రానభాయ | దేవల
ఎతేద్వాదశ పుత్రాస్తుసంతత్యభాముదామృతాః | అత్తజాఃపర
జాశ్చైవలభ్యాదృభికాస్తథా | తేహంషద్బంధుదాయాదాః
పూర్వేస్యేపితురేవషట్ | విశేషంచాపిపుత్రాణామానుస్సూప్తివశి
ష్యతే | సర్వేహ్యనారసన్యేతేపుత్రాదాయహరాఃస్మృతాః | జౌ
రసపునరుత్పన్నైస్తుజ్యేష్ఠిన్ | నవిద్యతే | తేహంషాణామై
పుత్రాస్తేత్యతీయాంశభాగినః | హీనాస్తముపజీవేయః | గ్రాసా
భాదనసంభృతాః |

౧౬ కాత్యాయనః | ఉత్పన్నైర్వారసేపు త్రైత్యతీయాంశహారాఃస్త్రి
తాః | సవణాఅసవణాస్తు గ్రాశాఛాదనభాగినః | చతుర్థాం
శహారాఃస్సతాశ్చితి | ద్వితీయచరణైక్వచిత్సూతః |

౧౭ వశిష్టః | తత్త్వింశై త్ప్రతిగృహీతేదౌరసఉత్పద్యతే | సచతుర్థా
భాగభాగీయసీనాభ్యుపయకేషుప్రయుక్తంస్యాత్ |

౧౮ సప్రతిగ్రహీతపుత్రః అభ్యుదయకేషుయజ్ఞాదిషు దౌరసేనప్ర
యుక్తంసస్మాత్ప్రభూతం | ధనమితిశేషః |

౧౯ అత్రనానావిధమునివచనానాంపరస్పరవిరోధపరిహారార్థా మేవం
వ్యాఖ్యాయితేభిహస్వతివచనైరసమాశ్రస్యధనభాగిత్యకధనము
స్యేషాంభరణమాత్రకధనం | ఛాసవణాత్మే త్రజదత్తకాదివిష
యదెవలకాత్యాయినవచనైకవాక్యత్వాత్ | నారదాదివచనై
షుచదౌరసాద్యభావేత్మే త్రజదత్తకాదీనాంరిక్తగ్రహణవిధిరపిస
ర్వజనగ్రహణవిషయః | అతిశ్చదత్తకగ్రహణాంతరసోపత్తేత
దౌరసచతుర్థాంశవిధివశిష్టోక్తాదత్తకవిషయోజ్ఞేయః |

౨౦ తథాదెవలకాత్యాయినవచనైత్యతీయాంశగ్రహణవిధిరిత్యుత్తృప్త
దత్తకవిషయోవాచ్యః | ఉపపన్నో గుణైసర్వైః | పుత్రోయస్య
వాదత్తత్యుః | సహరేతైవతదిక్కుంసంప్రాప్తోప్యన్యగౌత్రతత్తతిమ
నువచనైకవాక్యత్వాత్ | గుణైఃజాతివిద్యాచారైః |

౨౧ సమగ్రధనభోక్తాస్యాదారసోపిజఘన్యజః | త్రిభాగంత్వేగ్రజౌ
భుంక్తైచతుర్థాంపుత్రికాసుతశ్చిత్రిస్తా పుతాణదశానాత్ త్వే
త్రజవిషయి ఇత్యన్యైః |

౨౨ తథాకేనాపిమునినా దత్తకస్య బంధుదాయాదత్వమన్యేనచాదా
యాదత్వమక్తంతస్యగుణవదగుణవశ్యేదేనసమాధేయంపితురివ
బంధూనాంసపిండానామపిచాయహరత్వాత్సంబంధుదాయాత్త్వ
పితుమూత్రదాయహరత్వాత్బంధుదాయాదత్వంతేషాంషడ్బంధు
దాయాదాఃపూర్వస్యేపితురేవషడిత్యత్రపితురేవేత్యవకారత్ర
వణాత్ |

౨౩ పవనతక్తిస్యధనగ్రహణాదాముని భేదనపూర్వాసరిక్తివైషమ్యం
గుణాగుణవివేకేనాపాస్త ॥

౨౪ ఏతేనాగ్రస్య భ్రాతృదిధనేత్యైవ భ్రాతృత్వానీనాసంబం
ధేనాధికారిశ్చ తదసంస్వరహితస్యనుపీతి ॥

౨౫ సచపాత్రస్యస్వపిశ్యయోగ్యాంశంభాగిత్వనియమాదత్తకస్యగ్ర
హీతుఃపతామహరస్వత్యాశపిత్రివ్యకుల్యస్యైవాంశస్య
ద్యోగ్యత్వాదత్తకపాత్రఃపిత్రివ్యకుల్యమేవాంశమభియత్రాణా
మితివాచ్యంపుత్రస్యదత్తకత్వేచతుధాంశంపాత్రస్యతతథాత్వే
సమానాంభివైషమ్యాత్తతశ్చస్వసమానగూఢస్యపిత్రిగ్యా
ద్యశాంశశ్చాస్త్రసిద్ధప్రవైచస్వపిత్రియోగ్యాంశితేతియథోక్త
మేవసాధుఃపవరీతి ॥౨౪ పాత్రేవ్యనువశేష్యే ॥

౨౬ ననుయైత్రజదత్తకాదీనాంసామాన్యధనాధికారిత్వేపిరాజ్యేనాధి
కారఃశ్రూయతేయథాచారపః యైత్రజజ్ఞేచ్ఛనదక్షిణీనువచ
సూక్తోత్పన్నోవవిధశ్చభాగాహాసనయాభిమేకానీనశ్చస
హవాధశ్చక్రితఃపారభానస్తథాస్వయంతత్తచ్ఛానశ్చిచ్ఛజ్ఞాతే
పుత్రపాంసనాఃతథావేపూర్వసూర్యేషాంపరాన్నమభిషేచ
యేత్పానభావంస్వయందత్తందాసంరాజ్యేనయోజయేత్తథా
నయైత్రజాదీతనయాన్రాజారాజ్యభిషేచయేత్ఫత్యాణాః
శోధయేన్నిత్యమారసేతనయోనతీతి ॥

౨౭ అచ్యుతేశాస్త్రాంతరసద్భావేవిశేషశాస్త్రస్యసామాన్యపరవ్యమే
వలాఘవాత్అభిషేవపూర్వపూర్వాభావేపరంపరాధికారబాధ
కంబాపూర్వవాక్యంప్రాగుక్తనారదాదివచనైకవాక్యతయాస
మగ్రరాజ్యమేవవిషయీకరోతిపరవచనంచసత్యారసేయైత్రజ
దత్తకాదీనాంసమానాంశనిషేధకంఅసవణయైత్రజదత్తకాదివి
షయంనాలవ్యధావాక్యభేదగౌరవంతద్వికారేపినాన్యైవవచసే
యైత్రజదత్తకాదీనాంసత్యారసేస్వసోవ్యవితాంశోనిషేధ్యతేకింత్యా
రచసత్యైతేషామభిషేకంనిషిద్ధ్యారసస్యరాజ్యేనఅభిషేకోవిధీయతే

౧౦౮ తథా యే త్రాదస్త కాదయః సామాన్య శాస్త్ర ప్రాప్తమంతంభంతవీ
 వత్సంకోచకాభావాత్ నచైతద్దైవలవచనంబాధకంభిన్నయత్వాత్
 అతపవభాగాహాసస్సయాత్మవేత్తత్య నెన పూర్వనచ నెభాగాహా
 త్వంస్పష్టికృతం రాజ్యాతిరిక్తస్య భాగభిన్న ఇత్య తేవమం గాజ్యన్యై
 వత్త్రోవస్థితత్వాత్ పౌనభావాదీనాంతు పూర్వపూర్వాభావేప
 రాజ్యనియోజనాభావఃకృతగభిధానసామన్యత్వాదితి॥

౧౦౯ ఏతావతాప్రబంధేనాభిహితోయం యేత్ర జత్రకాదీనా మారసే
 నసమావిభాగప్రకారస్య తుశూద్రస్యనసంభవతి॥

౨౦ తస్యతు దాస్యాంవాదా సదాస్యాం వాయశూద్రసత్త్వం తోభ
 వేత్ నోనుజ్ఞాతోజ్ఞా రేదరిశ మితిధ ర్మోన్యవసితతిత మనుచనన
 జాతోపిదాస్యాంశూ ద్రజ్ఞ కాక్షతోంశ హరోభ వేత్ మృతేపితిరి
 కుర్యంత్రాతరస్పదభాగినంత్రాత్రకోహరేత్సర్వ దుష్ట్రహా
 జ్ఞాంసుతాదృతేతితియా జ్ఞానీయైవచ దాసిపుత్రన్యా ప్యా సే స
 మాశ్రాభిధానెపితురనం తర్కభాత్మర హితస్యత స్యేకాహీ
 త్రేణనహ విభాగదశానన చదంతా పూసాయితం సతిపితిరియే
 త్రజత్రకాదీనామారసే నసమాంశో సతతుతదభాంశః అన్యథా
 యత్రేవ యేత్రజత్రకాదీనామారసా చతుర్థాంశే న్యై త్రతద
 పెషియాన్య తస్మిన్కృష్టాధికారశ్చ ఛాసీపుత్రస్యారస సమాంశ
 న్యమితివ హృద్వైవచ్యంస్యాత్॥

౨౧ ఏవంతు యేత్ర జాదిష సత్యోశ్చ పత్నీ కన్యయోహాహీత్రాధి
 కారేకన్యకాధికారవిధి బాధాన్తి తేన దాహిత్రప్రప్యంతాధికారి
 శృంఖలాయాంత దేశ తమసత్యపినదాసీపుత్రస్యసర్వహరత్వంకిం
 తు తస్మామాంశః॥

౩౨ అన్యవదత్తపుత్రేయథాజాతేకదాచిత్పూర్వసోభవేత్ పేతున్య తస్యస
 ర్వస్యంభిజేతారంమభాగినాత్తత్యపివవంతు ద్రవివయపియోజ
 నీయంభా శూద్రస్యతుస వశేవసాన్యాభార్యపదిశ్యతేతస్యాం
 జాతాస్సమాంశాన్పుర్యదిపుత్రతంభివేత్ ఇత్యత్రచనెశూద్రా

జాంభార్యోత్పన్నానాం సర్వేషాంసమాంతమభిజ్ఞాయేత్తత్త్వదిపు
 ప్రశతమిత్వ వేనపుత్రాంతరాజామపిసమాంశతప్రతిపాదితా
 ఔరసమాత్ర పరస్వేపూర్వజైతత్ప్రాప్త్యపునరేత దభిజానస్య
 ధాంసోత్తేః

౩౩ ద్వాదశముష్యాయణదత్తకస్యతుజనకప్రతిగ్రహీత్రుభయోరపుత్ర
 త్వేసర్వరికృహరత్వం కింతున సమాంశజతపవదత్తుత్రైయథాబా
 లేకదాచితత్వర సోభవెదిత్యత్రవచనెకూప్రాజాంభార్యోత్పన్నా
 నాంసత్యారసెగృహీతస్యతునాంశహరత్వంగ్రహణాంతరమార
 సోన్నతైతుజనకధనైతదౌరసాధాహరత్వంగ్రహీతురసాధారణ
 త్తకస్యయాగృశాంశశాస్త్రియస్తదధాహరత్వంపెతి

౩౪ యథాపాప్రవరాధ్యాయ యద్యేషాంసాంసభార్యాస్వపశ్యంత
 స్యాత్తదౌరికృహరై యుతితి తథాపి నారేకద్యాద్యముష్యాయణ కాద
 ద్యుద్యాద్యభ్యాంపిండిదత్తేవృథక్ రిక్తదధాంశ మోదద్యుబీజ
 త్తేత్రి యోస్తథేవీజత్తేత్రి యోజనక ప్రతిగ్రహీతృభి యోప
 లతుత్వంగ్రాగేనాభిహితం

శక్సన్- ఆరు.

౧ అథాంధ పంగప్రభృతిపుత్రాణాంధనానధికారిణయాతేదౌరసత్వే
 త్రజయోరైవపితామహాధనభాగిత్వశ్రుతేన తగృహీతత్తకపు
 త్రాద్యేపితామహాధనాధికార్యకింతుభరణమాగ్రం అంధాదిభా
 ర్యాణాంభరణవిధానైతదభరణస్వదండా స్థూపాయనత్వాత్

౨ తథా అంధవశ్యదీననథికారిపుత్రానభిజ్ఞాయాహ ఔరసాః త్తేత్ర
 జాస్త్రిమాం నిదోషాభాగహారిణః అపుత్రాయోషితత్వైషాంభా
 తవాస్సాధువృత్తయః సుతాత్వైషాంప్రభతవాన్యా వసోన్మా
 భత్తుకసాత్త్వతాత్పరి

౩ ఎవంతత్తకగ్రహణాంతరోత్పన్నౌరసేన సహ దత్తకస్యవీభాగద
 శానాస్యత్యారసెగృహీతస్యతు వాంశభాగిత్వమితి తథాచిధానం
 వినా పరిగృహీతస్యేషాంభాగిత్వమిత్యాహత్తేకజాతేచదత్తే

పినకృతే చవిధానకే తత్పుత్రస్తస్యపితృస్యయి స్వామి సేవరంజనా
మమః అవిధానవిధానయఃపరిగృహ్యతీతప్రతకం వివాహవిధిభావం
తంనకుర్యాద్ధనభాగినమితి॥

౪ అన్యజాతీయదత్తకస్యాపినాం భాగిన్వమిత్యాహ యదిస్యాదన్య
జాతయోగ్యహీతోపేతః కన్వదిత్ అంశభాజంనతంకుర్యాత్తానక
స్యమతః హితదిక్కుక్తపాయమిత్యాసాంవిస్తరక॥

రమ్యేషాచంద్రికాదత్తవద్ధతేనశ్చికాంభయః మనోరమానన్ని
వేశైశ్చంగినాంభర్తృతారణి

ఇతిశ్రీమహాపాధ్యాయశ్రీకుబ్జకృతాదత్తకచంద్రికాసమాప్తా

దత్తకచంద్రికామగినిది

